

5049

B14558

843-671231-252

Catehismul Catolic

pentru

Clasele inferioare ale școlilor secundare
și pentru școlile medii

de

Dr. Alexandru Rusu

Cu aprobarea Preaveneratului Ordinariat Arhiepiscopesc

Ediția III

Blaș — 1924

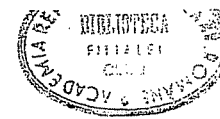
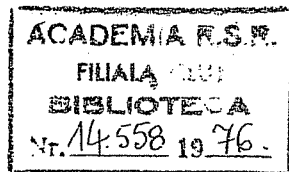
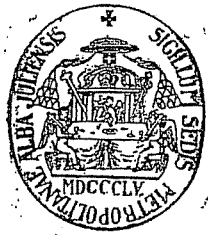
Tipografia Seminarului teologic greco-catolic

25049

Nihil obstat.

Dr. Ioan Bălan,
revisor.

B14558

Rugăciuni.

I. Rugăciunile principale.

Salutarea creștinească.

Hristos în mijlocul nostru. — Este și va fi.

Sfinte Dumnezeule.

Sfinte Dumnezeule, Sfinte Tare, Sfinte Fără de moarte, îndură-te spre noi. (De 3 ori).

Preamărirea preasfintei Treimi.

Mărire Tatălui și Fiului și Sfântului Spirit, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

Invocarea preasfintei Treimi.

Preasfântă Treime, îndură-te spre noi; Doamne curățește păcatele noastre; Stăpâne, iarta fărădelegile noastre; Sfinte, cercetează și vindecă neputințele noastre, pentru numele tău.

Împărate ceresc.

Împărate ceresc, Mângăitorule, Spirite al adevărului, carele pretutindenea ești și toate le plinești, vistierul bunătăților și dătătorule de viață, vino și te așază întru noi, și ne curățește pe noi de toată spurcăciunea și mântuiește, Bunule, sufletele noastre.

Rugăciunea Domnului.

Tatăl nostru, carele ești în ceriuri, sfințească-se numele tău, vină împărăția ta, fie voia ta, precum în ceriu, așa și pe pământ. Pâinea noastră cea de toate zilele, dă-ne-o nouă astăzi, și ne iartă nouă păcatele noastre precum și noi iertăm greșiților noștri, și nu ne duce pe noi în ispită, ei ne mântuiește de cel rău. Amin.

II. Rugăciuni și altele pentru mărturisire.

Invocarea Sfântului Spirit.

Dumnezeule, Spirite al adevărului, luminează-mi mintea, ca să-mi pot cunoaște toate păcatele, întărește-mi, Bunule, voința, ca să le pot plânge din inimă, să le pot mărturisi sincer și să am tăria de a putea începe și trăi o nouă viață. Ajută-mi Dumnezeule cu harul tău preasfânt. Amin.

Împărate ceresc șcl.

Cercarea conștiinței.

Pentru a putea face o mărturisire bună, privește în oglinda sufletească de mai la vale și la fiecare punct te întreabă:

Făcut-am lucrul acesta, sau nu? — Dacă nu l-ai făcut, treci la alt punct. Iar dacă l-ai făcut, întreabă-te mai departe:

Știut-am (ori cel puțin simțit-am cumva) atunci, că lucrarea mea este păcat? — Dacă nu, nu ai păcătuit, fiindcă păcatul este călcarea poruncii lui Dumnezeu făcută cu știința. Dacă da, întreabă-te:

Făcut-am cu voia lucrul acela? — Dacă s'a întâmplat fără voia ta (bunăoară în somn), nu ai păcătuit, fiindcă păcatul este călcarea poruncii lui Dumnezeu făcută cu voia. Dacă însă ai știut și ai voit lucrul acela, atunci ai păcătuit. — Iar dacă ai știut (ori cel puțin ai simțit cumva), că e vorba de un păcat greu (de moarte), trebuie să-ți mai pui și întrebarea:

De câte-ori l-am făcut? — Dacă nu o știi sigur, spune cam de câte-ori. Bunăoară: cu totul cam de atâtea-ori; ori pe zi (pe săptămână, pe lună) cam de atâtea-ori. Dacă nici așa nu-ți aduci aminte, ajunge și mai puțin, ca de pildă: de multeori, de câteva ori. Creștinul bun își aduce însă aminte de păcatele sale grele, fiindcă păcatul greu este un lucru mare, ce nu se poate uita ușor.

Păcatele, cari de obicei sunt grele s'au însemnat mai la vale (pe cât s'a putut) cu litere culcate (cursive). Trebuie să știi însă, că ele pentru tine numai atunci sunt grele, dacă le-ai cunoscut de atari, și dacă le-ai făcut cu voința deplină. Asta

nu înseamnă însă, că tu să socotești păcatele grele de păcate ușoare. — Păcatele ușoare nu ești dator să le mărturisești, fiindcă ele se pot ierta și fără de mărturisire. În mărturisire se iartă însă mai ușor și mai sigur; de aceea faci foarte bine, dacă le spui și pe acestea. E bine s'o faci aceasta și pentrucă de multeori e greu să știi, dacă păcatul tău a fost păcat greu, ori numai păcat ușor.

Oglinda sufletească.

Când m'am mărturisit mai pe urmă? — *Făcutu-mi-am mărturisirea și cuminecarea de Paști?* — Bună mi-a fost ultima mărturisire, și îndeosebi: *avut-am părere de rău și propus de îndreptare după cum trebuie?* — *Omis-am (lăsat-am afară) atunci cu voia vre-un păcat greu?* (Dacă da, mărturisirea a fost fără rod și sacrilegă, pentruce trebuie repețită întreagă). — *Uitat-am atunci să-mi mărturisesc vre-un păcat greu?* (Dacă da, trebuie mărturisit acum). — *Fost-am neglijent în împlinirea canonului?*

1. Datorințele mele față de Dumnezeu și de biserică (poruncile dumnezeiești I—III și cele 5 porunci bisericesti):

Neglijat-am învățarea adevărilor de credință necesare? *M'am îndoit cu voia în atari adevăruri?* — *Opusu-m'am cu tărie gândurilor mele potrivitnice credinței, îndatăce mi-am dat seamă de ele?* — *Ascultat-am cu plăcere vorbe potrivitnice credinței?* — *Vorbit-am împotriva credinței?* — *Fostu-mi-a rușine, să-mi mărturisesc credința (bunăoară să-mi fac cruce, să îngenunchi, să-mi descoper capul în fața bisericii ș. a.)?* — *Murmurat-am împotriva lui Dumnezeu?* — *N'am fost slab în credință, ori prea încrezut față de Dumnezeu?*

Rugatu-m'am zilnic, și anume: dimineața, seara, înainte și după mâncare? — La rugăciune n'am fost fără grija și evlavie cuvenită? — Numele lui Dumnezeu, al sfinților și al lucrurilor sfinte nu le-am rostit fără cinstea cuvenită, ori fără trebuință? — *Înjurat-am (sudit-am) de Dumnezeu, ori de sfinți?* — *Blăstămat-am?* — *Făcut-am sacrilegiu (prin primirea nedemnă a sacramentelor, ori prin vătămarea grea a persoanelor, locurilor, ori a lucrurilor sfinte)?* — *N'am făcut ve-un vot în mod ușuratic?* — *Dacă am făcut vot, împlinitu-l-am?* — *Juratu-m'am ușuratic, pe nedreptul, ori că voi face lucru păcătos?* — *Călcatu-mi-am jurământul?*

1
În *Dumineci și sărbători lipsit-am fără cauză dela sf. liturghie?* — La sf. liturghie fost-am fără atențiune și necuviincios? — În zile de post *mâncat-am de dulce fără deslegare?* — Crezut-am în boscoane și alte de acestea? — Făcut-am ceva lucru superstițios?

2. Datorințele mele față de mine și de aproapele (poruncile IV—X dumnezești):

Fost-am cu destulă cinste față de părinți? — *Rușinatu-m'am de ei?* — *Batjocoritu-i-am?* — *Supăratu-i-am mai greu prin purtare dură, ori prin neascultare?* — Nu i-am lipsit de ajutorul meu? — Făcut-am ceva fără știrea și voia lor? — *Față de servitori n'am fost dur și îngâmfat?* — Pe mai marii mei, și deosebit pe cei ce mă învață, supăratu-i-am cu neascultare, cu purtare, vorbe, ori gânduri necuviincioase? — Năcăjitu-mi-am frații și surorile? — Față de rudenii avut-am iubirea cuvenită?

Fost-am necumpătat în mâncare și beaură? *Imbătatu-m'am?* — Fost-am vanitos (ținut-am prea mult la mine) și cu dispreț față de alții? — *Făcut-am ceva anume ca să-mi scurtez, ori să-mi stâng viața?* — Cauzat-am altora dureri trupești ori sufletești (bătut-am, năcăjit-am pe alții)? — *Făcut-am pagubă în viața altuia?* — Fost-am invidios? — Chinuit-am fără trebuință animalele?

Neglijatu-mi-am în măsură mai mare datorințele? — Trândăvit-am? — Neglijat-am ajutorarea altora (chiar și prin milă), când puteam s'o fac? — *Făcut-am pagubă în averea altuia și cam de ce preț?* — Prădat-am averea părinților (cu chieltueli fără rost, cu negrijirea vesmintelor ș. a.)? — Înstrăinat-am lucrul altuia? Înșelat-am pe altul? — Paguba făcută am reparat-o? — Plătitu-mi-am datoria? — Îndreptat-am pe cei păcătoși (când aveam nădejde să-i pot îndrepta)? — *Deseoperit-am mai marilor legitimi pe păcătoșii primejdioși?* — Mângăiat-am pe cei năcăjiți când puteam s'o fac? — *Avut-am ură (mânie) față de alții?* — *Iertat-am pe cei ce mi-au greșit?* — Rugatu-m'am pentru vii și pentru morți? — *Dat-am altora sminteală (prin faptele mele fost-am cauza păcatului altora)?* — *Invățat-am, îndemnat-am, provocat-am pe alții la păcate grele?* (Dacă da, la ce păcate?) — *Ajutat-am pe alții la păcate grele?* (La ce?) — Lăudat-am, apărat-am păcatul altuia?

Bănuir-am pe cineva de rău, fără cauză deajuns? — Spus-am fără motiv deajuns scăderile altuia (detragerere)? — Făcut-am vrajă între alții, purtându-le vorbele? — *Stricat-am cinstea altuia în lucruri mai mici, ori mai mari (calomnie)?* — Ascultat-am cu plăcere bănuielile, detragerile ori calomniile altora? — Mințit-am, poate chiar păgubind pe altul? — Fost-am fățarnic? — Destăinuit-am secretul? — Împlinitu-mi-am făgăduințele?

Căutat-am anume gânduri și simțiri necurate? — Trezindu-se ele de sine, stat-am în cumpănă să mă opun, ori nu? — *Desfălatu-m'am în gânduri, bolduri, ori poște necurate?* — *Bucuratu-m'am de ele cu voia?* — *Vorbit-am, cântat-am lucruri necurate?* — *Ascultat-am cu plăcere astfel de lucruri?* — *Scris-am, citit-am lucruri de acestea?* — Mai am astfel de lectură? — *Privit-am lucruri necurate* (la om, în chip, în statuie)? — Am eu astfel de lucruri? — *Păcătuit-am cu atingeri necurate, singur ori cu alții?* — *Mai greșit-am cumva în contra curățeniei sfinte?*

Părerea de rău și propusul de îndreptare.

1. *Cum se pot trezi în sufletul nostru?* — După cercarea conștiinței mă cuget, că de ce *pedeapsă grozavă* sunt vrednic pentru păcatele mele. Cât de mult sufer în iad ingerii și oamenii osândiți! Cât de înfiorător ar fi fost, dacă Dumnezeu m'ar fi pedepsit și pe mine! — Ce trebuie să fac?... Să fiu credincios lui Dumnezeu, ca așa să pot ajunge în împărăția cerească.

— Imi închipuesc pe *Domnul Hristos răstignit pe cruce*, cu mâinile și picioarele bătute cu piroane, cu cunună de spini pe cap și plin de rane! Toate acestea pentru mine le sufer și pentru mine rabdă durere. Și mie să nu-mi pară rău, că l-am vătămat cu păcatele mele?

— Mă gândesc la *nenumăratele binefaceri* ale lui Dumnezeu: la viață, sănătate, mâncare, la părinți, ingerul păzitor, la aceea, că sunt membrul bisericii adevărate. Apoi zic: Cât de nerecunoscător aș fi, dacă și după aceasta aș vătăma pe Dumnezeu și nu aș iubi pe un Părinte atât de bun și atât de vrednic de iubire?

2. *Rugăciuni.* — Dulce Isuse, eu mișelul păcătos, mă aștern la picioarele tale, care ai făcut nespuse de mult bine pentru mine: Ai părăsit ceriul, ai suferit chinuri grozave și ai murit pentru mine! Eu însă am fost nerecunoscător și te-am vătămat de atâtea ori!

— Dumnezeu, îmi pare rău din tot sufletul de toate păcatele mele, pentru că prin ele m'am făcut vrednic de pedeapsă, atât în viața aceasta, cât și în cealaltă. Deosebit îmi pare rău, fiindcă prin păcatele mele te-am vătămat pe tine, bunul cel mai mare și mai vrednic de iubirea mea. Mă leg; că-mi voi îndrepta viața, că nu voi mai păcătui și că voi încunjura orice prilej, care duce la păcat. O, dacă nu te-aș fi vătămat niciodată! Te rog Doamne, pentru vredniciile Fiului tău, dă-mi harul tău cel sfânt, ca să pot rămânea la gândul acesta.

— Preasfântă Marie, Maica lui Hristos, roagă-te pentru mine, să mă pot mărturisi bine și să dobândesc iertare. Vină-mi întru ajutor și tu îngere bune, ca de acum înainte să nu mai păcătoesc, ci să trăiesc o viață cucernică și temătoare de Dumnezeu.

Mărturisirea.

Înainte de mărturisire zici: Mă mărturisesc înaintea lui Dumnezeu și ție părinte, care ești în locul lui Dumnezeu, că dela ultima mărturisire făcută... (aici spui când te-ai mărturisit mai pe urmă), — ori: de când am ajuns la anii priceperii —, am făcut următoarele păcate...

(Aici înșiră-ți cu bună grijă toate păcatele, fiind atent la întrebările preotului, pentru ca să poți răspunde la toate sincer și lămurit).

După ce ai terminat cu mărturisirea zi acestea:

De toate păcatele îmi pare rău din tot sufletul, pentru că am vătămat cu ele pe Dumnezeu cel nemărginit de bun și vrednic de iubire. Îmi propun tare, că nu voi mai păcătui și voi încunjura împrejurările, ce duc la păcat. Mă rog deci, părinte, să-mi dai *deslegare* de păcate și *canon* de mântuire.

(Fii apoi atent la *canonul* ce ți-se dă, hotărîndu-te să-l împlinești întocmai. Dacă crezi, că nu vei putea să-l împlinești, spune cu umilință lucrul acesta preotului și cere schimbarea lui).

Rugăciune după mărturisire.

Părintele meu și Dumnezeu meu, cât de nespuse este bunătatea ta! Preotul, care este în locul tău, m'a deslegat de cătușile păcatelor. Cât de mult mă bucur, nădăjduind, că acuma sunt fiul tău. Mărire, mulțămită și închinăciune ție, Părintele îndurărilor! Promit, că nu-mi voi uita de această mare binefacere, și voi lucra din răspuțeri, ca mai mult să nu păcătoesc. Bindecuvântă, Doamne, această hotărîre umilită a mea și dă-mi putere, să o împlinesc în toate zilele vieții mele.

III. Rugăciuni pentru sf. cuminecare.

Înainte de sf. cuminecare.

Prea dulce Isuse, cred cu tărie tot ce ne-ai descoperit. Deosebit cred, că tu într'adevăr ești de față în sfânta euharistie. Aceasta ai spus-o tu, care ești adevărul veșnic.

Isuse al meu, vrednic de iubire mai presus de toate, mila ta nu are hotare, tu vii la mine și vrei să locuești în sufletul meu. Tocmai pentru aceasta nădăjduesc, că-mi vei da tot ce lipsește sufletului meu.

Isuse preadulce, tu mă iubești nespuse de mult. Pentru iubirea aceasta vii și acum la mine și vrei să fii nutremântul sufletului meu. În ce chip să-ți mulțumesc pentru o iubire atât de mare? — Vreau să trăiesc și să mor pentru tine.

Mântuitorul meu, cum să mă apropii de tine, după ce de atâtea ori te-am vătămat? Nu sunt vrednic, să intri sub acoperemântul sufletului meu. Sunt bolnav, dar zi numai cu cuvântul și se va vindeca sufletul meu.

Vino, dulce Isuse, vino și cuprinde inima mea, ca ea să fie cu totul a ta. Vino, și întră la mine, rămâi cu mine și mă întărește cu harul tău.

La sf. cuminecare.

Cred Doamne și mărturisesc, că tu ești cu adevărat Fiul lui Dumnezeu celui viu, carele ai venit în lume să mântuești pe cei păcătoși, dintre cari cel dintâiu sunt eu. Cred și aceea, că acesta este însuș preacurat corpul tău și însuș prea-

scump sângele tău. Deci mă rog ție, îndură-te spre mine și-mi iartă greșelele mele cele de voie și cele fără de voie, cari le-am făcut cu cuvântul, cu lucrul, cu știința sau cu neștiința; și mă învrednicește fără de osândă, să mă împărtășesc cu preacuratele tale taine, spre iertarea păcatelor și spre viața de veci. Amin.

Cinei tale celei de taină, astăzi Fiul lui Dumnezeu părtaș mă primește, că nu voiu spune vrășmașilor tăi taina ta, nici sărutare îți voiu da ție ca Iuda, ci ca tâlharul mărturisindu-mă strig către tine, amintește-mă, Doamne, întru împărăția ta.

Nu spre judecată sau spre osândă să-mi fie mie împărtășirea sfințelor tale taine Doamne, ci spre vindecarea sufletului și a trupului. Amin.

După sf. cuminecare.

Preabuarele Isuse, împreună cu toți îngerii și sfinții din ceriu mă închin ție, care ești în sfânta euharistie. Închinare îți aduc ție, Domnul și Dumnezeuul meu.

Isuse al meu, cum să-ți mulțumesc pentru ce mi-ai făcut? ție îți închin trupul meu, sufletul meu și întreagă viața mea.

Dulce Isuse, aprinde inima mea cu focul iubirii tale, să te iubesc mai mult decât pe mine însu-mi.

Domnul meu și Dumnezeuul meu, dă-mi toate harurile, de cari am lipsă, căci tu ești nemărginit de bun. Rămâi cu mine, Isuse preadulce, și mă întărește cu puterea harului tău, acum și în ora morții mele. Amin.

Catehism.

Introducere.

1. Pentru ce suntem noi pe pământ?

Noi suntem pe pământ, pentru că să cunoaștem și să iubim pe Dumnezeu, lui să-i servim, și prin aceasta să ne mântuim, adică să ajungem la fericirea cerească.

2. Ce trebuie să facem pentru ca să ne mântuim?

Pentru ca să ne mântuim, trebuie să facem tot ce ne-a rânduit Dumnezeu în scopul acesta și anume: 1. să credem ce ne-a descoperit Dumnezeu; 2. să împlinim ce ne-a poruncit Dumnezeu și 3. să folosim mijloacele, prin cari Dumnezeu ne dă harul său.

* A *descoperi* înseamnă a spune cuiva ceva, ce n'ar ști delă sine. Dumnezeu poate să ne descopere deadreptul, ori prin alții, și atari adevăruri, pe cari omul delă sine nicidecând nu ar putea să le știe. Aceste adevăruri descoperite se numesc *misterii*.

* Dumnezeu ne dă harul său mai ales prin sfintele *sacramente* și prin *rugăciune*; pentru aceea ele se numesc și *mijloacele harului*.

* Celce crede ce-a descoperit Dumnezeu, celce împlinește poruncile lui și folosește mijloacele harului, este om *religios*. Credița, poruncile, sfintele sacramente și rugăciunea se țin de *religiune*.

* Cartea, din care învățăm cele ce se țin de religie se numește *catehism*. Ea stă din o mulțime de întrebări și răspunsuri, prin cari se întipărește mai ușor în minte tot ce trebuie să știm pentru a ne putea mântui.

Indemn. Catehismul te învață cum trebuie să trăiești, pentru ca să-ți poți mântui sufletul. Învață deci catehismul cu toată dragostea și trăiește după învățăturile lui.

Partea primă.

Despre credință.

Pentruca să ne mântuim, trebuie întâiu să credem ce ne-a descoperit Dumnezeu.

I. Despre credință peste tot.

1. Despre credință și izvoarele ei.

3. Ce înseamnă a crede?

A crede înseamnă a ținea de adevărat ce ne-a descoperit cineva.

4. Ce înseamnă a crede lui Dumnezeu?

A crede lui Dumnezeu înseamnă a ținea de adevărat ce ne-a descoperit însuș Dumnezeu.

* Lucrarea minții și a voinței noastre, prin care ținem de adevărat ce ne-a descoperit Dumnezeu, se numește *credință*.

5. Ce trebuie să credem, pentruca să ne mântuim?

Pentruca să ne mântuim, trebuie să credem *tot* ce ne-a descoperit Dumnezeu.

* *Motivul* pentru care trebuie să credem tot ce ne-a descoperit Dumnezeu, este, că Dumnezeu toate le știe și nu poate spune decât adevărul.

6. Dela cine se pot învăța cele descoperite de Dumnezeu?

Cele descoperite de Dumnezeu se pot învăța delă biserica învățătoare.

* Sub *biserică învățătoare* înțelegem pe următorii apostolilor, pe episcopii și preoții din lumea întreagă, în frunte cu

Papa delă Roma. Față cu aceștia, credincioșii cari îi ascultă se numesc biserica *ascultătoare*.

7. Din ce ne învață biserica cele descoperite de Dumnezeu?

Biserica ne învață cele descoperite de Dumnezeu din *sfânta Scriptură* și din *sfânta Tradițiune*.

* Sfânta Scriptură și sfânta tradițiune se numesc *izvoarele credinței*.

8. Ce numim sfântă Scriptură?

Sfântă Scriptură numim cărțile scrise din *inspirația* Sfântului Spirit, cari cuprind în sine cuvântul lui Dumnezeu.

* Celce scrie o carte *inspirată*, are pentru aceasta în- demnul delă Sf. Spirit, care-l și scutește de orice greșală.

* Sfânta Scriptură, numită și *Biblie*, este cea mai sfântă și cea mai lăjită carte a omenimei. Ea se mai numește și epistola lui Dumnezeu către oameni.

9. De unde știm, că ce cărți se țin de sfânta Scriptură?

Că ce cărți se țin de sf. Scriptură o știm delă biserica învățătoare, pentrucă aceasta încă este un lucru de credință.

10. Cum împărțim cărțile sfintei Scripturi?

Cărțile sfintei Scripturi le împărțim în cărțile *Legii Vechi* și în cărțile *Legii noue*.

* În cărțile *Legii Vechi* se cuprinde descoperirea, pe care Dumnezeu a dat-o oamenilor înainte de nașterea lui Isus Hristos. Cărțile acestea fac cam trei din patru părți ale sf. Scripturi și sunt cu totul 45.

* În cărțile *Legii Noue* este o parte a descoperirii dum- nezești, primite prin Domnul Hristos, pe care sf. apostoli au scris-o. Aceste cărți sunt următoarele 27: 4 Evanghelii (Ma- teiu, Marcu, Luca și Ioan), Faptele Apostolilor, 14 Epistole ale sf. apostol Pavel, 7 Epistole catolice (a sf. apostol Iacob, 2 ale sf. apostol Petru, 3 ale sf. apostol Ioan și a sf. apostol Iuda Tadeul) și Apocalipsul sf. Ioan.

11. Ce este sfânta Tradițiune?

Sfânta Tradițiune este acea parte a descoperirii dumnezeiești, pe care apostolii au predicat-o, dar nu au scris-o.

* O însemnată parte a sf. Tradițiuni se găsește în cărțile *sf. părinți* (cum sunt sf. Ioan Gurădeaur, sf. Vasile cel mare și alții). Sub sf. Tradițiune nu înțelegem deci numai predicarea de azi a bisericii, ci și acele izvoare din cari putem ști ce a predicat biserica în toate vremile.

* Sf. Tradițiune nu este inspirată ca sf. Scriptură, dar în schimb este un izvor mult mai bogat al credinței decât aceasta.

Îndemn. În lucruri de credință nu umbra de capul tău, ci primește întru toate învățătura bisericii.

2. Despre necesitatea și însușirile credinței.

12. Ce zice Domnul Hristos despre cel ce nu vrea să creadă cele descoperite de Dumnezeu?

Despre cel ce nu vrea să creadă cele descoperite de Dumnezeu, Domnul Hristos zice, că „cel ce nu va crede, osândi-se-va“.

* A se *osândi* înseamnă a ajunge în iad. Fără credință nu putem ajunge la fericirea cerească; ea este deci *necesară* (neapărat de lipsă) pentru mântuire.

13. Cum trebuie să credem cele descoperite de Dumnezeu?

Cele descoperite de Dumnezeu trebuie să le credem cu *tărie* și cu *statornicie*.

* Cu *tărie* credem, dacă nu ne îndoim în ce ne-a descoperit Dumnezeu. Cu *statornicie* credem, dacă nicicând nu ne lăpădam de credință, ci dimpotrivă suntem gata a suferi pentru ea orice, chiar și moartea.

S. p. Avraam; sfinții martiri.

* Trebuie să credem, fără alegere, *toate* câte ni-le-a descoperit Dumnezeu. Creștinul, care lăpădă, ori schimbă chiar și numai o singură învățătură descoperită de Dumnezeu, se numește *eretic*. Dacă aceasta o face cu știința păcătuiește

foarte greu, pentru că cine se lăpădă de religiuinea cea adevărată, se lăpădă de însuși Dumnezeu, care a dat-o.

S. p. calvinii, pocăitii.

Îndemn. Nicicând nu te rușina de credința ta. Mărturisește-o fără frică înaintea ori cui. Păzește-te de oamenii și de cărțile fără credință, pentru că ușor îți poți pierde credința.

3. Despre religiuinea cea adevărată.

14. În care religiuine se cuprinde tot ce a descoperit Dumnezeu?

Tot ce a descoperit Dumnezeu se cuprinde în *religiunea creștină catolică*.

* Religiuinea creștină catolică este religiuinea cea *adevărată*, pentru că cuprinde *fără greșală* tot ce a descoperit Dumnezeu.

15. Cine a dat oamenilor religiuinea creștină catolică?

Religiunea creștină catolică a dat-o oamenilor Domnul Hristos.

* Domnul Hristos de aceea ne-a putut da religiuinea cea adevărată, pentru că însuși a fost Fiul lui Dumnezeu și Dumnezeu adevărat.

16. Mai ales prin ce semn mărturisim religiuinea cea adevărată?

Religiunea cea adevărată o mărturisim mai ales prin *semnul sfintei cruci*.

* Cruce ne facem așa, că împreună cele dintâi trei degete ale mâinei drepte și pe rând o ducem la frunte, la piept, la umărul drept și la cel stâng, zicând: „În numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Spirit. Amin“. Prin cuvintele acestea mărturisim, că credem în sfânta Treime, iar prin însuși semnul sfintei cruci arătăm, că ne ținem de Isus cel răstignit pe cruce.

Îndemn. Mulțumește lui Dumnezeu, că ești creștin catolic. Roagă-te pentru întoarcerea acelorora, cari nu se țin de religiuinea aceasta.

II. Despre simbolul credinței.

17. Unde se cuprinde pe scurt tot ce trebuie să credem?

Tot ce trebuie să credem se cuprinde pe scurt în *simbolul de credință niceno-constantinopolitan*, așa numitul *Credeu*.

* *Simbol* se numește un semn anumit, prin care un lucru se deosebește de altul. Adevărurile de credință, prin cari credinciosul se deosebește, ca prin un semn, de cei necredincioși, se numesc foarte potrivit *simbolul credinței*.

* Simbolul de credință se numește *niceno-constantinopolitan*, pentru că s'a făcut în sinoadele (adunări ale bisericii învățătoare) din Nicea (325) și Constantinopol (381).

18. Cum sună simbolul niceno-constantinopolitan?

Simbolul niceno-constantinopolitan sună astfel:

„Cred întru unul Dumnezeu, Tatăl atotfiitorul, făcătorul ceriului și al pământului, văzutele tuturor și nevăzutele. Și întru unul Domn, Isus Hristos, Fiul lui Dumnezeu unul-născut, carele din Tatăl s'a născut mai înainte de toți vecii, lumină din lumină, Dumnezeu adevărat din Dumnezeu adevărat, născut, iar nu făcut, cel de-o ființă cu Tatăl, prin carele toate s'au făcut. Carele pentru noi oamenii și pentru a noastră mântuire s'a pogorât din ceruri, și s'a întrupat dela Sfântul Spirit și din Maria Fecioară, și s'a făcut om. Și s'a răstignit pentru noi sub Ponțiu Pilat, și a pățimit și s'a îngropat. Și a înviat a treia zi după Scripturi. Și s'a suit la ceruri, și șede de-a dreapta Tatălui. Și iară va să vină cu mărire, să judece viii și morții; a căruia împărăție nu va avea capăt. Și întru Sfântul Spirit, Domnul, de viață făcătorul, carele dela Tatăl purcede, cela ce împreună cu Tatăl și cu Fiul este închinat și mărit, carele a grăit prin profeți. Întru una sfântă, catolică și apostolică biserică. Mărturisesc un

botez, întru iertarea păcatelor. Aștept învierea morților și viața veacului, ce va să fie. Amin“.

* Afară de simbolul niceno-constantinopolitan, care este cel mai obișnuit, biserica învățătoare a mai făcut și alte *simboale*, mai lungi ori mai scurte, cari însă cuprind firește *aceeași* învățătură.

19. Câte părți are simbolul credinței?

Simbolul credinței are *douăsprezece părți*, numite și *încheieturi*.

* Părțile simbolului credinței se numesc *încheieturi*, pentru că ele sunt strâns legate între sine, ca și membrele trupului prin încheieturile sale.

Încheietura primă.

„Cred întru unul Dumnezeu, Tatăl atotfiitorul, făcătorul ceriului și al pământului, văzutele tuturor și nevăzutele“.

1. Despre Dumnezeu și însușirile sale.

20. Cine este Dumnezeu?

Dumnezeu este stăpânul lumii întregi și Tatăl nostru cel din ceruri.

21. De când este Dumnezeu și până când va fi?

Dumnezeu a fost, este și va fi totdeauna; Dumnezeu este *veșnic*.

* Dumnezeu *nu se schimbă* niciodată și în nici o privință.

22. Unde este Dumnezeu de față?

Dumnezeu este de față *pretutindeni*: în ceriu, pe pământ și în toate locurile; Dumnezeu este *imens*.

23. Pentru ce nu-l vedem pe Dumnezeu în viața de acum?

În viața de acum pentru aceea nu-l vedem pe Dumnezeu, pentru că el nu are trup; Dumnezeu este *spirit*.

* Pe Dumnezeu ce-i drept nu-l vedem, dar totuș îl putem cunoaște: 1. din lume și din înțeleapta ei orânduire, pentru că „ceriurile spun mărirea lui Dumnezeu“ și 2. din descoperirea dumnezească.

24. Ce știe Dumnezeu?

Dumnezeu toate le știe: știe ce a fost, ce este și ce va fi, ba știe chiar și ce gândim ori facem în ascuns; Dumnezeu este *atotștiutor*.

S. p. păcatul lui Cain; profețiile lui Isus.

25. Ce poate Dumnezeu?

Dumnezeu poate tot ce vrea; Dumnezeu este *atotputernic*.

S. p. facerea lumii; minunile lui Isus.

26. Cum îndreaptă Dumnezeu lucrurile din lume?

Lucrurile din lume Dumnezeu le îndreaptă așa, ca toate să fie spre mărirea sa; Dumnezeu este *preaînțelept*.

S. p. istoria lui Iosif din Egipt.

27. Ce iubeste și ce urește Dumnezeu?

Dumnezeu iubeste numai binele, iar răul îl urește; Dumnezeu este *preasfânt*.

S. p. cele 10 porunci dumnezești.

28. Ce face Dumnezeu cu cei buni și cu cei răi?

Pe cei buni Dumnezeu îi răsplătește cu bine, iară pe cei răi îi pedepsește, după cum sunt vrednici; Dumnezeu este *preadrept*.

S. p. potopul; scăparea lui Noe.

* Răsplată precum și pedeapsa *întreagă* Dumnezeu ne-o dă numai după moarte.

* Dumnezeu nu pedepsește totdeauna *îndată*, ci adeseori așteaptă mult, ca păcătosul să se întoarcă dela păcatele sale, adevărat să se îndrepte; Dumnezeu este *îndelung răbdător*.

S. p. potopul.

29. Iartă Dumnezeu pe păcătosul, care se îndreaptă?

Pe păcătosul care se îndreaptă, Dumnezeu îl iartă bucuros; Dumnezeu este *preaîndurat*.

S. p. tâlharul din dreapta.

30. Ne iubeste pe noi Dumnezeu?

Da, Dumnezeu ne iubeste nespus de mult: el ne vrea binele și face cu noi numai binele; Dumnezeu este *preabun*.

* Isus zice: „Așa a iubit Dumnezeu lumea, cât și pe Fiul său cel unul născut l-a dat, ca tot celce crede într'însul să nu piară, ci să aibă viața de veci“.

* În Dumnezeu toate însușirile bune sunt fără de margini; Dumnezeu este *preaperfect*.

Îndemn. „In toate zilele, fiule, adu-ți aminte de Domnul Dumnezeu nostru și cu voia nu păcătuiești, și nu călca poruncile lui“ (Tobia 4, 5). Să iubim pe Dumnezeu, „că el ne-a iubit pe noi“ (I. Ioan 4, 19).

2. Despre un Dumnezeu în trei persoane.

31. Câți Dumnezeii sunt?

Este un singur Dumnezeu.

32. Câte persoane sunt în Dumnezeu?

În Dumnezeu sunt 3 persoane: Tatăl, Fiul și Sfântul Spirit.

S. p. botezul lui Isus.

* Isus a trimis pe apostolii săi în lume zicându-le: „Mergând învățați toate popoarele, botezându-le în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Spirit“.

33. Fiecare din cele trei persoane este Dumnezeu adevărat?

Da, fiecare din cele trei persoane este Dumnezeu adevărat: Tatăl este Dumnezeu adevărat, Fiul este Dumnezeu adevărat și Sf. Spirit încă este Dumnezeu adevărat.

34. Cele trei persoane dumnezeiești căți Dumnezei sunt?

Cele trei persoane dumnezeiești sunt un singur Dumnezeu.

* Cele trei persoane dumnezeiești au *aceeaș natură dumnezească*. De aci urmează, că fiecare persoană dumnezească este deopotrivă de veșnică, de atotștiutoare și de atotputernică.

35. Cum numim cele trei persoane dumnezeiești cu un singur cuvânt?

Cele trei persoane dumnezeiești le numim cu un singur cuvânt preasfânta *Treime*.

* Preasfânta Treime este o mare *taină* a credinței noastre. O credem, pentru că Dumnezeu ne-a descoperit-o, dar nu o putem pricepe.

36. Ce lucrări atribuim singuraticelor persoane dumnezeiești?

Singuraticelor persoane dumnezeiești le atribuim următoarele lucrări: Tatălui *crearea*, Fiului *răscumpărarea*, iar Sfântului Spirit *sfințirea* lumii.

* Pe Tatăl îl numim *Creator*, pe Fiul *Răscumpărător*, iar pe Sfântul Spirit *Sfințitor*. De fapt însă toate trei persoanele dumnezeiești lucrează *în afară* laolaltă.

* Tatăl este din veci, Fiul s'a născut din Tatăl din veci, iar Sfântul Spirit porcede din veci dela Tatăl și dela Fiul. În aceste lucrări *interne* stă *toată* deosebirea dintre cele trei persoane ale unuia și singurului Dumnezeu.

Îndemn. Rostește adeseori în cinstea preasfintei Treimi această frumoasă preamărire a ei: „Mărire Tatălui și Fiului și Sfântului Spirit, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

3. Despre crearea și guvernarea lumii.

37. Cine a creat lumea?

Lumea a creat-o Dumnezeu, cu voința sa atotputernică.

* A *crea* înseamnă a face ceva din nimica, singur cu puterea voinței. Afară de Dumnezeu nime altul nu poate să creeze.

38. Pentru ce a creat Dumnezeu lumea?

Dumnezeu a creat lumea: 1. pentru mărirea sa și 2. pentru binele nostru.

* Acest scop alui Dumnezeu dorim să se ajungă atunci, când în „Tatăl nostru“ zicem: „Vie împărăția ta“.

39. Are Dumnezeu grijă de lumea creată?

Da, Dumnezeu are grijă de lumea creată: o susține și o guvernează.

* A *governa* înseamnă a cărmui, a conduce.

* Îngrijirea lui Dumnezeu de lume o numim *providință dumnezească*, fără de care nimic nu se întâmplă în lume. Chiar și *păcatele* se întâmplă cu știrea lui Dumnezeu, care ce-i drept *nu le voește*, dar le *sufere*, pentru că nu vrea să știrbească libertatea de voință, pe care a dat-o omului.

40. De cine se îngrijește Dumnezeu în chip deosebit?

Dumnezeu se îngrijește în chip deosebit de noi oamenii; el ne dă toate bunurile sufletești și trupești.

* Necazurile și loviturile ni-le trimite Dumnezeu ori ca pedepse, pentru a ne îndrepta, ori ca prin ele să câștigăm merite pentru fericirea cerească.

S. p. Iob.

Îndemn. Dacă te ajunge vre-un năcaz, nu murmura, ci te încrede în Dumnezeu. „Celor ce iubesc pe Dumnezeu, toate spre bine li-se lucrează“ (Romani 8, 28).

4. Despre îngeri.

41. Cari sunt cele mai alese făpturi ale lui Dumnezeu?

Cele mai alese făpturi ale lui Dumnezeu sunt îngerii și oamenii.

42. Ce sunt îngerii?

Îngerii sunt spirite, cari au înțelegere și voie liberă, dară trup nu au.

* Dumnezeu a creat foarte mulți îngeri. Sfânta Scriptură deosebește nouă clase de îngeri. Cele mai cunoscute sunt clasele îngerilor, a arhanghelilor, a cheruvimilor și a serafimilor.

* Sf. arhangheli *Mihail* și *Gavriil* sunt căpeteniile tuturor îngerilor. În cinstea lor și a celorlalți îngeri biserica a pus o *sărbătoare anume*, pe ziua de 8 Noemvrie.

43. Toți îngerii au fost buni, când i-a creat Dumnezeu?

Când i-a creat Dumnezeu, toți îngerii au fost buni.

44. Rămas-au toți îngerii buni?

Nu toți îngerii au rămas buni. Mulți au păcătuit și pentru aceea au ajuns în iad. Pe aceștia îi numim *spirite necurate* sau *diavoli* (draci).

* Îngerilor buni Dumnezeu le-a dat *fericirea cerească*, iar pe cei răi i-a aruncat pentru vecie în *iad*.

45. Cum sunt îngerii cei buni față de noi?

Îngerii cei buni ne iubesc, ne păzesc trupul și sufletul, se roagă pentru noi și ne îndeamnă la bine.

46. Cum numim pe îngerii cari ne păzesc?

Pe îngerii cari ne păzesc îi numim *îngeri păzitori*.

S. p. Tobia; sf. Petru.

* E bine și se cade, ca pe îngerii păzitori să-i cinștim, să-i chiamăm într'ajutor, și să-i ascultăm. Indemnurile lor ne ajută foarte mult pentru a duce o viață bună și pentru a ne mântui.

47. Cum sunt îngerii cei răi față de noi?

Îngerii cei răi ne urăsc și ne ispitesc la rele, ca și noi să ajungem în iad.

S. p. ispitirea lui Isus.

48. Ce trebuie să facem, când ne ispitesc îngerii cei răi?

Când ne ispitesc îngerii cei răi, trebuie să ne rugăm lui Dumnezeu și să ne împotrivim ispitei.

* Domnul Hristos a zis: „Privegheați și vă rugați, ca să nu intrați în ispită“.

Indemn. „Fiți trezi, privegheați, pentru că potrivnicul vostru, diavolul, ca un leu răcnind umblă, căutând pe cine să înghiță, ... căruia stați împotriva întăriți cu credința“ (I. Petru 5, 8—9). „Stați împotriva diavolului, și va fugi dela voi“ (Iacob 4, 7).

5. Despre oamenii cei dintâi.

49. Cari au fost cei dintâi oameni?

Cei dintâi oameni au fost *Adam* și *Eva*.

* *Toți* oamenii se trag dela *Adam* și *Eva*; de aceea pe ei îi numiau, cei dintâi părinți, sau *protopărinții* noștri.

50. Cum a creat Dumnezeu pe Adam?

Dumnezeu a creat pe Adam așa, că i-a făcut trupul din pământ și în acela a suflat suflet dătător de viață.

* Omul stă din *trup* și din *suflet*.

51. Cui se aseamănă sufletul omului?

Sufletul omului se aseamănă lui Dumnezeu.

* Când a creat Dumnezeu pe omul cel dintâiu, a zis: „Să facem om după chipul nostru și după asemănare“.

52. În ce se aseamănă sufletul lui Dumnezeu?

Sufletul se aseamănă lui Dumnezeu în aceea, că:

1. are înțelegere și voie liberă și 2. este nemuritor.

* Sufletul este *spirit*, fără de care nu putem nici să gândim, nici să trăim. De văzut nu-l vedem, dar totuș îl putem cunoaște din aceea, că omul se *gândește* și se poate *hotărî liber* (nesilit) să facă ceva ori să nu facă. Sufletul *trăiește în veci* și după moartea trupului. Domnul Hristos a zis: „Nu vă temeți de ceiceucid trupul, iară sufletul nu-l pot ucide“.

53. Unde au locuit protopărinții noștri?

Protopărinții noștri au locuit în paradis.

* Paradisul, căruia i-se mai zice și *raiu pământesc*, a fost în Asia, lângă râurile Euftrat și Tigru.

54. Ce soarte au avut protopărinții noștri în paradis?

În paradis protopărinții noștri au avut o soarte foarte bună. Erau fericiți, nu aveau nici o suferință și nicidecum nu ar fi trebuit să moară.

55. Mai ales prin ce și-a arătat Dumnezeu iubirea față de protopărinții noștri?

Dumnezeu și-a arătat iubirea față de protopărinții noștri mai ales prin aceea, că le-a dăruit *harul sfințitor*. Prin aceasta i-a făcut sfinți, i-a primit de fii ai săi și le-a rânduit să ajungă la fericirea cerească.

* *Harul sfințitor* este un dar mai pe sus de natură sau supranatural.

* Dumnezeu le-a dat protopărinților noștri o *mințe mai aleasă* și au fost scutiți și de *postele păcătoase* (disordinate), mai având și darul de a fi *nemuritori și după trup*.

56. Primit-au protopărinții noștri numai pentru sine starea fericirii?

Starea fericirii protopărinții noștri nu au primit-o numai pentru sine, încât dacă dânșii nu ar fi pierdut-o, ea ar fi trecut la *toți* oamenii.

Indemn. Ca om ești coroana naturii văzute. Prin sufletul tău întreci în demnitate toate făpturile de pe pământ. Cinstește această înaltă demnitate.

6. Despre păcatul protopărinților noștri.

57. Prin ce au pierdut protopărinții noștri fericirea?

Protopărinții noștri au pierdut fericirea prin aceea că au păcătuit și prin aceasta au provocat asupra lor pedeapsa lui Dumnezeu.

* A *păcătui* înseamnă a călca porunca lui Dumnezeu cu știința și cu voința.

58. Prin ce au păcătuit protopărinții noștri?

Protopărinții noștri au păcătuit prin aceea, că neascultând de Dumnezeu au mâncat din rodul pomului oprit.

59. Cu ce a pedepsit Dumnezeu păcatul protopărinților noștri?

Păcatul protopărinților noștri Dumnezeu l-a pedepsit cu aceea, că: 1. au pierdut harul sfințitor; 2. li-s'a întunecat mintea și voința li-s'a plecat spre rele și 3. au trebuit să sufere multe și în urmă să moară.

60. Stricatu-ne-a și nouă păcatul protopărinților noștri?

Păcatul protopărinților noștri ne-a stricat și nouă, fiindcă dela ei păcatul și pedeapsa au trecut la *toți* oamenii, și astfel *toți* ne naștem cu păcatul lor.

* Sf. Pavel zice, că „printr'un om (Adam) a intrat păcatul în lume și prin păcat moartea, întru care (om) *toți* am păcătuit“.

61. Cum numim păcatul cu care ne naștem?

Păcatul cu care ne naștem îl numim *păcat original*, sau *strămoșesc*.

* *Păcat original* înseamnă păcat de naștere și se numește astfel, pentru că îl moștenim dela părinți prin nașterea trupească.

62. Singur cine nu a avut dintre oameni păcatul original?

Dintre oameni păcatul original nu l-a avut singur *Preacurata Fecioară Maria*.

* *Preacurata Fecioară Maria* a fost *scutită* de păcatul original printr'un dar special al lui Dumnezeu, care a voit ca *mama lui Isus Hristos* să fie fără orice păcat. *Maria* a fost „plină de dar“, cum i-a zis arhanghelul *Gavriil*, așa că nici acest păcat nu a atins-o.

* Darul acesta unic al *Preacuratei Fecioarei Fecioare* se numește *conceperea nepătată*.

63. Pot ajunge oamenii și acum la fericirea cerească?

Oamenii și acum pot ajunge la fericirea cerească, pentru că Dumnezeu s'a îndurat spre oameni.

* Dacă Dumnezeu nu s'ar fi îndurat spre noi, nicidecum nu am fi putut ajunge la fericirea cerească.

64. Prin ce s'a îndurat Dumnezeu spre oameni?

Dumnezeu s'a îndurat spre oameni prin aceea, că a promis și a trimis un Răscumpărător, ca să răscumpere pe oameni de păcat și să-i mântuească.

* Dumnezeu l-a promis încă protopărinților noștri pe Răscumpărătorul. Mai târziu a renoit apoi această promisiune în repetite rânduri (așa bunăoară lui Avraam, lui Isaac și lui Iacob, dar mai ales prin profeții pe cari i-a trimis poporului jidovesc).

65. Câtă vreme a trebuit să aștepte oamenii după Răscumpărătorul promis?

Dupa Răscumpărătorul promis oamenii au trebuit să aștepte mai multe mii de ani.

* De vremea așteptării Răscumpărătorului ne aducem aminte în postul Crăciunului, când ne pregătim pentru nașterea lui Isus. Postul acesta ține din 15 Noemvrie până la Crăciun (25 Decemvrie).

Indemn. Urăște păcatul din toată inima, pentru că prin păcat au intrat în lume toate relele.

Încheietura a doua.

„Cred... întru unul Domn Isus Hristos, Fiul lui Dumnezeu unul-născut, carele din Tatăl s'a născut mai înainte de toți vecii, lumină din lumină, Dumnezeu adevărat din Dumnezeu adevărat, născut iar nu făcut, cel de-o ființa cu Tatăl, prin carele toate s'au făcut“.

66. Cine a răscumpărat lumea?

Lumea a răscumpărat-o Domnul nostru *Isus Hristos*.

67. Cine este Isus Hristos?

Isus Hristos este Fiul lui Dumnezeu unul născut, care s'a făcut om pentru mântuirea noastră.

* Insuș Domnul Hristos a zis, că „așa a iubit Dumnezeu lumea, cât și pe Fiul său cel unul născut l-a dat, ca tot celce crede întru el, să nu piară, ci să aibă viața de veci“.

68. Ce înseamnă numele „Isus“?

Numele *Isus* înseamnă *Răscumpărător* sau *Mântuitor*.

69. Ce înseamnă cuvântul „Hristos“?

Cuvântul *Hristos* înseamnă *Uns*.

* Jidovii numesc pe Răscumpărătorul „*Messia*“. Acest cuvânt jidovesc încă înseamnă *Uns*. Isus se numește *Uns*, pentru că în Legea Veche profeții, preoții și regii se făceau prin *ungere*, iar Isus este cel mai mare profet, preot și rege al nostru.

70. Ce credem când rostim încheietura a doua?

Când rostim încheietura a doua, credem, că Isus Hristos este: 1. Răscumpărătorul promis de Dumnezeu și 2. Dumnezeu adevărat.

71. De unde știm, că Isus Hristos este Răscumpărătorul promis?

Că Isus Hristos este *Răscumpărătorul promis*, o știm de acolo, că singur într'insul s'au împlinit toate cele profețite în Legea veche despre Răscumpărătorul.

* Profeții au profețit despre Răscumpărătorul: 1. când și unde se va naște; 2. că va fi Dumnezeu și va face minuni; 3. că îl vor vinde cu treizeci de arginți și 4. că pentru păcatele noastre va pătimi și va muri.

72. De unde știm, că Isus Hristos este Dumnezeu adevărat?

Că Isus Hristos este *Dumnezeu adevărat*, o știm: 1. din mărturisirea lui și a Părintelui său ceresc și 2. din minunile și profețiile lui.

* *Isus* a zis despre sine: „Eu și Tatăl una suntem“. Iar la întrebarea arhiereului: „Tu ești Hristos, Fiul lui Dumnezeu celui viu“, *Isus* a răspuns: „Tu zici“, adecă: Eu sunt. De altă parte la botezul lui *Isus*, în râul Iordanului, s'a auzit glasul *Părintelui său ceresc*, zicând: „Acesta este Fiul meu cel iubit, întru carele bine am voit“.

* Cele mai cunoscute *minuni* ale lui Isus sunt următoarele: A schimbat apa în vin; cu cinci pâni și doi pești a săturat peste 5000 de oameni; a vindecat bolnavi singur cu cuvântul; a înviat morți (tinărul din Naim, fata lui Iairus și Lazar) și a înviat el însuși. Iar din *profețiile* lui cele mai însemnate sunt următoarele: A prezis că Iuda îl va vinde, că Petru se va lăpăda de el; că va pătimi, va muri și va învia; că Ierusalimul se va risipi și că biserica sa va rămânea până la capătul veacurilor.

Indemn. În timpul ispitelor rostește des numele sfânt al lui Isus.

Incheietura a treia.

„Cred într-unul Domn Isus Hristos..., carele pentru noi oamenii și pentru a noastră mântuire s'a pogorât din ceriuri, și s'a întrupat dela Sfântul Spirit și din Maria Fecioară și s'a făcut om“.

1. Despre întruparea lui Dumnezeu-Fiul.

73. Ce înseamnă, că Fiul lui Dumnezeu s'a făcut om?

Că Fiul lui Dumnezeu s'a făcut om, înseamnă că a doua persoană dumnezească a luat trup și suflet omenesc, și astfel Isus Hristos este *Dumnezeu* adevărat și în aceeași vreme și *om* adevărat.

* Sfântul apostol Ioan zice: „Cuvântul trup s'a făcut și s'a sălășluit întru noi“. De altă parte sf. Pavel zice: „Iară când a venit plinirea vremii, a trimis Dumnezeu pe Fiul său cel născut din muiere“.

74. Cum numim taina, că Fiul lui Dumnezeu s'a făcut om?

Taina, că Fiul lui Dumnezeu s'a făcut om, o numim taina *întrupării* Domnului.

* Prin taina întrupării credem, că în Isus Hristos unica natură dumnezească este unită nedespărțit și fără amestecare cu natura omenească într-o *singură persoană dumnezească*.

75. Cine este mama lui Isus Hristos?

Mama lui Isus Hristos este Preacurata Fecioară Maria.

* Preacurata Fecioară Maria este cu adevărat *mamă* sau *Născătoare de Dumnezeu*, pentru că Fiul ei este persoană dumnezească.

* Vestea, că Fiul lui Dumnezeu se va naște dintr'însa, i-a adus-o Preacuratei Fecioare arhanghelul *Gavriil*. Amin-tirea acestui lucru o prăznuim în ziua *Bunevestiri* (25 Martie), cu 9 luni înainte de Crăciun. (Nașterea Domnului).

76. Cine a fost tatăl crescător al lui Isus Hristos?

Tatăl crescător al lui Isus Hristos a fost sfântul Iosif, logodnicul Preacuratei Fecioare Maria.

* Pe Domnul Isus, pe Preacurata Fecioară Maria și pe sfântul Iosif laolaltă îi numim: *Familia sfântă*.

77. Pentru ce s'a făcut om Fiul lui Dumnezeu?

Fiul lui Dumnezeu s'a făcut om: 1. pentru ca să ne învețe cu cuvântul și cu pilda vieții sale și 2. ca să poată pătimi și muri pentru noi, ca astfel să ne răscumpere.

* Dumnezeu a dorit *satisfacere deplină* pentru vătămarea infinită ce i-am cauzat prin păcat. Și fiindcă atare satisfacere oamenilor nicidecum nu i-ar fi putut da, *întruparea* persoanei a doua dumnezești a fost *neapărat de lipsă*.

Indemn. Gândește-te adeseori la dragostea mare, pe care ne-a arătat-o Dumnezeu prin întruparea Fiului său.

2. Despre viața lui Isus.

78. Unde s'a născut Isus?

Isus s'a născut în Vitleemul Iudeii.

* Ziua nașterii lui Isus o prăznuim la *Crăciun*, în 25 Decembrie. — A opta zi după naștere i-au dat numele de Isus. Aceasta o prăznuim la sărbătoarea *Tăierii împrejur* în 1 Ianuarie (Anul nou). — La patruzeci de zile după naștere l-au dus pe Isus în biserică, unde l-a întimpinat bătrânul Simeon. Întru amintirea acestui lucru s'a introdus sărbătoarea din 2 Februarie, *Intimpinarea Domnului*.

79. Unde a crescut Isus?

Isus a crescut în Nazaret.

* După numele acestui oraș, pe Mântuitorul l-au numit Isus *Nazareteanul*, sau și *Nazarineanul*.

* Când a fost Isus de 12 ani, a mers cu părinții săi în Ierusalim la biserică, unde a rămas trei zile, vorbind cu arhieriei Jidovilor. Din viața lui de copil, sfânta Scriptură nu mai înseamnă altceva, decât că „sporia cu înțelepciunea și cu vârsta și cu darul la Dumnezeu și la oameni”.

80. La ce vârstă a început Isus a învăța?

Isus a început a învăța la vârstă de 30 ani.

* Isus a învățat 3 ani. În vremea aceasta a adunat în jurul său învățăcei și dintre aceștia a ales pe cei doisprezece *apostoli* (= trimiși).

81. Ce a învățat Isus?

Isus a învățat ce trebuie să credem și să facem, ca să ne mântuim,

* Învățătura sa Isus a numit-o *evangelie* (veste bună). Evangeliile se mai numesc și cărțile acelea, în cari e scrisă viața și învățătura lui Isus.

Indemn. Învăță sănguiinos istoria vieții lui Isus, și urmează-i pilda. „Eu sunt calea, adevărul și viața”, zice Domnul Hristos (Ioan 14, 6).

Incheietura a patra.

„Cred într-un Domn Isus Hristos, carele... s'a răstignit pentru noi sub Ponțiu Pilat și a pățimit și s'a îngropat”.

82. Ce a pățimit pentru noi Isus?

Isus a pățimit foarte multe pentru noi; astfel a asudat sudori de sânge pe muntele Maslinelor; l-au sbiciuit; l-au încununat cu spini; a purtat povara crucii și pe urmă a fost răstignit pe muntele Calvariei, unde a și murit.

* *Ponțiu Pilat* a fost cârmuitor roman în țara jidovească.

* Amintirea morții lui Isus o prăznuim în *Vinerea mare*.

* După moarte, *trupul* lui Isus l-au luat de pe cruce Iosif din Arimatea cu Nicodim, și l-au pus într'un mormânt nou tăiat în piatră. Pomenirea îngropării lui Isus se prăznuiește în *Vinerea mare sara*.

* *Sufletul* lui Isus s'a pogorît după moarte în locul unde sufletele oamenilor drepti (ca Abel, Avraam, Iob, Moise ș. a.) așteptau mântuirea, pentruca să le ducă vestea îmbucurătoare că sunt răscumpărate. Locul acesta se numește *limb*.

83. Pentru ce a pățimit și a murit Isus?

Isus a pățimit și a murit: 1. ca să ne răscumpere de păcat și de osânda de veci, și 2. ca iară să putem primi dela Dumnezeu harul sfinților și astfel să putem ajunge în ceriu.

* Isus putea și să nu pătimească și să nu moară, dar el s'a *jerfit* pentru noi *de bună voie* (fără să fie silit), fiindcă ne-a iubit cu o iubire nemărginită.

* Moartea lui Isus pe cruce se numește *jertfa crucii*.

84. Ce preț are jertfa crucii?

Jertfa crucii are preț infinit, pentrucă Isus a pățimit și murit, ce-i drept, după natura sa omenească finită, dar fiind persoană dumnezească infinită.

* Prin jertfa crucii Isus a dat lui Dumnezeu satisfacere deplină pentru vătămarea infinită cauzată prin păcat. De aceea jertfa aceasta este o jertfă de adevărată *răscumpărare*.

85. Pentru ale cui păcate a pățimit și a murit Isus?

Isus a pățimit și a murit pentru păcatele lumii întregi, pentru păcatul original și pentru toate celelalte păcate.

* Sf. Ioan Botezătorul a zis despre Isus: „Iată mielul lui Dumnezeu, celce ridică păcatul lumii”.

80. Toți oamenii se mântuiesc?

Nu se mântuiesc toți oamenii, dar toți se pot mântui.

* Dacă cineva nu se mântuește, este singur de vină, pentru că nu vrea să creadă învățătura lui Isus, nu vrea să împlinească poruncile lui, și nu vrea să folosească mijloacele harului rânduite de dânsul.

Indemn. Nu uita nicicând, cât de mult te-a iubit Isus, și cât a pățimit pentru tine. Iubește-l și tu mai mult decât orice pe lume și rabdă pentru dânsul cu liniște suferințele ce el ți-ar trimite.

Incheietura a cincia.

„Cred întru unul Domn Isus Hristos, carele... a înviat a treia zi după Scripturi“.

87. Ce a făcut Isus a treia zi după moarte?

A treia zi după moarte Isus a împreunat de nou trupul cu sufletul său și a înviat cu mărire.

* Amintirea învierii lui Hristos o prăznuim la Paști.

* Isus a înviat *Dumineca*, des de dimineață, și de aceea praznicul învierii se face în zorii zilei.

88. De unde știm că Isus a înviat?

Că Isus a înviat o știm dela apostolii și învățăceii lui Isus, cari l-au văzut după moarte de repețite-ori, l-au pipăit, au vorbit și au mâncat cu dânsul.

* Apostolii au sigilat cu moarte de martir (mucenic) credința lor în învierea lui Isus, pe care au socotit-o ca o temelie puternică a întregii lor apostolii. Sf. Pavel zice bunăoară, că „dacă n'a înviat Hristos înzădarnică este propovăduirea noastră și înzădarnică este și credința voastră“.

89. Câtă vreme a mai rămas Isus pe pământ după înviere?

După înviere Isus a mai rămas pe pământ patruzeci de zile.

* În acest timp Isus a dat apostolilor săi mai multe învățături și porunci referitoare la biserica sa.

Indemn. Invierea lui Isus întărească-te în credința, că el e Dumnezeu, și în nădejdea, că și tu vei învia odată din morți.

Incheietura a șasa.

„Cred întru unul Domn Isus Hristos, carele... s'a suit la ceriuri, și șede de-a dreapta Tatălui“.

90. Ce a făcut Isus la patruzeci de zile după înviere?

La patruzeci de zile după înviere Isus s'a dus cu învățăceii săi pe muntele Maslinilor și în fața lor s'a înălțat (suit) la ceriuri.

* Sărbătoarea înălțării Domnului Hristos la ceriuri, o ținem la patruzeci de zile după Paști, în ziua de *Ispas*.

91. Pentru ce s'a înălțat Isus la ceriuri?

Isus s'a înălțat la ceriuri, pentruca: 1. să se întrepună pentru noi la Părintele său ceresc și 2. să ne gătească acolo și nouă locuință.

92. Ce înseamnă cuvintele: „Șede de-a dreapta Tatălui“?

Cuvintele: „Șede de-a dreapta Tatălui“ înseamnă, că Isus se împărtășește în ceriuri și ca om de putere și mărire dumnezească.

* Ca un mijlocitor atotputernic între noi și Dumnezeu, Isus Hristos continuă, prin întrepunerile sale, și în ceriuri opera mântuirii noastre.

Indemn. Roagă-te lui Isus, ca și pe tine să te ia odată în ceriuri. „Cele de sus căutați, unde este Hristos de-a dreapta lui Dumnezeu șezând. Cele de sus să gândiți, iar nu cele de pe pământ“ (Col. 3, 1: 2).

Incheietura a șaptea.

„Cred întru unul Domn Isus Hristos, carele... iară va să vină cu mărire, să judece viii și morții, a căruia împărăție nu va avea capăt“.

93. Când va veni Isus iară?

Isus iară va veni la capătul lumii.

94. Pentru ce va veni Isus la capătul lumii?

La capătul lumii Isus va veni, pentru ca să judece pe toți oamenii.

95. Cum numim judecata dela capătul lumii?

Judecata dela capătul lumii o numim *judecata din urmă*, sau *judecata lumii*.

* Isus va pune la judecata din urmă pe cei buni la dreapta sa, iar pe cei răi la stânga; el va descoperi apoi, în fața lumii întregi, tot binele și răul, pe care aceștia l-au făcut cu gândul, cu vorba sau cu fapta.

96. Ce va zice Isus la judecata din urmă către cei buni?

Cătră cei buni va zice Isus la judecata din urmă: „*Veniți binecuvântații Părintelui meu de moșteniți împărăția, care este gătită vouă dela întemeierea lumii*”.

97. Ce va zice Isus la judecata din urmă către cei răi?

Cătră cei răi va zice Isus la judecata din urmă: „*Duceți-vă dela mine blăstămaților în focul cel de veci, care este gătit diavolului și îngerilor lui*”.

98. Unde ajung cei buni și cei răi după judecata din urmă?

După judecata din urmă cei buni ajung în ceruri, iară cei răi ajung în iad.

Indemn. Fii ereticos lui Isus în toată viața ta, ca oarecând și tu să stai la dreapta judecătorului tău.

Incheietura a opta.

„*Cred... întru Sfântul Spirit, Domnul de viață făcătorul, carele dela Tatăl purcede, acela ce împreună cu Tatăl și cu Fiul este închinat și mărit, carele a grăit prin profeți*”.

99. Cine este Sfântul Spirit?

Sfântul Spirit este a treia persoană dumnezească și Dumnezeu adevărat, împreună cu Tatăl și cu Fiul.

* Domnul nostru Isus Hristos a promis de repetite-ori apostolilor săi pe Sfântul Spirit.

100. Dela cine purcede Sfântul Spirit?

Sfântul Spirit purcede dela Tatăl și dela Fiul, ca dintr'un singur izvor.

* În simbolul credinței nu se spune că Sfântul Spirit ar purcede „și dela Fiul”, dar nici nu se zice, că ar purcede *numai* dela Tatăl. În schimb sf. Scriptură ne spune apriat, că Sfântul Spirit purcede nu numai dela Tatăl, ci și dela Fiul.

* Cuvintele „carele dela Tatăl purcede” s'au adaus la simbolul credinței în contra ereticilor Macedoniani, cari ziceau că Sfântul Spirit purcede *numai* dela Fiul.

101. Când s'a pogorît Sfântul Spirit asupra apostolilor?

Sfântul Spirit s'a pogorît, asupra apostolilor la zece zile după înălțarea lui Isus la ceruri.

* Sărbătoarea pogoririi Sfântului Spirit o ținem la *Rusalii*.

102. Pentru ce s'a pogorît Sfântul Spirit?

Sfântul Spirit s'a pogorît, pentru ca să lucreze în biserică și în sufletul oamenilor, până la capătul veacurilor.

103. Cum lucrează Sfântul Spirit în biserică?

În biserică Sfântul Spirit lucrează astfel, că învață și cârmuiește biserica în chip nevăzut.

104. Cum lucrează Sfântul Spirit în sufletul oamenilor?

În sufletul oamenilor Sfântul Spirit lucrează astfel, că îndeamnă pe oameni la bine și-i sfințește.

* Sfințirea oamenilor o îndeplinește Sfântul Spirit prin aplicarea mijloacelor de sfințire, rânduite de Mântuitorul nostru Isus Hristos.

105. Ce înseamnă cuvintele: „Carele a grăit prin profeți“?

Cuvintele: „Carele a grăit prin profeți“ înseamnă, că Sfântul Spirit a scutit de greșală pe toți aceia, cari din îndemnul lui au scris ceva din descoperirea cuprinsă în sf. Scriptură.

106. Cum se închipuește Sfântul Spirit?

Sfântul Spirit se închipuește în formă de porumb, cum s'a arătat la botezul lui Isus, și în forma limbilor de foc, cum s'a pogorît asupra apostolilor la Rusalii.

* *Porumbul* simbolizează nevinovăția și curățenia sufletească, iar *limbile de foc* înseamnă lumina și căldura ce Sfântul Spirit a venit să le verse în inimile noastre.

Indemn. Cinstește harul Sfântului Spirit, care te-a sfințit și pe tine. În lucruri mai grele cere ajutorul lui prin rugăciunea: „Impărate ceresc“.

Incheietura a noua.

„Cred... întru una, sfântă, catolică și apostolică biserică“.

1. Despre întemeierea și cârmuirea bisericii.

107. Ce este biserica.

Biserica este societatea creștinilor catolici de pe întreg pământul, care are de cap văzut pe papa dela Roma.

108. Cine a întemeiat biserica?

Biserica a întemeiat-o Domnul nostru Isus Hristos.

* Isus la început a învățat religiunea creștină și a adunat credincioși în jurul său; mai târziu apoi a rânduit cap și mai mari peste acești credincioși, și prin aceasta a întemeiat biserica.

109. Cine este capul nevăzut al bisericii?

Capul nevăzut al bisericii este însuși Domnul nostru Isus Hristos.

* Pentru unirea cea intimă ce este între biserică și capul ei nevăzut, biserica se numește și *trupul tainic* al lui Hristos.

110. Pe cine a pus Domnul Hristos de cap văzut al bisericii?

De cap văzut al bisericii a pus Domnul Hristos pe sfântul apostol Petru.

* Fiindeă biserica este o *societate vizibilă*, a trebuit ca Domnul Hristos să pună în fruntea ei și un *cap văzut*, un lecțitor al său pe pământ.

111. Prin cari cuvinte a pus Domnul Hristos pe sfântul Petru de cap al bisericii?

Domnul Hristos a pus pe sfântul Petru de cap al bisericii prin cuvintele: „Paște mieluseii mei... Paște oile mele“.

* *Paște mieluseii mei, ... paște oile mele* înseamnă: Cârmuște pe credincioșii mei și pe conducătorii lor.

* Puterea de cap și de cârmuitor al bisericii, dată sfântului Petru, apare și din cuvintele, prin cari Domnul Hristos i-a promis această putere, zicându-i: „*Tu ești Petru (piatră) și pe această piatră voi zidi biserica mea*“. Căci dacă Petru are să fie *temelia bisericii*, înseamnă că el va fi capul văzut, care va ținea laolaltă această societate.

112. Pentru cine și pentru cât timp a întemeiat Domnul Hristos biserica?

Domnul Hristos a întemeiat biserica pentru toți oamenii și pentru toate timpurile.

* Domnul Hristos a zis: „Mergând învățați *toate* popoarele..., și iată eu cu voi sunt în toate zilele *până la capătul veacurilor*“.

113. Cine este capul văzut al bisericii dela moartea sfântului Petru încoace?

Dela moartea sfântului Petru încoace capul văzut al bisericii este episcopul Romei, sau *papa*.

* Sfântul Petru a fost episcopul oraşului Roma, unde a şi murit în 29 Iunie 67 după Hristos; de aceea urmaşul sfântului Petru este episcopul de oricând al Romei.

* Papa este locşitorul lui Hristos pe pământ. Pentru sfinţenia slujbei sale se şi numeşte: *Sfântul părinte* (papă = tată, părinte). Papa de azi este:...

114. Pe cine a pus Domnul Hristos de mai mari ai bisericii sub conducerea sfântului Petru?

Sub conducerea sfântului Petru Domnul Hristos a pus de mai mari ai bisericii pe sfinţii apostoli.

115. Cine sunt mai marii de acum ai bisericii?

Mai marii de acum ai bisericii sunt urmaşii sfinţilor apostoli, adică episcopii sub conducerea papii.

* Episcopii cârmuesc părţi singuraticice de ale bisericii, cari se numesc *dieceze*, sau eparhii.

116. Cine ajută pe episcopi în deprinderea puterii lor sfinte?

În deprinderea puterii lor sfinte îi ajută pe episcopi preoţii.

* Preoţii încă sunt urmaşii apostolilor, dar nu au întreagă puterea episcopilor şi sunt supuşi întru toate acestora.

* Preoţii puşi de episcopi în fruntea *parohiilor* singuraticice ale diecezei se numesc *parohi*. Aceştia pe alocurea sunt ajutaţi de preoţi-*capelani*.

* Mai multe parohii formează câte un *protopopiat*, având în frunte câte un preot-*protopop*. Protopopiatele mai depărtate dela scaunul episcopesc se supun uneori unui *vicar* (locşitor) *episcopesc*, formând la olaltă un *vicariat*.

Indemn. Cinsteşte pe sfântul Părinte, pe episcopi şi pe preoţi. Roagă-te pentru ei. Ascultă-le învăţăturile, căci despre ei a zis Mântuitorul: „Cel ce vă ascultă pe voi pe mine mă ascultă, şi eel ce se lapadă de voi, de mine se lapadă“ (Luca 10, 15).

2. Despre notele bisericii.

117. Câte biserici a întemeiat Domnul Hristos?

Domnul Hristos a întemeiat o singură biserică.

* Domnul Hristos a vorbit totdeauna de o singură biserică. Dupăce este *o singură religione* adevărată, nici biserică adevărată nu poate-fi decât una singură.

* Biserica Domnului Hristos *se poate cunoaşte* uşor dintre celelalte societăţi religioase, cari încă se zic a fi întemeiate de dânsul.

118. Din ce putem cunoaşte adevărata biserică a Domnului Hristos?

Adevărata biserică a Domnului Hristos o putem cunoaşte din aceea, că este 1. una; 2. sfântă; 3. catolică sau universală şi 4. apostolică.

* Aceste patru însuşiri văzute ale bisericii lui Hristos se numesc şi *notele bisericii*, sau semnele proprii din cari ea se poate cunoaşte.

119. Care este adevărata biserică a Domnului Hristos?

Adevărata biserică a Domnului Hristos este *biserica* noastră *catolică*, pentrucă ea singură are cele patru note ale bisericii lui Hristos.

* Societăţile religioase creştine, cari s'au rupt de biserică lui Hristos se numesc *confesiuni*, ori *secte religioase*. Dintre sectele creştine nici una nu are toate notele bisericii lui Hristos; ba cele mai multe nu au nici una dintre ele.

120. Pentruce zicem oă biserică noastră este una?

Că biserică noastră este una, o zicem, pentrucă ea totdeauna şi în tot locul învaţă *aceeaş* învăţătură, foloseşte *aceleaş* sacramente, are *aceeaş* jertfă şi *acelăş* cap văzut.

121. Pentru ce zicem oă biserică noastră este sfântă?

Că biserică noastră este sfântă, o zicem, pentrucă întemeietorul, învăţătura şi mijloacele harului ei sunt

sfinte, și prin urmare poate *sfînți* pe credincioșii săi, dintre cari în toate vremurile s'au ridicat *sfînți*.

122. Pentru ce zicem că biserica noastră este catolică sau universală?

Că biserica noastră este catolică sau universală, o zicem, pentru că de când a întemeiat-o Domnul Hristos, ea stă și se lățește într-una la *toate* neamurile.

123. Pentru ce zicem că biserica noastră este apostolică?

Că biserica noastră este apostolică, o zicem, pentru că învățătura ei este învățătura *apostolilor*, iar învățătorii ei, episcopii și preoții, sunt urmașii lor.

Indemn. Mulțumește lui Dumnezeu, că te ții de biserica cea adevărată a lui Hristos. Roagă-te pentru aceia, cari nu prețuiesc acest mare dar, cum și pentru aceia, cari nu se țin încă de biserica cea adevărată.

3. Despre menirea bisericii.

124. Pentru ce a întemeiat Domnul Hristos biserica?

Domnul Hristos a întemeiat biserica, pentru că în ea și prin ea să se mântuiască toți oamenii.

* Biserica noastră catolică este biserica *singură mântuitoare*. Asta înseamnă, că pentru a ne putea mântui, trebuie să fim *membrii ai bisericii*, adică 1. să fim botezați, 2. să nu ne fi lăpădat de biserică (*eretici și schismatici*) și 3. să nu fi fost scoși dintr'însa (*escomunicați*). Singur aceia se pot mântui din mila lui Dumnezeu și afară de biserică, cari deși nu se țin de ea *fără de vina lor*, fac totuși cele poruncite de Dumnezeu prin conștiința lor. Aceștia se țin cu *sufletul* de biserică.

125. Prin ce conduce biserica pe oameni la mântuire?

Biserica conduce pe oameni la mântuire prin aceea, că 1. îi *învață* fără greșală religiunea cea adevărată; 2. îi *cârmuește* prin poruncile sale și 3. îi *sfînțește* prin mijloacele harului.

* Biserica are slujba de *învățător*, de *cârmuitor* și de *preot*.

126. Cine învață în biserică fără de greșală religiunea cea adevărată?

Religiunea cea adevărată o învață în biserică fără de greșală *biserica învățătoare*.

127. Din cine stă biserica învățătoare?

Biserica învățătoare stă din papa și din episcopii uniți cu el.

* Biserica învățătoare este *infalibilă*, adică nu poate greși.

* Acei membri ai bisericii, cari nu se țin de biserica învățătoare sunt *biserica ascultătoare*.

128. În ce nu poate greși biserica învățătoare?

Biserica învățătoare nu poate greși în învățăturile de credință și de morală.

* Sub *învățătură de credință și de morală* înțelegem tot ce trebuie să credem și să facem pentru ca să ne mântuim.

129. Pentru ce nu poate greși biserica în învățăturile de credință și de morală?

În învățăturile de credință și de morală biserica pentru aceea nu poate greși, pentru că însuș Domnul Hristos, capul nevăzut al bisericii, și Sfântul Spirit sunt cu dânsa în veci și prin această o scutesc de orice greșală.

* Infabilitatea bisericii se cuprinde în următoarele cuvinte ale Domnului Hristos către apostoli: „Mergând învățați toate popoarele... și iată eu cu voi sunt în toate zilele, până la capătul veacului“. Și iarăși: „Eu voi ruga pe Tatăl și alt Mângăitor va da vouă, ca să rămână cu voi în veac, pe Spiritul adevărului“.

* În învățăturile de credință și de morală trebuie să ținem strâns la ce *învață* sau *propune* biserica.

130. În câte chipuri poate propune biserica învățături de credință și de morală?

Biserica poate propune învățături de credință și

de morală în două chipuri, și anume ori papa împreună cu episcopii, ori numai papa singur.

* Dacă episcopii întregii biserici se întrunesc, în frunte cu papa, ca să propună învățături de credință și de morală, adunarea lor se numește *conciliu* (săbor) *ecumenic*. Hotărârile aduse sunt valabile numai dacă papa le întărește.

131. Ce înseamnă, că papa este și singur infalibil?

Că papa este și singur infalibil, înseamnă că papa nu poate să greșescă în lucruri de credință și de morală nici chiar atunci, când ar propune o atare învățătură pentru *toată* biserica *fără* de sfatul episcopilor.

* Infalibilitatea papei se cuprinde în cuvintele Domnului Hristos către Petru: „Și eu mă voi ruga pentru tine, să nu scadă credința ta și tu oarecând întorcându-te, întărește pe frații tăi“.

* Că papa este infalibil nu înseamnă, că el nu ar putea *păcătui*.

132. Ce zice Domnul Hristos despre acela, căruia nu-i pasă de învățătura bisericii?

Despre acela, căruia nu-i pasă de învățătura bisericii, Domnul Hristos zice: „Cine nu ascultă nici de biserica, să fie ție ca un păgân și vameș“.

* Celce se lapadă de biserică, se lapadă de Isus Hristos și pentru aceea păcătuiește foarte greu.

Indemn. Cinstește și iubește biserica adevărată ca pe o mamă bună; poruncile ei împlinește-le cu plăcere.

4. Despre împărtășirea sfinților.

133. În ce stă împărtășirea sfinților?

Împărtășirea sfinților stă în aceea, că membrii vii și adormiți ai bisericii sunt în legătură și se pot ajuta unii pe alții.

134. Cine se țin de împărtășirea sfinților?

De împărtășirea sfinților se țin: 1. creștinii catolici cari trăiesc pe pământ, adică *biserica luptătoare*; 2. sufletele cari sufer în purgator, adică *biserica suferitoare* și 3. sfinții din ceriuri, adică *biserica triumfătoare*.

135. Prin ce se arată unirea noastră cu sfinții din ceriuri?

Unirea noastră cu sfinții din ceriuri se arată prin aceea, că ei se roagă pentru noi, iar noi îi cinștim și le cerem sprijinul.

* Dumineca primă după Rusalii este închinată sfinților din ceriuri și se numește *Dumineca tuturor sfinților*.

136. Cu ce putem noi ajuta sufletele din purgator?

Sufletele din purgator noi le putem ajuta cu rugăciuni, cu fapte bune și mai ales cu sfânta jertfă liturgică.

137. Cum se pot ajuta între sine membrii vii ai bisericii?

Membrii vii ai bisericii se pot ajuta între sine prin jertfe liturgice, prin rugăciuni, apoi prin fapte șiilde bune.

Indemn. Roagă-te pentru sufletul celor morți și cere stăruitor sprijinul sfinților, și mai ales al Preacuratei Fecioare Maria și al sfântului al cărui nume îl porți.

Încheietura a zecea.

„Mărturisesc un botez, întru iertarea păcatelor“.

138. Ce ne învață simbolul credinței despre iertarea păcatelor?

Despre iertarea păcatelor simbolul credinței ne învață, că biserica are puterea de a ierta orice păcat.

139. Cine are în biserică puterea de a ierta păcatele?

Puterea de a ierta păcatele o are în biserică episcopul și preotul.

* Păcatele se iartă prin sacramentul botezului și al penitenței.

Indemn. Mulțumește lui Dumnezeu, că a dat bisericii puterea de a ierta păcatele, pentru că dacă ai muri întinat cu vre-un păcat de moarte, nicidecum nu ai ajunge la fericirea cerească.

Incheietura a unsprezecea.

„Aștept învierea morților“.

140. Ce se întâmplă când omul moare?

Când omul *moare*, sufletul se desparte de trup și trupul se așază în pământul din care este făcut.

* Biserica dă cadavrului (trupului mort) cinstea, că îl așază în mormânt, binecuvântându-l prin serviciul dumnezeesc al *înmormântării*.

* Păgânii ardeau cadavrele. Arderea cadavrelor vatămă însă pietatea și de aceea biserica nu aprobă păgânismul modern, de-a arde cadavrele în așa-numitele *crematorii*.

141. Până când rămâne trupul omului în pământ?

Trupul omului rămâne în pământ până la capătul lumii.

142. Ce se întâmplă la capătul lumii cu trupul omului?

La capătul lumii, Dumnezeu *învie* trupul omului, adică îl împreună de nou și pentru totdeauna cu sufletul.

* După înviere trupul încă se împărtășește de fericire, ori de pedeapsă, dupăcum oarecând a fost părtaș faptelor bune, ori celor rele.

* Cu toții vom învia, dar nu vom avea trupuri la fel. Trupul celor buni va fi frumos și strălucitor, iara trupul celor răi va fi urât și întunecat.

Indemn. Cu toții vom muri, dar nime nu știe când va muri. De aceea pururea trebuie să fim gata. Domnul Hristos

zice: „Luați seamă, că nu știți ziua și ceasul“. Trupul nu ții-l folosi nicidecum spre rău, ca la învierea de obște să nu trebuiască a te rușina de el.

Incheietura a douăsprezecea.

„Aștept... viața veacului, ce va să fie“.

143. Ce se întâmplă cu sufletul omului îndată după moarte?

Îndată după moarte sufletul omului se judecă din partea lui Dumnezeu, privitor la toate faptele sale.

144. Cum numim judecata ce urmează îndată după moarte?

Judecata ce urmează îndată după moarte o numim *judecată particulară*, pentru că în aceasta sufletul fiecărui om se judecă deosebit (în particular).

145. Unde ajunge sufletul după judecata particulară?

După judecata particulară sufletul ajunge sau în ceriuri, sau în purgator, sau în iad.

146. Sufletele cărora ajung în ceriuri?

În ceriuri ajung sufletele acelor, cari sunt cu totul fără păcat și nu trebuie să mai sufere nici o pedeapsă.

147. Cu ce răsplătește Dumnezeu în ceriuri pe cei buni?

Pe cei buni Dumnezeu îi răsplătește în ceriuri cu fericire veșnică. Ei văd pe Dumnezeu față la față și se împreună cu dânsul în cea mai curată dragoste.

* Fericirea cerească nu este pe o formă; cine a făcut mai mult bine, va avea fericire mai mare.

148. Sufletele cărora ajung în purgator?

În purgator ajung sufletele acelor, cari mor cu păcate ușoare, ori trebuie să mai sufere pedepse vremelnice.

* În purgator pedeapsa ține numai o anumită vreme; ea este *vremelnică* ca și pe pământ. Purgatorul se mai numește și *locul curățitor*.

149. Până când rămân sufletele în purgator ?

Sufletele rămân în purgator până și-au suferit toată pedeapsa.

* Purgatorul rămâne până la judecata din urmă. După aceea vor fi numai ceriurile și iadul.

150. Sufletele cărora ajung în iad ?

În iad ajung sufletele acelor, cari mor în păcate de moarte.

151. Cu ce pedepsește Dumnezeu în iad pe cei răi ?

Pe cei răi Dumnezeu îi pedepsește în iad cu pedepse veșnice. Ei nu văd nicicând pe Dumnezeu și ard în focul de veci.

* Domnul Hristos zice despre iad, că acolo „viermele nu moare, și focul nu se stinge“, sau că pedeapsa iadului este *veșnică*.

* Moartea, judecata și cele ce urmează după judecată, le numim *cele din urmă ale omului*.

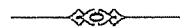
Îndemn. „Întru toate adu-ți aminte de cele mai de urmă ale tale, și în veac nu vei păcătu!“ (Isus Sirac 7, 38).

* * *

152. Ce înseamnă cuvântul: „Amin“ dela sfârșitul simbolului de credință ?

Cuvântul: „Amin“ dela sfârșitul simbolului de credință înseamnă: „Așa să fie“, „așa este“, că anume credem cu tărie tot ce se cuprinde în simbol.

Îndemn de încheiere. Crede cu tărie tot ce propune biserica, fiind adânc convins, că ea nu poate greși în lucruri de credință. Virtutea credinței îți va da putere în toate ne-cazurile vieții și ea te va duce la mântuire.

Partea a doua.

Despre porunci.

Pentruca să ne mântuim, trebuie a doua oră să împlinim ce ne-a poruncit Dumnezeu.

153. De ajuns este pentru mântuirea noastră, ca numai să credem ce ne-a descoperit Dumnezeu ?

Pentru mântuirea noastră nu-i de ajuns, ca numai să credem ce ne-a descoperit Dumnezeu, ci trebuie să și împlinim cele poruncite de Dumnezeu.

* Prin *poruncile date de Dumnezeu*, fie deadreptul, fie prin mijlocirea bisericii sale, ni-se arată *voința* lui preasfântă.

* Domnul Hristos zice: „De vrei să întri în viață ține poruncile“. Iar altădată numește „cu adevărat fericiți pe cei ce aud cuvântul lui Dumnezeu și-l păzesc pe el“.

* Când împlinim ce ne-a poruncit Dumnezeu, trăim după cum credem; *credința* noastră este atunci e *vie*.

S. p. credința primilor creștini.

154. Cari sunt poruncile, din cari putem cunoaște voința lui Dumnezeu ?

Poruncile din cari putem cunoaște voința lui Dumnezeu sunt: 1. porunca de căpetenie, în care se cuprind și celelalte; 2. cele zece porunci dumnezeiești și 3. cele cinci porunci bisericesti.

I. Despre porunca de căpetenie.

155. Care este porunca de căpetenie, în care se cuprind și celelalte ?

Porunca de căpetenie, în care se cuprind și celelalte, este porunca iubirii de Dumnezeu și a deaproapelui.

156. Cum sună porunca de căpetenie?

Porunca de căpetenie sună astfel:

1. *Să iubești pe Domnul Dumnezeuul tău, din toată inima ta, și din tot sufletul tău, și din tot cugetul tău.*

2. *Să iubești pe deaproapele tău, ca însuși pe tine.*

* Intre cele două părți ale poruncii de căpetenie este legătura cea mai strânsă, pentru că iubirea de Dumnezeu și iubirea deaproapelui nu pot să existe decât împreună.

157. Ce ni-se cere prin porunca de căpetenie?

Prin porunca de căpetenie ni-se cere, ca pe Dumnezeu să-l iubim mai presus de toate, iar pe deaproapele nostru ca pe noi înșine.

Indemn. Sfântul apostol Iacob ne învață, că „credința fără de fapte moartă este” (2, 26). Nu scăpa deci nici un prilej, pentru a-ți câștiga o credință cât se poate mai vie.

Despre iubirea de Dumnezeu.

158. Cine împlinește porunca iubirii de Dumnezeu?

Porunca iubirii de Dumnezeu o împlinește acela care iubește pe Dumnezeu *mai presus de toate.*

159. Când iubim pe Dumnezeu mai presus de toate?

Mai presus de toate iubim pe Dumnezeu atunci, când facem ce este plăcut înaintea lui și suntem mai gata a pierde orice, chiar și viața, decât a-l vătăma cu păcate grele.

S. p. jertfirea lui Isaac; sfinții martiri.

160. Pentru ce trebuie să iubim pe Dumnezeu mai presus de toate?

Pe Dumnezeu trebuie să-l iubim mai presus de toate: 1. pentru că Dumnezeu este nemărginit de bun și vrednic de toată iubirea și 2. pentru că dela Dumnezeu avem tot binele.

* Când iubim pe Dumnezeu pentru motivul, că este binele nemărginit și vrednic de toată iubirea, avem față de el iubire *perfectă*, iar când îl iubim mai mult pentru binele ce ni-l dă, iubirea noastră este o iubire *imperfectă*.

Indemn. Totdeauna, dar mai cu seamă în vreme de ispită, să zicem: Mai bine voiesc să mor, decât să te vătăm pe tine Dumnezeu meu nemărginit de bun și vrednic de toată iubirea.

Despre iubirea de sine și a deaproapelui.

1. Despre iubirea de sine.

161. Cine se iubește pe sine după voia lui Dumnezeu?

După voia lui Dumnezeu se iubește pe sine acela, care se îngrijește mai mult de mântuirea sufletului, decât de trup și de lucrurile trecătoare.

* Domnul Hristos zice: „Ce folos este omului de-ar doborânda lumea toată, iară sufletul său își va pierde?”

* Porunca iubirii de sine se eprinde în porunca iubirii deaproapelui, în care iubirea de sine se pune ca un îndreptar al iubirii deaproapelui.

2. Despre iubirea deaproapelui.

162. Cine este deaproapele nostru?

Deaproapele nostru este orice om, fie că ne este binevoitor, fie că ne este dușman.

S. p. samaritanul îndurător.

* Iubirea deaproapelui este o însușire de căpetenie a sufletului creștin, pentru că Domnul Hristos zice: „Intru aceasta vor cunoaște toți că ai mei ucenici sunteți, de veți avea iubire între voi.”

163. Când iubim pe deaproapele nostru ca pe noi înșine?

Atunci iubim pe deaproapele nostru ca pe noi înșine, când iubim pe toți oamenii, și-i iubim din inimă.

* A iubi pe părinți, frați, rudeni, prietini, pe cei de o lege și de un neam, *mai mult* decât pe alții, este o lege firească, care nu se împotrivesc poruncii iubirii de aproapele.

164. Pentru ce trebuie să iubim pe toți oamenii?

Trebuie să iubim pe toți oamenii: 1. pentru că ne-a poruncit-o Dumnezeu, și 2. pentru că toți oamenii ne sunt *frați*, creați după chipul și după asemănarea aceluiaș Părinte ceresc.

165. Pentru ce trebuie să iubim și pe dușmanii noștri?

Trebuie să iubim și pe dușmanii noștri, pentru că Domnul Hristos anume ne-a poruncit să iubim și pe dușmanii noștri.

* Sub *dușmani* înțelegem pe cei ce ne voiesc, ori ne fac, rele trupești ori sufletești.

* În vorbirea sa de pe munte Domnul Hristos zice: „Iubiți pe dușmanii voștri, grați de bine pe cei ce vă grăiesc de rău pe voi, faceți bine celor ce vă urăsc pe voi, și vă rugați pentru cei ce vă asupresc și vă prigonesc pe voi“. Iar de pe lemnul crucii Mântuitorul se ruga pentru dușmanii săi astfel: „Părinte, iartă-le lor, că nu știu ce fac“.

S. p. sf. mucenic Ștefan.

166. Mai cu seamă prin ce arătăm noi, că ne iubim de aproapele?

Că ne iubim de aproapele, o arătăm mai cu seamă prin aceea, că deprindem faptele trupești și sufletești ale îndurării.

* *Faptele trupești ale îndurării* sunt următoarele șapte: 1. a nutri pe cei flămânzi, 2. a adăpa pe cei setoși, 3. a îmbrăca pe cei goți, 4. a primi pe cei străini, 5. a ajuta pe cei prinși, 6. a cerceta pe cei bolnavi, și 7. a îngropa pe cei morți.

S. p. Avraam; Tobia.

* *Faptele sufletești ale îndurării* sunt următoarele șapte: 1. a îndrepta pe cei păcătoși, 2. a învăța pe cei neștiutori, 3. a sfătui pe cei nehotărâți, 4. a mângăia pe cei întristați, 5. a suferi cu răbdare nedreptățile, 6. a ierta bucurios celor

ce ne vatămă și 7. a ne ruga pentru cei vii și pentru cei morți.

S. p. Noe; sf. Ioan Botezătorul.

* Domnul Hristos zice: „Feriți-vă de cei îndurători, că spre aceia se vor îndura!“

Indemn. De câteori ți-se dă prilej, miluește, cum știi mai bine, pe de aproapele tău.

II. Despre cele zece porunci dumnezești.

167. Cări sunt cele zece porunci dumnezești?

Cele zece porunci dumnezești sunt acestea:

1. Eu sunt Domnul Dumnezeu tău, să nu ai dumnezei străini înaintea mea, chip cioplit să nu-ți faci, ca să te închini lui.

2. Să nu iei numele lui Dumnezeu în deșert.

3. Adu-ți aminte să sfințești ziua Domnului.

4. Să cinstești pe tatăl tău și pe mamă-ta, ca să trăiești mult și bine pe pământ.

5. Să nu ucizi.

6. Să nu curvești.

7. Să nu furi.

8. Să nu mărturisești strâmb împotriva de aproapele tău.

9. Să nu poștești muierea de aproapele tău.

10. Să nu poștești nici un lucru al de aproapele tău, adică: ce ție nu-ți place, altuia nu face.

* Cele zece porunci le-a dat Dumnezeu poporului iudeesc prin *Moisi* pe muntele *Sinai*, scrise pe două lespezi de piatră.

* Din cele zece porunci dumnezești primele trei cuprind mai pe larg datorințele noastre față de Dumnezeu, iar cele șapte din urmă datorințele noastre față de aproapele.

Despre întâia poruncă dumnezească.

„Eu sunt Domnul Dumnezeuul tău, să nu ai dumnezei străini înaintea mea, chip cioplit să nu-ți faci, ca să te închini lui“.

1. Despre închinarea lui Dumnezeu.

168. Ce ni-se cere prin întâia poruncă dumnezească?

Prin întâia poruncă dumnezească ni-se cere, să credem și să nădăjduim în Dumnezeu; pe el să-l iubim, și lui singur să ne închinăm.

169. Cine păcătuiește împotriva credinței?

Impotriva *credinței* păcătuiește: 1. Celce nu se ocupă cu adevărurile de credință, ori se îndoiește în ele și 2. celce grăiește împotriva adevărurilor descoperite, ori le tăgăduiește.

S. p. Jidovii; ereticii (ca bunăoară pocăiții).

170. Mai ales prin ce ni-se primejduiește credința?

Credința ni-se primejduiește mai ales prin aceea, că ascultăm ori cetim lucruri, cari se împotrivesc credinței.

* Cetirea gazetelor potrivnice religiunii, și amestecul cu cei de altă credință, ușor duc la păcate împotriva credinței.

171. Ce trebuie să nădăjduim dela Dumnezeu?

Dela Dumnezeu trebuie să nădăjduim fericirea veșnică și toate mijloacele de lipsă pentru ajungerea ei.

* Bunurile lumesti sunt și ele dela Dumnezeu. Acestea încă le putem deci nădăjdui, întru cât ne sunt de lipsă și nu ne împiedecă mântuirea.

172. Cine păcătuiește împotriva nădejzii?

Impotriva *nădejzii* păcătuiește atât celce nu se încrede, cât și acela care se încrede orbește în ajutorul lui Dumnezeu.

S. p. Iuda; oamenii de pe vremea lui Noe.

173. Cine păcătuiește împotriva iubirii de Dumnezeu?

Impotriva *iubirii* de Dumnezeu păcătuiește: 1. celce nu ține poruncile lui Dumnezeu și 2. celce murmură împotriva lui Dumnezeu.

S. p. regele Saul; Iudeii în pustie.

174. Când ne închinăm lui Dumnezeu?

Lui Dumnezeu ne *închinăm* atunci, când îl cinstim ca pe Domnul nostru cel mai înalt.

* Cinstea *închinării* se cuvine singur lui Dumnezeu.

* Închinarea lui Dumnezeu este *internă*, dacă se petrece înlăuntrul nostru (ca bunăoară prin acte de credință, nădejde și iubire), și este *externă*, dacă sentimentele de închinare internă le arătăm și înafară.

175. Mai ales prin ce arătăm înafară, că ne închinăm lui Dumnezeu?

Că ne închinăm lui Dumnezeu, o arătăm înafară mai ales prin aceea, că ne rugăm, luăm parte la slujbele dumnezeiești, ne facem cruce și îngenunchiem.

* Închinarea noastră *trebuie să fie și externă*, pentru că o cere natura noastră, care stă nu numai din suflet, ci și din trup. O cere însă și Domnul Hristos prin cuvintele: „Tot cel ce mă va mărturisi pe mine înaintea oamenilor, și eu îl voi mărturisi pe dânsul înaintea Tatălui meu“.

176. Cine păcătuiește împotriva închinării lui Dumnezeu?

Impotriva *închinării* lui Dumnezeu păcătuiește: 1. celce nu se roagă; 2. celce batjocorește lucrurile sfinte și 3. celce face sacrilegiu, se închină idolilor, ori crede în boscoane (farmece).

* *Sacrilegiu* face acela, care primește sf. sacrameinte cu nevrednicie, sau necinstește persoane, locuri ori lucruri închinete lui Dumnezeu.

S. p. Iuda; regele păgân Baltazar.

* *Idol* numim orice făptură, căreia cineva i-se închină ea lui Dumnezeu.

S. p. vițelul de aur al Jidovilor.

* Celce crede, că un lucru are vre-o putere tainică, pe care Dumnezeu nu i-a dat-o, acela crede în *boscoane* (farmece). Astfel e păcat a crede s. p. în aruncatul cu cărțile și în visuri; ori a crede, că Vinerea și numărul 13 sunt fără moroc.

Indemn. Roagă-te în fiecare seară și dimineață. Trezește în sufletul tău cât mai des credința, nădejdea și iubirea. Pregătește-te bine când vrei să primești vre-un sacrament. Poartă-te cuviincios în locurile sfinte.

2. Despre cinstirea sfinților.

177. Ce ne învață biserica despre cinstirea sfinților?

Despre cinstirea sfinților biserica ne învață, că a cinsti pe sfinți e lucru bun și folositor.

178. Pentru ce cinstim pe sfinți?

Pe sfinți îi cinstim: 1. pentru că vieța lor a fost foarte frumoasă; 2. pentru că pe sfinți și Dumnezeu i-a preamărit în multe chipuri și 3. pentru că ei se roagă lui Dumnezeu pentru noi.

* Dacă pe oamenii buni și pe binefăcătorii noștri îi cinstim și pe pământ mai mult decât pe alții, se cade în chip deosebit să cinstim și pe sfinții din ceruri.

179. Intre sfinți pe cine trebuie să cinstim în chip deosebit?

Intre sfinți trebuie să cinstim în chip deosebit pe Preacurata Fecioară Maria.

180. Pentru ce trebuie să cinstim în chip deosebit pe Preacurata Fecioară Maria?

Pe Preacurata Fecioară Maria trebuie să o cinstim în chip deosebit, pentru că este maica lui Dumnezeu și astfel e făptura cea mai aleasă, care ne și poate ajuta mai mult decât oricare alt sfânt.

* Cinstea Preacuratei Fecioare Maria se cultivă mai ales în reuniunile cari poartă numele ei, așa numitele reuniuni *mariane*, ai căror membri au lozincă: „La Isus prin Maria“.

181. Prin ce cinstim pe sfinți?

Pe sfinți îi cinstim prin aceea, că: 1. le urmăm pilda; 2. le ținem sărbătorile și 3. îi rugăm să se întrepună pentru noi la Dumnezeu.

* Cinstea pe care o dăm sfinților se deosebește foarte mult de *închinarea* cuvenită singur lui Dumnezeu.

Indemn. Fii sîrguincios în urmarea vieții sfinților. Aceasta este cea mai mare cinste, ce le-o poți da. Dacă ți-se dă ocaziune, fă-te membru la vre-o reuniune mariană.

3. Despre cinstirea icoanelor și a moaștelor.

182. Trebuie să cinstim și icoanele?

Icoanele încă trebuie să le cinstim, pentru că ele închipuesc pe Dumnezeu, pe Domnul Hristos, ori pe sfinți, și trezesc în noi simțăminte religioase.

* Casele creștinilor adevărați se pot cunoaște mai cu seamă de pe icoane.

* Când ne rugăm înaintea icoanelor nu greșim, fiindcă nu ne rugăm la icoane, cum ne învinuesc dușmanii icoanelor (bunăoară pocății), ci la aceia pe cari îi închipuesc icoanele.

183. Pentru ce cinstim moaștele sfinților?

Moaștele sfinților le cinstim: 1. pentru că sunt amintiri prețioase dela sfinți și 2. pentru că prin moaște Dumnezeu a făcut adeseori minuni.

* Sub moaște de ale sfinților înțelegem oase din trupul lor, bucăți din hainele lor, ori părți din instrumentele, cu cari au fost uciși. Cele mai prețioase moaște sunt rămășițele din *crucea* Domnului Hristos.

* Pe toate altarele bisericilor sunt moaște, așa că sf. liturghie totdeauna se celebrează deasupra sf. moaște.

Indemn. Cinstește icoanele sfinților și nu uita, că cinstea aceasta nu privește icoanele, ci pe cei ce se închipuesc prin ele.

Despre a doua poruncă dumnezească.

„Să nu iei numele lui Dumnezeu în deșert“.

184. Ce oprește Dumnezeu în a doua poruncă?

În a doua poruncă Dumnezeu oprește orice lucru, ori cuvânt, prin care se vătămă numele cel sfânt al lui.

* Datorința de-a cinsti numele lui Dumnezeu o mărturisim și prin cuvintele rugăciunii Domnului: „Sfințească-se numele tău“.

185. Prin ce vătămăm numele lui Dumnezeu?

Numele lui Dumnezeu îl vătămăm: 1. prin rostirea ușuratică și fără trebuință a numelui lui Dumnezeu; 2. prin sudalmă și blăstăm; 3. prin jurământ strâmb și 4. prin neîmplinirea votului făcut.

186. Cine păcătuște prin sudalmă?

Prin sudalmă păcătuște celce vorbește necuviincios despre Dumnezeu, despre Preacurata Fecioară Maria, ori despre sfinți și lucrurile sfinte.

* Sudalmele cari privesc pe Dumnezeu, fie deadreptul, fie prin făpturile sale, se numesc și *blasfemii*, pentru a se deosebi de alte sudalme, cari nu au de obiect lucruri sfinte și de regulă sunt numai păcate ușoare.

187. Cine păcătuște prin blăstăm?

Prin blăstăm păcătuște celce dorește, ca Dumnezeu să-i facă lui însuși, ori altuia, vre-un rău.

188. Ce înseamnă a jura?

A jura înseamnă a chiepta pe Dumnezeu de mărturie, că graim adevărul, ori că vom împlini ce promitem.

189. Cine păcătuște prin jurământ?

Prin jurământ păcătuște: 1. Celce se joară fără trebuință; 2. celce se joară pe minciună și 2. celce

se joară că va face vre-un rău, ori că va omite vre-un bine.

* Cine promite ceva prin jurământ iertat și nu împlinește, se numește *sperjur*.

190. Ce este votul?

Votul este promisiunea făcută lui Dumnezeu sub greutatea păcatului, că vom săvârși un bine, ce altfel n'am fi datori a-l face.

* Voturile sunt plăcute înaintea lui Dumnezeu. Ele trebuie făcute însă numai după o bună chibzuire.

* Cine nu împlinește votul făcut, păcătuște. Dacă lucrul bun promis prin vot în mod ușuratic nu l-am putea îndeplini, trebuie să cerem sfatul preotului.

Indemn. Grijește să nu păcătuiești cu limba. Nu sudui niciodată. Nu dori rău nimănui. Ferește-te de jurămintele strâmbe și de sperjur, iar binele ce-l făgăduiești lui Dumnezeu sărbătorește, să-l și împlinești.

Despre a treia poruncă dumnezească.

„Adu-ți aminte să sfințești ziua Domnului“.

191. Ce cere dela noi Dumnezeu în a treia poruncă?

În a treia poruncă Dumnezeu cere dela noi, să ținem ziua Domnului, adică Dumineca.

* În Legea Veche ziua Domnului a fost Sâmbăta; în Legea Nouă prăznuim *Dumineca*, fiindcă Domnul Hristos a înviat din morți Dumineca.

192. Cum trebuie să sfințim Dumineca?

Dumineca trebuie să o sfințim așa, că: 1. ascultăm sfânta liturghie și 2. nu facem lucruri oprite, nici noi înșine și nici prin alții.

* Sfânta liturghie trebuie ascultată *întreagă* și cu *atențiunea cuvenită*.

* Creștinul bun se roagă Dumineca mai mult decât altădată și face fapte de ale îndurării, ori alte lucruri bune. Între acestea se înșiră mai ales *primirea sfintelor sacramente*. Ascultarea *predicii* încă se ține de sfințirea Duminecii, așa că păcătuește celce, deși i-se dă prilej, ascultă predica foarte rar, ori chiar niciodată.

193. Cari lucruri sunt oprite Dumineca?

Dumineca sunt oprite lucrurile, pe cari de regulă le fac servitorii, zilerii, măestrii și lucrătorii de pământ, sau așanumitele lucruri *servile*.

* Dumineca e oprită și aducerea judecăților.

* Dumineca se necinstește deosebit prin beuturi necum-pătate și prin petreceri desfrânate.

194. Când putem face lucruri servile și Dumineca?

Și Dumineca putem face lucruri servile când este vre-o lipsă mare și urgentă, ori când o cere aceasta mărirea lui Dumnezeu.

Indemn. Sfințește cât mai bine ziua Domnului, ca așa să-ți câștigi puteri nouă și binecuvântarea lui pentru zilele viitoare. Cu nici un fel de fapte rele nu spurca această sfântă zi.

Despre a patra poruncă dumnezească.

„Să cinstești pe tatăl tău și pe mama-ta, ca să trăiești mult și bine pe pământ“.

195. Ce cere dela noi Dumnezeu în a patra poruncă?

În a patra poruncă Dumnezeu cere dela noi, să ne cinstim părinții, să-i iubim și să-i ascultăm.

* Față de *mai marii noștri bisericesti* (papa, episcopii, preoții) și *lumești* (regele, slujbașii, învățătorii ș. a.), ne impune porunca a patra aceleași datorințe ca și față de părinți. Sfântul Pavel zice: „Cel ce se împotrivesc stăpânirii, rănduelii lui Dumnezeu se împotrivesc“.

* De altă parte tot această poruncă cuprinde în sine și datorințele părinților față de copiii lor și a mai marilor bisericesti și lumești față de supușii lor.

196. Pentruce trebuie să cinstim și să iubim pe părinți?

Pe părinți trebuie să-i cinstim și să-i iubim, pentrucă după Dumnezeu ei sunt cei mai mari bine-făcători ai noștri.

197. Prin ce trebuie să arătăm, că ne cinstim și iubim părinții?

Că ne cinstim și iubim părinții, trebuie s'o arătăm prin aceea, că nu-i întristăm prin vorbe și fapte rele, că îi ajutăm în necazuri și la bătrânețe, și că ne rugăm pentru ei.

S. p. pruncul Isus.

198. Ce a făgăduit Dumnezeu copiilor, cari își cinstesc părinții?

Copiilor cari își cinstesc părinții, Dumnezeu le-a făgăduit tot sprijinul și binecuvântarea sa.

S. p. Sem și Iafet.

199. Ce-i așteaptă pe copiii, cari nu-și cinstesc părinții?

Pe copiii, cari nu-și cinstesc părinții, îi așteaptă pedeapsa lui Dumnezeu, atât în lumea aceasta, cât și în cealaltă.

S. p. Ham; Absolon.

* Impotriva poruncii a patra păcătuesc copiii, cari se poartă rău și nu-și împlinesc datorințele, apoi cei ce se rușinează de părinții lor, ori îi desprețuesc; tot asemenea și copiii, cari îi vorbesc de rău și le doresc rău, dar mai cu seamă aceia, cari îi vatămă trupește.

200. Când nu trebuie să ascultăm de părinți și de mai marii noștri?

De părinți și de mai marii noștri nu trebuie să ascultăm atunci, când ne-ar porunci lucruri cari sunt împotriva voinței lui Dumnezeu.

* Sfântul apostol Petru zice: „Trebuie a asculta pe Dumnezeu mai mult decât pe oameni“.

201. Ce datorință au părinții față de copiii lor?

Părinții au față de copiii lor datorința de-a se îngriji de toate cele de lipsă pentru dezvoltarea sufletească și trupească a acestora.

* Părinții cari nu se îngrijesc de locuință, îmbrăcăminte și hrană potrivită pentru copiii lor, păcătuiesc ca și aceia, cari le neglijează educația sufletească corăspunzătoare.

* Mai marii *bisericești* sunt datori să se îngrijească de hrana sufletească de lipsă pentru mântuirea sufletelor credincioșilor; iar mai *marii lumești* trebuie să poarte grije de lucrurile necesare pentru binele vremelnic al supușilor.

Indemn. Ascultă de părinți și de mai mari, cum a făcut și pruncul Isus, ca mai târziu, la rândul său, să-ți știi face și datorința de părinte sau de mai mare.

Despre a cincea poruncă dumnezească.

„Să nu ucizi“.

202. Ce oprește Dumnezeu în a cincea poruncă?

În a cincea poruncă Dumnezeu oprește tot ce poate face stricăciune în viața trupească ori sufletească proprie, sau a deaproapelui.

203. Cine face stricăciune în propria sa viață trupească?

În propria sa viață trupească face stricăciune celce fără lipsă își primejduiește sănătatea ori viața, se schilodește cu voia, ori se ucide.

S. p. Iuda.

* Sănătatea ori viața și-o primejduiește acela, care se *mânie*, care bea și mănă *necumpătat*, ori trăește alfel o viață *desfrănată*.

* Celce singur își pune capăt vieții, din pedeapsă nu se înmormântează după rânduiala bisericii, dacă nu-i dovedit, că *sinuciderea* a săvârșit-o ca nebun, ori că, întrucât nu a murit îndată, s'a pocăit înainte de a muri.

204. Cine face stricăciune în propria sa viață sufletească?

În propria sa viață sufletească face stricăciune celce păcătuiește.

* Porunca a cincea nu numai oprește însă orice stricăciune trupească ori sufletească, ci ne *impune* în mod pozitiv să ne îngrijim de viața și sănătatea trupului și a sufletului nostru.

205. Cine face stricăciune în viața trupească a deaproapelui?

În viața trupească a deaproapelui face stricăciune acela, care strică sănătatea, tratează rău, ori chiar omoară pe deaproapele.

* *Gândul* hotărît de a omorî pe deaproapele, ori de-a se ucide pe sine, încă este păcat. De aceea ceice *dulează* ori sunt *de ajutor* la duele (medicii și secundanții), vatămă greu această poruncă.

* A omorî pe altul este iertat numai când o cere aceasta *apărarea vieții proprii*, ori apărarea patriei în *răsboiu*. Statul încă are acest drept față de făcătorii de rele, cari primejduesc liniștea societății.

206. Prin ce se face stricăciune în viața sufletească a deaproapelui?

În viața sufletească a deaproapelui se face stricăciune prin *sminteală*.

* *Sminteala* i-se dă deaproapelui mai ales prin următoarele: 1. dacă cineva îi dă pildă rea; 2. dacă îl sfătuește, îl învață, îl îndeamnă, ori îl ajută să păcătuiască, și 3. dacă îi laudă păcatele, ori îi dă lucruri (cărți, chipuri ș. a.) rele.

207. Ce trebuie să facem, dacă am făcut stricăciune în viața trupească ori sufletească a deaproapelui?

Dacă am făcut stricăciune în viața trupească ori sufletească a deaproapelui, trebuie să reparăm paguba cât se poate mai deplin și mai curând.

Indemn. Fii blând, făcător de pace, milos și iertător. Fugi de omul, care vrea să te ducă la păcat cu pilda ori cu învățăturile sale rele.

Despre a șasa poruncă dumnezească.

„Să nu curvești“.

208. Ce oprește Dumnezeu în a șasa poruncă?

În a șasa poruncă Dumnezeu oprește toate gândurile, vorbele și faptele de necurăție, sau de curvie.

* Sfântul Pavel zice: „Iar curvia și toată necurăția nici să se numească între voi“.

* *Gândurile* necurate numai atunci sunt păcate, dacă ne desfătăm în ele. Asemenea nu păcătuiește celce vede lucru necurat, ori aude vorbe nerușinate, dar nu se desfătează în ele. Dacă nu suntem în curat cu aceea, că vre-un lucru este păcat de necurăție ori nu, trebuie se întrebăm pe părinți ori de confesarul nostru (părintele nostru sufletec).

209. Prin ce ajunge omul la păcatele necurăției?

La păcatele necurăției omul ajunge prin neînfrânarea gândurilor, prin cetirea cărților rele, prin conversația cu oameni stricați, și mai ales prin lene și beții.

* Pentru a ne putea păzi de păcatele necurăției, trebuie să ne întărim sufletul din fragedă tinereță cu ajutorul harurilor ce ni-se dau prin sfintele sacramente. *Mărturisirea și cuminecarea deasă* s'au dovedit de cele mai sigure și mai puternice mijloace împotriva acestor păcate. Mult folosește și aceea dacă ne gândim, că Dumnezeu toate le vede, și dacă încunjurăm primejdia și ocaziunea acestor păcate.

210. Pentru ce trebuie să ne păzim de păcatele necurăției?

De păcatele necurăției trebuie să ne păzim, pentru că ele sunt foarte urâte și au cele mai grele urmări.

211. Cări sunt urmările grele ale păcatelor necurăției?

Urmările grele ale păcatelor necurăției sunt, că inficiază trupul și sufletul omului și-l duc pe om la rușine și foarte adese-ori la osânda de veci.

S. p. Sodoma.

* Între cele mai primejdioase urmări ale păcatelor necurăției este a se socoti: greutatea mare de a se putea desface de obiceiul lor.

Indemn. Nu uita de cuvintele Domnului Hristos, că sunt „fericiți cei curați cu inima, că aceia vor vedea pe Dumnezeu“ (Mat. 5, 3). Luptă-te împotriva ispitelor și vei învinge totdeauna.

Despre a șaptea poruncă dumnezească.

„Să nu furi“.

212. Ce oprește Dumnezeu în a șaptea poruncă?

În a șaptea poruncă Dumnezeu oprește păgubirea deaproapei.

213. Cine păgubește pe deaproapele?

Pe deaproapele îl păgubește: 1. celce cu voia strică sau înstrăinează averea altuia și 2. celce în orice formă înșală pe deaproapele.

* Cine ia averea altuia pe neștiute: *fură*, și întrucât averea străină i-s'a încredințat anume spre păstrare: *defraudează*; cine ia averea străină cu sila: *răpește* (jăfuește); cine dă bani falși, cine vinde cu măsuri false, ori marfă rea: *înșală*; cine ia camătă prea mare: păcătuiește prin *camătărie*.

* Porunca a șaptea o calcă și acela, care paște cu vitele avutul altuia; care nu-și împlinește slujba ori lucrul, pentru care ia plată; care nu plătește după vrednicie lucrătorului; care nu vrea să-și plătească datoria făcută; și care nu dă stăpânului lucrul aflat.

214. Ce trebuie să facem, dacă avem la noi lucru străin, ori am făcut altuia pagubă?

Dacă avem la noi lucru străin, trebuie să-l dăm înapoi, iară paguba făcută trebuie s'o reparăm îndată ce putem, căci altcum Dumnezeu nu ne iartă.

* Lucruri furate se pot da înapoi (*restitui*) și pe ascuns. Dacă lucrul nu-l mai avem, restituim prețul lui.

* Lucrul furat, ori prețul lui, trebuie restituit stăpânului, ori, întrucât el nu mai trăește, moștenitorilor lui. Dacă aceștia sunt necunoscuți, trebuie să se dea săracilor, ori spre alte scopuri și de binefacere.

215. Cum trebuie să folosim averea proprie?

Averea proprie trebuie să o folosim după voia lui Dumnezeu.

* Celce își prădează averea și celce nu vrea să ajute pe cei lipsiți (sgârcitul), încă păcătuiește împotriva poruncii a șaptea.

Indemn. Lucrează și cruță. Nu înstrăina nimica dela alții, nici chiar dela părinți. Nu uita, că Dumnezeu binecuvintează câștigul cinstit și că în averea străină, luată pe nedreptul, e blăstăm.

Despre a opta poruncă dumnezească.

„Să nu mărturisești strâmb împotriva deaproapelui tău“.

216. Ce oprește Dumnezeu în opta poruncă?

În a opta poruncă Dumnezeu oprește minciuna și orice vătămare a cinstei deaproapelui.

* Păcatele împotriva poruncii a opta se asemănă întru toate celor ce sunt împotriva poruncii a șaptea, numai cât nu se referesc la bunuri materiale, ci la bunuri sufletești.

217. Cine păcătuiește cu minciuna?

Cu minciuna păcătuiește acela, care spune neadevărul cu scopul de-a înșela.

S. p. Anania și Safira.

* A minți totdeauna e păcat, chiar și dacă o facem în glumă, sau numai în lucruri mici. Cine *făfărește*, acela încă mințeste și anume cu fapta.

S. p. Iuda; fariseii.

218. Cine vatămă cinstea deaproapelui?

Cinstea deaproapelui o vatămă: 1. celce fără nici o lipsă descoperi greșelile altuia; 2. celce clevețește;

3. celce batjocorește pe deaproapele și 4. celce bănuiește ori judecă pe deaproapele fără nici un temei.

219. Cine clevețește?

Clevețește acela, care scornește despre altul greșeli și păcate pe cari nu le are, ori mărește pe acelea pe cari le are.

S. p. soția lui Putifar.

* Deosebit este mare păcatul clevetirii, dacă se face înaintea judecătoriei și se susține cu *jurământ strâmb*.

S. p. bătrânii despre Susana.

220. Ce trebuie să facă celce a vătămat cinstea deaproapelui?

Celce a vătămat cinstea deaproapelui, trebuie să repareze fără întârziere răul făcut, cum va ști și cum va putea mai bine.

Indemn. Fii totdeauna sincer și nu uita adevărul spus de Mântuitorul: „Nu judecați, ca să nu fiți judecați“ (Mat. 7, 1).

Despre a noua și a zecea poruncă dumnezească.

„Să nu poștești muierea deaproapelui tău“.

„Să nu poștești nici un lucru al deaproapelui tău; adică: ce ție nu-ți place, altuia nu face“.

221. Ce oprește Dumnezeu în a noua poruncă?

În a noua poruncă Dumnezeu oprește poftele cele necurate.

S. p. David.

222. Ce oprește Dumnezeu în a zecea poruncă?

În a zecea poruncă Dumnezeu oprește toate poftele de lăcomie și peste tot păcatele *interne* (cele făcute cu gândul).

S. p. Ahab.

Toate păcatele *externe* (făcute cu cuvântul sau cu fapta) își au rădăcina în păcatele corăspunzătoare interne. De aceea a trebuit ca Dumnezeu într'un chip deosebit să ne desvălească răutatea și primejdia ce-o au păcatele interne.

* Sirguința și cruțarea oamenilor nu-i pe o formă, și pentru aceea oamenii nici nu pot fi pe o formă de bogăți. Dar aproape fiecare poate să-și câștige, cu muncă cinstită, atâta cât are lipsă. Dacă cineva nu poate munci și n'are din ce să trăiască, cei cari pot trebuie să-l ajute, ca în chipul acesta să se mai aline necazurile dintre oameni, și astfel să nu fie atâtea motive de-a se călca a zecea poruncă. În schimb, cel sărac trebuie să se mulțumească cu cele agonisite pe cale cinstită, știind că astfel își poate asigura mântuirea mult mai ușor, decât având bogății mari.

Indemn. Alungă dela tine toate poftetele neiertate zicând: „Isuse nu mă lasă la păcat!“ Dacă ești bogat nu desprețui pe cei săraci, iar dacă ești sărac, nu pizmui pe cei bogați.

III. Despre cele cinci porunci bisericesti.

223. Ce porunci mai avem să ținem pe lângă poruncile dumnezeesti?

Pe lângă poruncile dumnezeesti mai avem să ținem și poruncile bisericesti.

224. Dela cine are biserica puterea de a da porunci?

Puterea de a da porunci o are biserica dela Domnul Hristos, care a zis Apostolilor: „Oricâte veți lega pe pământ, vor fi legate și în ceriuri“.

* Poruncile bisericesti trebuie să le ținem ca și poruncile dumnezeesti. Călcarea lor în lucruri mari este tot așa păcat de moarte ca și la poruncile dumnezeesti. Domnul Hristos zice: „De nu va asculta nici de biserică, să-ți fie ție ca un păgân și vameș“.

225. Cari sunt cele cinci porunci bisericesti?

Cele cinci porunci bisericesti sunt acestea:

1. Să ții sărbătorile cele alese și legate.
2. Să ascuți sfânta liturghie în toate Duminecile și sărbătorile cu evlavie, precum se cuvine.
3. Să ții posturile și ajunurile, cari și dupăcum îți poruncește biserica.

4. Să-ți mărturisești păcatele la preotul rânduit și să te cumineci cel puțin odată în an, la Paști.

5. Să nu faci nuntă în zilele oprite ale anului.

* Pe lângă acestea cinci, biserica mai are și alte porunci, pe cari încă trebuie să le ținem. Pe celce nu ține poruncile ei, biserica îl poate pedepsi în deosebite feluri. Așa bunăoară nu-i dă sfânta cuminecătură, ori nu-l îngroapă ș. a.

Despre prima poruncă bisericască.

„Să ții sărbătorile cele alese și legate“.

226. Ce cere dela noi biserica în prima poruncă?

În prima poruncă biserica cere dela noi, să ținem sărbătorile pe cari le-a rânduit, sfințindu-le ca și zilele de Duminecă.

* Cu puterea ce are, biserica poate ca sărbătorile rânduite de dânsa să le șteargă, ori să le mute pe alte zile, dar poate introduce și altele nouă, dupăcum o cere lipsa credincioșilor.

227. Ce sărbători avem?

Avem sărbători de trei feluri: 1. sărbători de ale Domnului Hristos (împărătești; 2. sărbători de ale Preacuratei Fecioare Maria și 3. sărbători de ale sfinților.

* Sărbătorile Domnului Hristos sunt următoarele: Crăciunul (nașterea lui Isus: 25 Dec.), Anul nou (tăierea împrejur alui Isus: 1 Ian.), Boboteaza (botezul lui Isus: 6 Ian.), Intimpinarea Domnului (2 Febr.), Paștile (învierea lui Isus), Ispasul (înălțarea lui Isus), Rusaliile (pogorirea Sf. Spirit), Schimbarea la față (6 Aug.) și Ziua sf. Cruci (14 Sept.).

* Sărbătorile Preacuratei Fecioare sunt următoarele: Sfântă-Măria mică (nașterea Preacuratei: 8 Sept.), Intrarea în biserică (21 Noemv.), Bunăvestirea (anunțarea întrupării Domnului: 25 Martie) și Sfântă-Măria mare (adormirea Preacuratei: 15 Aug.).

* Sărbătorile sfinților sunt următoarele: sf. Dumitru (26 Oct.), sf. arhangheli Mihail și Gavril (8 Noemv.), sf. Nicolae (6

Dec.), sf. Ștefan (27 Dec.), sf. Vasile cel mare (1 Ian.), Trei-sfinți (Vasile cel mare, Ioan Gurădeaur și Gregoriu teologul: 30 Ian.), sf. Gheorghe (23 Apr.), Sânzienele (nașterea sf. Ioan Botezătorul: 24 Iun.), sf. Petru (29 Iun.), sf. Ilie (20 Iul.) și Tăierea capului sf. Ioan Botezătorul (29 Aug.).

Indemn. În sărbătorile împărătești adu-ți aminte de binefacerile nemărginite ale lui Dumnezeu, iară în sărbătorile sfinților hotărăște-te să urmezi viața sfântului prăznuit.

Despre a doua poruncă bisericească.

„Să ascuți sf. liturghie în toate Duminecile și sărbătorile cu evlavie, precum se cuvine“.

228. Cine sunt datori să asculte sfânta liturghie Duminica și în sărbători?

Duminica și în sărbători sunt datori să asculte sfânta liturghie toți creștinii trecuți de șapte ani, cari nu sunt împiedecați de ceva cauză mai însemnată.

* Dela ascultarea sf. liturghii sunt *scuzați*: 1. bolnavii; 2. ceice îngrijesc pe bolnavi; 3. ceice sunt prea departe de biserică și 4. ceice trebuie să facă vre-un lucru, ce nu se poate amâna.

229. Cine păcătuiește împotriva poruncii a doua bisericești?

Impotriva poruncii a doua bisericești păcătuiește: 1. celce omite în mod vinovat ascultarea liturghiei întregi, sau a unei părți mai însemnate a ei și 2. celce sub durata sf. liturghii nu este atent, sau se poartă necuviincios.

Indemn. Pe-cât se poate, nu omite nicicând ascultarea sf. liturghii Duminica și în zilele de sărbătoare. Ascultă totdeauna și predica și, dacă se poate, mergi și la însărăt (vecernie).

Despre a treia poruncă bisericească.

„Să ții posturile și ajunurile cari și după cum îți poruncește biserica“.

230. Ce cere dela noi biserica în a treia poruncă?

În a treia poruncă biserica cere dela noi, să ținem posturile și ajunurile rânduite de dânsa.

* Postul îl cere dela noi biserica, pentruca să urmăm pilda Domnului Hristos, să ne ispășim păcatele și să ne putem înfrâna mai ușor poftetele rele.

S. p. Dănilă și soții.

231. Prin ce se deosebește postul de ajun?

Postul se deosebește de ajun prin aceea, că în zilele de post ne putem sătura din mâncări de post mai de multeori, iar în cele de ajun numai o singură dată.

* *Mâncările de post* sunt acele mâncări, cari nu sunt pregătite cu carne, lapte și ouă, sau cu alte asemenea lucruri.

232. Cari sunt posturile rânduite de biserică?

Posturile rânduite de biserică sunt următoarele: 1. postul Crăciunului; 2. postul mare sau Paresimile; 3. postul Sâmpetrului; 4. postul Sfintei-Mării și 5. toate Miercurile și Vinerile de peste an.

* În toate Miercurile și Vinerile dela Crăciun până la ajunul Botezului, apoi în cele din săptămâna Vameșului și a Fariseului și din săptămânile dintâi de după Paști și de după Rusalii e hârț, adică se poate mânca de dulce. În *săptămâna albă* (săptămâna înainte de prinderea postului de Paști) asemenea e hârț, dar se poate mânca numai cu lapte și cu ouă (fără carne).

233. Cine sunt datori să postească?

Datori să postească sunt toți creștinii, cari au trecut de șapte ani și n'au dispensare (deslegare) dela mai marii bisericești.

* *Dispensarea* dela post se poate avea dela episcopi. Ea se cere de obicei printr'o petiție, în care se înșiră motivele pentru care dorim dispensarea.

234. Cine sunt scutiți dela post?

Dela post sunt scutiți următorii: 1. ceice n'au împlinit șapte ani; 2. bolnavii și 3. ceice nu pot avea mâncări de post.

235. Cari sunt zilele de ajun?

Zilele de ajun sunt următoarele cinci: 1. Preziua Crăciunului; 2. Preziua Botezului; 3. Vinerea Paștilor; 4. Tăierea capului sf. Ioan Botezătorul și 5. Ziua sf. Cruci.

* Mai de mult biserica noastră răsăriteană a avut ajunuri cu mult mai multe. Ele s'au șters însă prin datină contrară, aprobată de mai marii bisericești.

236. Cine sunt datori să ajune?

Să ajune sunt datori toți creștinii sănătoși, cari au trecut de 21 de ani, dar n'au plinit încă 60 de ani.

Indemn. Ține posturile, ca să-ți poți înfrâna trupul. Deosebit ferește-te în posturi de păcate, căci dacă păcătuești, nici postul nu-ți va fi de folos.

Despre a patra poruncă bisericească.

„Să-ți mărturisești păcatele la preotul rânduit și să te cumineci cel puțin odată în an, la Paști“.

237. La ce vârstă se poate omul mărturisi și cumineca?

Mărturisi și cumineca se poate omul cam la vârsta de 7 ani, adecă îndată ce știe deosebi binele de rău.

* Biserica cere pe an *cel puțin* o mărturisire și o cuminecare. Prin aceasta ne dă să înțelegem, că ea dorește să ne mărturisim și să ne cuminecăm mai des. Impărtășirea cât mai deasă, și chiar zilnică, cu aceste sfinte sacramente, nu se poate deajuns recomanda.

S. p. creștinii cei dintâi.

* *Timpul de Paști*, în care trebuie împlinită această poruncă bisericească, tot biserica îl hotărăște. După rânduiala bisericii noastre răsăritene el concade cu timpul Paresemilor (postul cel mare, al Paștilor).

Indemn. Prin mărturisire și prin primirea sf. cumine-turi te scapi de păcate și te întărești în bine. Primește deci cât mai des aceste sacramente. La toată întâmplarea să nu treacă nici un an, fără să te mărturisești și să te cumineci cel puțin odată, la Paști.

Despre a cincea poruncă bisericească.

„Să nu faci nuntă în zilele oprite ale anului“.

238. Ce oprește biserica în a cincea poruncă?

În a cincea poruncă biserica oprește în anumite zile nunțile și petrecerile sgomotoase.

* *Zile oprite* sunt toate zilele de post și de ajun, apoi zilele dintre Crăciun și Bobotează, dela Paști până la Dumineca Tomii, și ziua de Rusalii.

* Biserica a adus porunca zilelor oprite, pentruca în posturi credincioșii să se gândească la pocăință, iar în sărbătorile mai mari să se adâncească în tainele acelorora.

Indemn. Zilele oprite să le petreci în liniște și tăcere; roagă-te, fă bine și încunjură jocurile și petrecerile sgomotoase.

IV. Despre călcarea poruncilor, adecă despre păcat.

1. Despre păcat peste tot.

239. Cine face păcat?

Păcat face acela, care cu știința și cu voința nu împlinește porunca lui Dumnezeu.

* *Răutatea păcatului* stă în nepotrivirea lucrărilor noastre cu voința lui Dumnezeu, cunoscută din poruncile dumnezeiești și bisericești.

240. Cum poate omul păcătui?

Omul poate păcătui: 1. cu cugetul și cu pofta; 2. cu cuvântul; 3. cu fapta și 4. cu omiterea binelui.

* Cu *omiterea binelui* păcătuește celce nu face vre-un bine, pe care ar fi dator să-l facă.

241. Toate păcatele sunt pe o formă?

Nu toate păcatele sunt pe o formă; unele sunt păcate grele sau *de moarte*, iar altele sunt păcate ușoare sau *ușor de iertat*.

242. Cine face păcat de moarte?

Păcat de moarte face acela, care cu știința și cu voința *deplină* calcă porunca lui Dumnezeu în lucruri *însemnate*.

243. Pentruce trebuie să încunjurăm păcatul de moarte din toate puterile?

Păcatul de moarte trebuie să-l încunjurăm din toate puterile, pentrucă prin păcatul de moarte vătămăm greu pe Dumnezeu, iar nouă ne facem cele mai mari pagube.

244. Ce pagube ne facem prin păcatul de moarte?

Prin păcatul de moarte: 1. ne pierdem harul sfințitor și 2. ne facem vrednici de pedepse vremelnice și veșnice.

* Păcatele grele se numesc *de moarte*, pentrucă prin păcate grele sufletul își pierde harul sfințitor și se face vinovat de moartea cea veșnică.

S. p. Ingerii cei răi; Adam și Eva.

245. Cine face păcat ușor?

Păcat ușor face acela, care calcă porunca lui Dumnezeu în lucruri *mai mici*, sau *nu* cu știința și voința *deplină*.

* Păcatele ușoare se numesc și păcate *ușor de iertat*, pentrucă iertarea lor se poate câștiga mai ușor ca a celor de

moarte: prin părere de rău și rugăciuni, prin post și fapte bune. Prin păcatele acestea nu pierdem harul sfințitor.

246. Pentruce trebuie să ne ferim și de păcatele ușoare?

Și de păcatele ușoare trebuie să ne ferim, pentrucă: 1. și prin ele vătămăm pe Dumnezeu; 2. dela păcatele ușoare ajungem ușor la păcate grele și 3. ele aduc asupra noastră pedepse vremelnice.

Indemn. Incunjură păcatul în toate zilele vieții tale, fiindcă păcatul e cel mai mare rău pe lume. Nu te juca nici cu păcatele ușoare, fiindcă veninul lor foarte ușor te omoară sufletește.

2. Despre speciile păcatelor.

247. Cari sunt cele mai însemnate specii de păcate?

Cele mai însemnate specii de păcate sunt următoarele: 1. păcatele de căpetenie; 2. păcatele împotriva Sfântului Spirit; 3. păcatele strigătoare la ceriu și 4. păcatele străine.

248. Cari sunt păcatele de căpetenie?

Păcatele *de căpetenie* sunt următoarele șapte: 1. trufia; 2. sgârcenia; 3. necurăția; 4. pizma; 5. lăcomia; 6. mânia și 7. lenea.

* *Trufaș* (mândru) numim pe acela, care se prețuește mai mult decât se cade, iar pe deaproapele îl desprețuește. *Zgârcit* (avar) este acela, care n'are milă de cei săraci și se lipește prea mult de bunurile trecătoare. *Pizmaș* (invidios) se numește acela, care se supără pentru binele deaproapelui și se bucură de necazul lui.

S. p. Fariseul; Iuda; Saul.

* Păcatele acestea se numesc păcate *de căpetenie*, pentrucă din fiecare izvoresc mai multe păcate. Ele pot fi și păcate ușoare.

249. Cine păcătuește împotriva Sfântului Spirit?

Împotriva *Sfântului Spirit* păcătuește: 1. celce se prea încrede în mila lui Dumnezeu; 2. celce se

îndoește în mila lui Dumnezeu; 3. celce se împotri-
vește adevărului cunoscut; 4. celce pizmuește dela
deaproapele harul lui Dumnezeu; 5. celce se împie-
trește în păcate și 6. celce nu se îndreaptă nici în
ceasul din urmă.

S. p. contemporanii lui Noe; Iuda; Fariseii; Cain; Irod; Faraon.

* Păcatele acestea se numesc păcate *împotriva Sf. Spirit*,
pentru că sunt deadreptul în contra harului dumnezeesc, a
cărui împărțire se ascrie Sfântului Spirit.

* Despre păcatele acestea biserica ne învață, că ele nu
se iartă nicidecum, sau foarte cu anevoie, fiindcă celce le
face, neavând ajutorul lui Dumnezeu, ajunge foarte cu greu,
să *voiască* a se îndrepta.

250. Carii sunt păcatele strigătoare la ceriu?

Păcatele *strigătoare la ceriu* sunt următoarele
patru: 1. uciderea de om cu voia; 2. asuprirea săra-
cilor, a văduvelor și a orfanilor; 3. oprirea simbriei
servitorilor și a lucrătorilor și 4. sodomia.

S. p. Cain; David; Sedoma.

* Păcatele acestea le numim *strigătoare la ceriu*, pen-
trucă așa sunt de grozave, de parecă strigă la ceriu după
răsbunare.

251. Cine face păcate străine?

Păcate *străine* face acela, care ajută pe altul să
păcătuiască, ori nu-l împiedecă dela păcat.

* Păcatele *străine* sunt următoarele nouă: 1. a sfătui pe
altul la păcat; 2. a porunci altuia să păcătuiască; 3. a se
învoi la păcatul altuia; 4. a ajuta pe altul la păcat; 5. a lăuda
păcatul altuia; 6. a tăcea păcatul altuia; 7. a nu împiedeca
păcatul altuia; 8. a se împărtași din păcatul altuia și 9. a nu
descoperi păcatul altuia.

S. p. Eli; Irodiada.

* Celce cade în păcate străine se numește *soț de păcate*.

Indemn. Nu te lăsa stăpânit de păcat, fiindcă păcatul
este cel mai mare tiran. Incunjură-l ori în ce formă te-ar ispiti.

3. Despre ispită.

252. Ce ne ispitește la păcat?

La păcat ne ispitește: 1. natura noastră slăbită
prin păcatul strămoșesc; 2. diavolul și 3. oamenii
cei răi.

S. p. Cain; Eva; Isabela.

* Ispita însăș nu e păcat. Păcatul se începe atunci, când
ne învoim la lucrul rău, la care suntem ispitiți.

* Dumnezeu îngăduie ispitirea noastră, ca să ne cerce-
tăria credinței.

* Ispita legată de anumiți oameni, ori de anumite locuri,
lucruri, sau altele, cari ne duc ușor la păcate, se numește
ocaziune de a păcătui. Acestea trebuie încunjurate cu grijă,
mai ales dacă primejdia lor de a ne duce la păcat este mare.
Sfânta Scriptură zice: „Celce iubește primejdia, va cădea
într'ânsa“.

253. Cum putem învinge ispitele?

Ispitele le putem învinge așa, că ne rugăm și ne
împotrivim ispitei îndată dela început.

* În ispite e foarte bine, să ne facem cruce și să căutăm
ceva lucru serios.

254. Cum numim îndemnul acela lăuntric, care ne spune ce și cum
să lucrăm?

Indemnul acela lăuntric, care ne spune *ce și cum*
să lucrăm, îl numim *conștiință*.

* Porunca conștiinței noastre trebuie s'o urmăm totdea-
una. Ea poate fi greșită, dar cu toate acestea urmându-o: nu
păcătuim.

Indemn. Nu te teme nici de spiritul rău, nici de oamenii
răi. Ei nu-ți pot strica, numai dacă vrei tu. Incunjură pe
oamenii cei răi și locurile, unde ușor poți păcătui. În toate
ascultă de glasul conștiinței tale.

V. Despre faptele bune și despre virtuți.

255. Destul e, ca numai să ne ferim de păcate?

Nu e destul, ca numai să ne ferim de păcate, ci trebuie să ne silim a face și fapte bune, ca din ce în ce să fim tot mai buni.

* Domnul Hristos a zis „Din rod se cunoaște pomul”; și iarăși: „Tot pomul bun, poame bune face. Tot pomul, care nu face roadă bună, se taie și în foc se aruncă”. Nu ajunge deci dacă sunt verzi crengile arborelui, ci trebuie să aducă și roade.

256. Cari fapte se numesc bune?

Bune se numesc acele fapte, cari plac lui Dumnezeu.

* Omul, care e gata să facă totdeauna ce e plăcut lui Dumnezeu, se numește om *virtuos*, iar ușurința de-a face aceasta se numește *virtute*.

257. Cari fapte bune ne fac vrednici de răsplată cerească?

De răsplată cerească ne fac vrednici acele fapte bune, pe cari le facem cu intențiune bună, fiind în starea harului sfințitor.

* Faptele bune cari ne fac vrednici de răsplată cerească se numesc fapte *meritorii* (dela merit = vrednicie).

* Cu *intențiune* bună facem faptele bune atunci, când le facem pentru plăcerea lui Dumnezeu.

* Omul păcătos încă poate face fapte bune, pentru care Dumnezeu îi dă harul întoarcerii dela păcate și bine trecător. Ele nu sunt însă meritorii.

258. Cari sunt cele mai de frunte virtuți?

Cele mai de frunte virtuți sunt *virtuțile dumnezești*: credința, nădejdea și iubirea.

259. Prin ce cuvinte putem trezi în noi virtuțile dumnezești?

Virtuțile dumnezești le putem trezi în noi prin următoarele cuvinte:

Dumnezeule, *cred* în tine, pentru că ești adevărul veșnic!

Dumnezeule, *nădăjduesc* întru tine, pentru că ești preacredincios și preaîndurat!

Dumnezeule, *te iubesc* mai presus de toate, pentru că ești preabun și preavrednic de iubire.

260. Mai ales când trebuie să trezim în noi virtuțile dumnezești?

Virtuțile dumnezești trebuie să le trezim în noi mai ales în sărbători, când primim vre-un sacrament, și când suntem în primejdie de moarte.

261. După virtuțile dumnezești, cari sunt virtuțile mai însemnate?

După virtuțile dumnezești, mai însemnate sunt următoarele patru virtuți *cardinale*: 1. prudența; 2. dreptatea; 3. cumpătul și 4. tăria.

* *Cel prudent* cunoaște și vrea totdeauna ce e mai bun. *Dreptul* dă fiecăruia ce este al lui. *Cel tare* suferă pentru Dumnezeu orice necaz și nefericire. *Cel cumpătat* ține marginile în toate, dar mai ales în gustarea plăcerilor. — Virtuțile acestea le numim *cardinale*, pentru că în jurul lor se învârt ca în jurul unor țiței (latinește: *cardo*) multe alte virtuți. Se mai numesc aceste virtuți și virtuți *morale*.

* Alte virtuți morale sunt cele ce se *împotrivesc păcatelor de căpetenie*. Ele sunt următoarele șapte: 1. smerenia; 2. dărnicia; 3. curăția; 4. iubirea; 5. cumpătul; 6. blândeța; și 7. râvna spre bine. — Omul, care are virtuțile morale se numește om *moral* (de omenie).

262. În ce stă calea ce duce la perfecțiune?

Calea ce duce la perfecțiune (desăvârșire) stă în aceea, să urmăm întru toate Domnului nostru Isus Hristos, care zice: „De vrei să fii desăvârșit, ... vino după mine”.

* Calea, pe care trebuie să-i urmăm ne-a arătat-o Domnul Hristos în *cele opt fericiri*. Ele sunt următoarele:

1. Fericiți cei săraci cu spiritul, că acelora este împărăția ceriurilor.

S. p. Lazar cel sărac.

2. Fericiți cei ce plâng, că aceia se vor mângăia.

S. p. sf. Petru.

3. Fericiți cei blânzi, că aceia vor moșteni pământul.

S. p. David.

4. Fericiți cei ce flămânez și însetează de dreptate, că aceia se vor sătura.

S. p. Nicodim.

5. Fericiți cei milostivi, că aceia se vor milui.

S. p. Tobia.

6. Fericiți cei curați cu inima, că aceia vor vedea pe Dumnezeu.

S. p. sf. Ioan Botezătorul.

7. Fericiți făcătorii de pace, că aceia fiii lui Dumnezeu se vor chema.

S. p. Avraam.

8. Fericiți cei prigoniți pentru dreptate, că acelora este împărăția ceriurilor.

S. p. apostolii.

* Pentruca să putem ajunge mai ușor la perfecțiune, ne-a dat Domnul Hristos și mijloacele cari se numesc *sfaturi evanghelice*. Acestea sunt următoarele: 1. sărăcia de bună voie; 2. fecioria cea de-a pururi și 3. ascultarea de mai marele sufletesc. — Sfaturile evanghelice sunt datori să le țină *călugării*, cari fac vot despre aceasta.

Indemn. Cele mai frumoase podoabe ale sufletului nostru sunt virtuțile. Cu ajutorul lui Dumnezeu fiecare om poate să se împodobească cu ele. Fă și tu aceasta.

* * *

Indemn de încheiere. Implinește totdeauna cu plăcere poruncile despre cari știi că ți-se dau în numele lui Dumnezeu. Ajutat de harurile lui sfinte, nu vei avea nici o greutate întru împlinirea lor, ci dimpotrivă vei simți o adevărată desfătare. Sunt doară adevărate cuvintele Domnului Hristos, că: „Jugul meu este plăcut, și sarcina mea este ușoară“.

Partea a treia.

Despre mijloacele harului.

Pentruca să ne mântuim, trebuie a treia oră să folosim mijloacele, prin cari Dumnezeu ne dă harul său.

I. Despre harul lui Dumnezeu.

263. Mai ales de ce avem lipsă pentruca să ne mântuim?

Pentruca să ne mântuim, avem lipsă mai ales de *harul* lui Dumnezeu.

* Sub *har* înțelegem un ajutor *supranatural* al lui Dumnezeu, care se dă sufletului nostru pentru a ne putea mântui. Ajutorul acesta, care întrece toate ajutoarele naturale date nouă din partea lui Dumnezeu, este *neîncunjurat de lipsă* spre mântuire. El ni-se dă pentru meritele Domnului Hristos, câștigate prin patimile sale și prin moartea sa de pe cruce.

S. p. protopărinții noștri.

264. De câte feluri este harul lui Dumnezeu?

Harul lui Dumnezeu este de două feluri și anume: har *ajutător* și har *sfințitor*.

1. Despre harul ajutător.

265. Ce lucrează Dumnezeu în sufletul nostru prin harul ajutător?

Prin harul ajutător Dumnezeu ne *luminează* mintea, ca să putem cunoaște binele ce trebuie să-l facem, și ne *întărește* voința, ca încunjurând păcatul să putem face binele cunoscut.

* „Fără de mine nimica nu puteți face“, zice Domnul Hristos, așa că e sigur, că fără harul ajutor al lui Dumnezeu nu putem face nici o singură lucrare vrednică de mântuire.

266. Ce trebuie să facem ca harul ajutor să ne fie spre mântuire?

Ca harul ajutor să ne fie spre mântuire, trebuie să *conlucrăm* cu dânsul. Fără această conlucrare harul ajutor nu rodește nimic în sufletul nostru.

S. p. Sfântul apostol Pavel.

* Sfântul Pavel zice, că „Dumnezeu voește ca toți oamenii să se mântuiască“. Pentru aceea Dumnezeu dă tuturor oamenilor *har de ajuns* spre a se putea mântui. Cine totuș nu se mântuește, poartă singur vina, pentru că *nu conlucră* cu ajutorul lui Dumnezeu.

Indemn. Roagă-te zilnic lui Dumnezeu, să te ajute cu harul său sfânt și grijește, ca el să nu fie pentru tine fără de rod. „De veți auzi glasul lui Dumnezeu, să nu vă învârtoșați inimile voastre“ (Ps. 94. 8).

2. Despre harul sfințitor.

267. Ce încrează Dumnezeu în sufletul nostru prin harul sfințitor?

Prin harul sfințitor Dumnezeu curăță sufletul nostru de păcate și-l *sfințește*, ne primește de fii ai săi și ne face moșteni ai împărăției cerești.

* Harul sfințitor dă o viață *supranaturală* sufletului nostru, care rămâne în noi până o pierdem. Fără de harul sfințitor nu ne putem mântui.

S. p. asemănarea despre haina cea de nuntă.

268. Când am primit mai întâiu harul sfințitor?

Harul sfințitor l-am primit mai întâiu atunci, când ne-am botezat.

* Prin alte mijloace ale harului viața supranaturală a sufletului, câștigată prin botez, se poate îmbogăți mereu, sau cu alte cuvinte harul sfințitor *poate crește* în noi.

269. Până când rămâne în sufletul nostru harul sfințitor?

Harul sfințitor rămâne în sufletul nostru până când nu facem păcat de moarte.

* Prin păcate ușoare viața supranaturală a harului sfințitor *slăbește* în noi, dar de nimicit o nimicește singur păcatul de moarte.

Indemn. Harul sfințitor este cel mai prețios dar al lui Dumnezeu. Fii deci gata a pierde ori ce mai bucurător decât acest har.

II. Despre mijloacele harului.

270. Mai ales prin ce putem câștiga harul lui Dumnezeu?

Harul lui Dumnezeu îl putem câștiga mai ales prin *sacramente*, prin *sacramentale* și prin *ru-găciuni*.

* Harul sfințitor se poate câștiga și prin *fapte bune* făcute în starea harului sfințitor.

A) Despre sacrameente.

271. Ce sunt sacramentele?

Sacramentele sunt niște semne văzute, rânduite de Domnul Hristos, prin cari ni-se dă harul sfințitor și diferite haruri ajutătoare.

* Semnul văzut al sacramentelor stă din ceva *materie* (apă, hrismă, oleu ș. a.) și din o anumită rugăciune numită *forma* sacramentului. În jurul acestui sâmbure al sacramentelor rânduit de Domnul Hristos, biserica a pus anumite *ceremonii*, cu scopul de a mări pietatea celor ce le primesc. Aceste ceremonii biserica le poate schimba după împrejurări.

272. Câte sacrameente a rânduit Domnul Hristos?

Domnul Hristos a rânduit șapte sacrameente, cari sunt următoarele: 1. botezul; 2. mirul; 3. euharistia; 4. penitența; 5. maslul; 6. preoția și 7. căsătoria.

273. Prin cari sacramente primesc harul sfințitor ceice sunt în păcate de moarte?

Ceice sunt în păcate de moarte primesc harul sfințitor prin sacramentele *botezului* și al *penitenței*.

* Botezul și penitența se numesc *sacramentele morților*, pentru că le pot primi și aceia, cari nu au în suflet viața supranaturală, ci sunt în *păcate de moarte*.

* Pentru a primi în *mod vrednic* (= cu fruct) sacramentele morților, se cere dela ceice au ajuns la pricepere, să le pară rău de păcate și să voiască a primi sacramentul.

274. Cari sacramente nu le pot primi în mod vrednic ceice știu, că au păcate de moarte?

Ceice știu, că au păcate de moarte, nu pot primi în mod vrednic următoarele cinci sacramente: mirul, euharistia, maslul, preoția și căsătoria.

* Mirul, euharistia, maslul, preoția și căsătoria se numesc *sacramentele viilor*, pentru că le putem primi numai atunci, când sufletul nostru are *viața* supranaturală, sau când suntem în starea harului sfințitor. Ele înmulțesc în noi acest har.

* Celce știe, că este în păcat de moarte și totuș primește vre-un sacrament al viilor le primește în *mod nevrednic*, făcând *sacrilegiu*.

275. De câteori putem primi sacramentele în mod valid?

Trei dintre sacramente, și anume: botezul, mirul și preoția le putem primi în mod valid numai o singură dată, iar celelalte patru și mai de multeori.

* A primi un sacrament în *mod valid* înseamnă, că din partea sacramentului însuși nu este nici o piedecă în calea harului legat de el.

* Botezul, mirul, și preoția se pot primi în mod valid numai o singură dată, pentru că ele lasă în sufletul omului un *semn ce nu se șterge* nicicând.

Indemn. Mulțumește lui Dumnezeu, că a rânduit sfințele sacramente pentru mântuirea ta. Primește-le totdeauna cu vrednicie, fiindcă altfel nu-ți vor fi spre folos, ci mai curând spre osândă.

1. Despre botez.

276. Ce este botezul?

Botezul este cel dintâiu și cel mai de lipsă sacrament, prin care ne curățim de păcatul original și de orice alte păcate făcute înainte de botez, ne sfințim și ajungem membri ai bisericii.

* Cuvântul grecesc *botez* înseamnă spălare cu apă. De aceea botezul rânduit de Domnul Hristos se cheamă și *sacramentul apei*.

* Harul sfințitor primit în botez, prin care afară de păcate ni-se iartă și pedeapsa veșnică și pedepsele vremelnice, produce în noi o adevărată *renaștere*.

* Toți cei botezați valid se țin de *biserica* catolică, pentru că Domnul Hristos a rânduit un *singur* botez. Totuși aceia, pe cari biserica i-a scos din sinul său, sau cari înșiși au ieșit din sinul ei, trecând la ceva sectă, nu se mai socotesc de membri ai bisericii.

277. Pentru ce este botezul cel dintâiu sacrament?

Botezul este *cel dintâiu* sacrament, pentru că înainte de botez nu se poate primi, în mod valid, nici un alt sacrament.

278. Pentru ce este botezul cel mai de lipsă sacrament?

Botezul este *cel mai de lipsă* sacrament, pentru că fără de botez nime nu se poate mântui, ori cum zice Domnul Hristos: „De nu se va renaște cineva din apă și din Spirit, nu poate să între întru împărăția lui Dumnezeu“.

* Aceia, cari nu pot primi botezul *apei*, se pot mântui în mod extraordinar prin *botezul dorului*, ori prin *botezul sângelui*. Prin botezul *dorului* se pot mântui aceia, cărora le pare rău de păcatele lor din iubire deplină față de Dumnezeu, și sunt gata a face tot ce este de lipsă spre mântuire. Prin botezul *sângelui* se mântuesc aceia, cari, fără să fi putut primi botezul *apei*, mor moarte de martir (mucenic) pentru Isus.

279. Când a rânduit Domnul Hristos botezul?

Domnul Hristos a rânduit botezul atunci, când a zis către apostolii săi: „Mergând, învățați toate popoarele, *boteșându-le* în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Spirit“.

280. Cine botează de regulă?

De regulă botează preotul sfințit, dar când este lipsă urgentă poate boteza oricine.

* Sub *lipsă urgentă* înțelegem cazul, când vre-un om nebotezat se află în primejdie de moarte și nu este preot sfințit în apropiere.

* Botezul se dă de obicei în biserica parohiei de care se ține cineva, și pentruca nime să nu moară fără botez, biserica cere ca copiii mici să fie botezați cât mai curând, cel mult la o săptămână după naștere.

* Pe cei botezați preotul îi introduce într'un protocol, numit *matricula botezaților*, din care se scoate așanumitul *estras de botez*.

281. Cum se dă botezul?

Botezul se dă așa, că turnăm *apă* pe capul celui nebotezat, și într'aceea rostim *cuvintele*: „Botează-se servul (servitoarea) lui Dumnezeu (cutare: numele celui ce se botează), în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Spirit“.

* Ca botezul să fie valid, se cere, că celce botează să aibă voința de-a face tot ce-a rânduit Domnul Hristos, sau ce face biserica atunci când botează. Dacă cineva, care nu-i preot, ar boteza fără lipsă urgentă, dar având această voință, ar păcătui ce-i drept, dar botezul lui ar fi valid.

* La botez trebuie să se folosească *apă sfințită*; în caz de lipsă se poate însă boteza cu orice apă naturală.

* Celce se botează trebuie să rostească înainte de botez simbolul credinței. În locul copiilor mici mărturisirea aceasta a credinței o fac *nănașii*.

* În botez omul primește numele vre-unui sfânt (patron), ca să urmeze pilda aceluia. Acest nume este *numele de botez*.

282. Ce promitem lui Dumnezeu în botez?

În botez promitem lui Dumnezeu, că vom crede și urma învățăturile religiei catolice și că ne vom împotrivi tuturor ispitelor diavolului.

283. Ce datorință au nănașii?

Nănașii au datorința să aibă de grijă ca finul lor să devină creștin bun și plin de credință.

* Între nănași și între finii lor, precum și între părinții acestora, se naște *înrudire sufletească*.

Indemn. Nu uita ce ai promis lui Dumnezeu în botez, și nu murdări nicicând haina curată a nevinovăției, pe care ai câștigat-o în acest sacrament. Inoeste cât mai des promisiunea făcută în botez.

2. Despre mir.

284. Ce este mirul?

Mirul este un sacrament, prin care Sfântul Spirit întărește pe omul botezat, să-și poată mărturisi credința fără șovăire, și să poată trăi după cum crede.

* Cuvântul grecesc *mir* înseamnă oleu binemirositor. Oleul închipuește *întărirea* sufletească, pe care o produce sacramentul mirului.

285. Cine are puterea de a mirui?

Puterea de a mirui o are episcopul, dar în biserica noastră răsăriteană, unde mirul se dă deodată cu botezul, cu știrea și învoirea papii miruește de regulă preotul.

* În biserica apuseană (de ritul latin) mirul se dă numai celor ajunși la pricepere și nu deodată cu botezul. De aceea acolo miruește totdeauna episcopul.

286. Cum se dă mirul?

Mirul se dă așa, că ungem capul celui botezat cu *hrismă*, rostind într'aceea *cuvintele*: „Sigilul darului Sfântului Spirit“.

287. Ce este hrisma?

Hrisma este oleu de lemn amestecat cu balsam și cu alte lucruri binemirosoare, care se sfințește de episcop în Joia mare.

* *Oleul de lemn* închipuește bogăția și puterea harului Sfântului Spirit, iară *balsamul* binemirosoar arată, că faptele celui miruit trebuie să fie plăcute înaintea lui Dumnezeu.

288. Cine poate primi sacramentul mirului?

Sacramentul mirului îl poate primi orice om botezat și încă nemiruit.

* Mirul nu este neîncunjurat de lipsă spre mântuire, dar păcătuiesc aceia, cari nu-l primesc din negligență.

Indemn. Fiind miruit, dovedește cu orice prilej, că ești învățacelul credincios și soldatul brav al lui Hristos.

3. Despre sfânta euharistie.

289. Ce este sfânta euharistie?

Sfânta euharistie este trupul și sângele adevărat al Domnului nostru Isus Hristos, sub formele pâinii și ale vinului.

* Sub *formele* pâinii și ale vinului înțelegem însușirile ce cad sub simțuri ale sfintei euharistii, cum sunt: forma, culoarea, gustul ș. a.

* Sfânta euharistie cuprinde în sine pe însuș Domnul Hristos, și pentru aceea se și numește sacrament *preasfânt*.

290. Oând a rânduit Domnul Hristos sfânta euharistie?

Domnul Hristos a rânduit sfânta euharistie înainte de patimile sale, la *cina cea de taină*.

* Domnul Hristos promisese sfânta euharistie încă de mai înainte, când după înmulțirea minunată a pâinilor a fost zis către Iudei: „Pânea care voiu da, trupul meu este, pe care-l voiu da pentru viața lumii... Că trupul meu cu adevărat este mâncare și sângele meu cu adevărat este beutură“.

291. Cum a rânduit Domnul Hristos sfânta euharistie?

Domnul Hristos a rânduit sf. euharistie așa, că luând pâne în sfintele sale mâni, a binecuvântat-o, a frânt-o și a dat-o sfinților săi învățăcei, zicând: „Luați mâncați, *acesta este trupul meu*“. Apoi a luat paharul cu vin și binecuvântându-l, l-a dat învățăcelilor săi, zicând: „Beți dintru acesta toți, *acesta este sângele meu*. Aceasta să o faceți întru amintirea mea“.

292. Ce a făcut Domnul Hristos prin cuvintele „Acesta este trupul meu“ și „Acesta este sângele meu?“

Prin cuvintele: „Acesta este trupul meu“ și „Acesta este sângele meu“, Domnul Hristos a prefăcut pânea și vinul în adevăratul său trup și sânge.

293. Ce putere și poruncă a dat Domnul Hristos apostolilor săi prin cuvintele: „Aceasta să o faceți întru amintirea mea?“

Prin cuvintele: „Aceasta să o faceți întru amintirea mea“, Domnul Hristos a dat apostolilor săi puterea și porunca, să prefacă și ei pânea și vinul în trupul și sângele lui preasfânt.

294. La cine a trecut dela apostoli puterea de-a prefăce pânea și vinul în trupul și sângele Domnului Hristos?

Puterea de-a prefăce pânea și vinul în trupul și sângele Domnului Hristos, a trecut dela apostoli la episcopi și la preoți.

295. Oând prefac episcopii și preoții pânea și vinul în trupul și sângele Domnului Hristos?

Episcopii și preoții prefac pânea și vinul în trupul și sângele Domnului Hristos la sfânta liturghie, când

rostesc cuvintele lui Isus: „Acesta este trupul meu“ și „Acesta este sângele meu“.

* Pânea de *grâu* curat, din care se scot părțile; pe cari le preface preotul în sfânta liturghie, se numește *prescură*.

* Partea aceea a sfintei liturghii, în care preotul preface pânea și vinul o numim *prefacere*.

* După prefacere avem pe altar trupul și sângele adevărat al lui Isus, deși nouă ni-se pare, că ar fi tot pâne și vin, din cauza că formele văzute ale pâinii și vinului rămân neschimbate.

296. Pentru ce a rânduit Domnul Hristos sfânta euharistie?

Domnul Hristos a rânduit sf. euharistie: 1. pentru ca să rămână pururea între noi cu trupul și cu sângele său preasfânt; 2. ca să fie nutrimentul sufletului nostru în sfânta cuminecătură și 3. pentru ca să se jertfească pentru noi în sfânta liturghie.

Indemn. Minunează-te de iubirea fără de margini a Domnului Hristos, prin care în mod tainic ni-s'a dat în sfânta euharistie. Gândește-te des la acest preasfânt sacrament.

a) Isus este de față în sfânta euharistie.

297. Cine este de față în sfânta euharistie?

În sfânta euharistie este de față însuși *Domnul nostru Isus Hristos*.

* Domnul Hristos este de față în sfânta euharistie întreg, cu trupul și cu sângele său, cu sufletul său, și cu dumnezeirea sa, și anume atât sub formele pâinii cât și sub formele vinului.

* Domnul Hristos este întreg de față în fiecare părticică a sfintei pâni și în fiecare strop din potir. De aceea, când preotul frânge *agnețul* (= partea cea mai mare din sfânta pâne), nu frânge în părți sfântul trup al Domnului, ci numai formele pâinii.

* Sfânta euharistie se păstrează într'un vas numit *pixidă*, care este așezat în *chivotul* de pe altar. Înaintea altarului, pe care se păstrează sfânta euharistie, este prescris să ardă într'una o *candelă*, pentru a închipui prezența continuă a lui Isus pe altarele noastre.

298. Până când este Domnul Hristos de față sub formele pâinii și ale vinului?

Sub formele pâinii și ale vinului, Domnul Hristos este de față până când acesta nu se strică.

* Formele pâinii se strică prin *mucezire*, iar ale vinului prin *oțetire*.

299. Ce trebuie să facem înaintea sfintei euharistii?

Înaintea sfintei euharistii trebuie să ne închinăm și să adorăm pe Domnul Hristos.

* Cu sfânta euharistie se dă *binecuvântare* în sfânta liturghie după cuminecare, când preotul zice cuvintele: „Măntuiește Doamne poporul tău și binecuvântă moștenirea ta“.

Indemn. De câteori intri în biserică, sau ieși de acolo, adu-ți aminte, că ai în fața ta pe Domnul Hristos și închină-te totdeauna cu adâncă evlavie.

b) Isus este nutrimentul sufletului nostru în sfânta cuminecătură.

300. Ce primim în sfânta cuminecătură?

În *sfânta cuminecătură* primim trupul și sângele preasfânt al Domnului Hristos, spre nutrirea noastră sufletească.

* Primirea sfintei cuminecături sau a euharistiei se numește sfânta *cuminecare*.

* Domnul Hristos a zis: „Trupul meu cu adevărat este mâncare și sângele meu cu adevărat este beaură“.

301. Prin ce cuvinte a rânduit Domnul Hristos sfânta cuminecare?

Domnul Hristos a rânduit sfânta cuminecare prin cuvintele: „Amin, amin, zic vouă, de nu veți mânca.

trupul Fiului omului, și de nu veți bea sângele lui, nu veți avea viață întru voi“.

302. Cu cine ne unim prin sfânta cuminecare și de ce haruri ne împărtășim prin aceasta?

Prin sfânta cuminecare ne unim într'un chip special cu Domnul Hristos și prin aceasta ne împărtășim de următoarele haruri: 1. ni-se înmulțește harul sfințitor; 2. ni-se slăbesc aplecările spre rău și ne crește râvna spre bine; 3. ne curățim de păcatele ușoare și ne întărim împotriva păcatelor grele.

* Iertarea *păcatelor ușoare* prin sfânta cuminecare este o urmare a iubirii noastre față de Domnul Hristos, prin care ne pare rău de aceste păcate.

* Pentru actele de iubire împreunate cu sfânta cuminecare, ni-se iartă și *pedepse vremelnice*.

303. Împărtășim-ne totdeauna de harurile sfintei cuminecări?

De harurile sfintei cuminecări nu ne împărtășim totdeauna, ci numai atunci, când ne cuminecăm *cu vrednicie*, adecă fiind în starea harului sfințitor.

* Starea harului sfințitor înceată numai prin păcate de moarte, așa că cine se cuminecă cu păcate ușoare, nu face sacrilegiu, dar se împărtășește de mai puține haruri.

304. Ce păcat face cel ce se cuminecă cu nevrednicie?

Cel ce se cuminecă cu nevrednicie face păcatul sacrilegiului.

* Cuminecarea *sacrilegă* îl aseamănă pe om cu Iuda, care prin sărutare a vândut pe Mântuitorul lumii.

305. Ce pregătiri se cer pentru sfânta cuminecare?

Pentru sfânta cuminecare se cere o pregătire sufletească și o pregătire trupească.

306. Cum ne pregătim sufletește pentru sfânta cuminecare?

Pentru sfânta cuminecare ne pregătim *sufletește* așa, că: 1. prin mărturisire ne curățim sufletul cel

puțin de păcatele grele și 2. rostim rugăciunile obișnuite înainte de cuminecare.

* De *rugăciunile dinainte de cuminecare* se ține să deșteptăm în noi: 1. credința, nădejdea și dragostea; 2. părerea de rău pentru păcatele ușoare nespovedite și propusul de îndreptare; 3. umilința și dorul după sfânta cuminecatură.

307. Cum ne pregătim trupește pentru sfânta cuminecare?

Pentru sfânta cuminecare ne pregătim *trupește* așa, că ținem *ajunul natural*, adecă nu mâncăm nimica dela miezul nopții până după sfânta cuminecare.

* A se cumineca, fără a fi ținut *ajunul natural*, se permite singur celor bolnavi, cari primesc sfânta cuminecatură ca merinde pentru viața de veci. *Bolnavii* pot să se cuminece, și în alte cazuri, chiar și dacă au luat ceva lichid înainte de sfânta cuminecare. Ceice, afară de aceste cazuri, mănă sau beau înainte de sfânta cuminecare, fac păcat de moarte. Cine din uitare a mâncat sau beut cât de puțin, dacă e sănătos, în ziua aceea nu se poate cumineca.

* La sfânta cuminecare se cade să mergem în *haine curate* și cât se poate mai *cinstate*.

308. Ce trebuie să facem nemijlocit înainte de cuminecare?

Nemijlocit înainte de cuminecare, după ce preotul zice din altar: „Sfintele sfinților“, trebuie să sărutăm icoana Domnului Hristos și a Preacuratei Fecioare și apoi să ingenuchiem înaintea altarului.

309. Ce trebuie să facem, când preotul zice: „Cred Doamne și mărturisesc...“?

Când preotul zice: „Cred Doamne și mărturisesc.“, trebuie să zicem și noi încet după dânsul rugăciunile prescrise, pătrunzându-ne cu adevărat de cuprinsul acelor.

* După rostirea rugăciunilor cuminecării (vezi pag. 13), ne sculăm din genunchi și cu evlavie ne apropiem de sfântul potir, încunjurând sfeșnicul din dreapta.

310. Ce trebuie să facem, când preotul ne întinde sfânta cuminecătură?

Când preotul ne întinde sfânta cuminecătură, ridicăm vălul potirului la barbă și deschizând gura în mod cuviincios, primim sfânta cuminecătură „cu frica lui Dumnezeu, cu credință și cu iubire.“

* Sfânta cuminecătură o înghițim cât se poate mai iute. Ne ștergem apoi buzele cu vălul și luând *anoforă* (= pâine binecuvântată) mergem la locul nostru, încunjurând sfeșnicul din stânga.

311. Ce trebuie să facem după sfânta cuminecare?

După sfânta cuminecare, trebuie să *adorăm* pe Domnul Hristos și să-i *mulțumim* pentru harurile primite.

* După sfânta cuminecare nu-i iertat să ne depărtăm din biserică, până când n'am isprăvit rugăciunile de după cuminecare.

Indemn. Apropie-te cât mai des de altarul Domnului, pentru a te cumineca, și te cuminecă totdeauna cu vrednicie. În ziua când te-ai cuminecat fii cu deosebită grijă, să nu-ți pierzi harurile câștigate.

e) Isus se jertfește pentru noi în sfânta liturghie.

312. Ce înseamnă a jertfi?

A jertfi înseamnă a închina lui Dumnezeu vre-un lucru plăcut, ca prin aceasta să-l recunoaștem de Domnul nostru cel mai înalt.

* Jertfi putem pentru patru scopuri și anume: 1. ca să *adorăm* pe Dumnezeu; 2. ca să-i *mulțumim* pentru ceva; 3. ca să *cerem* ceva de la dânsul și 4. ca să-l *împăcăm* pentru ceva.

* În vechime au jertfit Cain și Abel, Noe, Melchisedec, Avraam, și mai târziu, la porunca lui Dumnezeu dată prin

Moisi, întreg poporul iudovesc. Aceste jertfe ale Legii Vechi au *închipuit* jertfa Legii Nouă.

313. Cine a adus cea mai sfântă jertfă?

Cea mai sfântă jertfă a adus-o Domnul Hristos, când s'a jertfit pentru noi pe cruce.

314. În care jertfă înoește Domnul Hristos jertfa crucii?

Domnul Hristos înoește jertfa crucii în *sfânta jertfă liturgică*.

* Cuvântul *liturghie* înseamnă jertfa altarului, iar sub cuvântul *liturgic* înțelegem tot ce se ține de această jertfă.

315. Ce este sfânta jertfă liturgică?

Sfânta jertfă liturgică este *jertfa Legii Nouă*, în care Domnul nostru Isus Hristos se jertfește Tatălui său ceresc, sub formele pâinii și ale vinului.

* Jertfa crucii și jertfa liturgică sunt *aceeaș jertfă*, pentru că și în sfânta liturghie tot Domnul Hristos se jertfește; preotul *mijlocește* numai jertfirea.

316. Prin ce se deosebește jertfa liturgică de jertfa crucii?

Jertfa liturgică se deosebește de jertfa crucii, prin aceea, că pe cruce Isus s'a jertfit vărsându-și sângele, iar în jertfa liturgică se jertfește *fără vărsare de sânge*.

317. Când a rânduit Domnul Hristos sfânta jertfă liturgică?

Domnul Hristos a rânduit sfânta jertfă liturgică la cina cea de taină.

* Domnul Hristos a zis: „Acesta este trupul meu, care pentru voi *se frânge*. Acesta este sângele meu..., care pentru voi și pentru mulți *se varsă*... Aceasta să o faceți întru amintirea mea“.

318. Pentru ce a rânduit Domnul Hristos sfânta jertfă liturgică?

Domnul Hristos a rânduit sfânta jertfă liturgică: 1. pentru ca să avem o jertfă perfectă și 2. ca să ne

ne împărtășim într'ânsa de harurile și binecuvântările, pe cari ni-le-a câștigat prin jertfa sa de pe cruce.

* Sfânta jertfă liturgică este cea mai perfectă jertfă de adorare, de mulțumită, de cerere și de împăcare. Ea se aduce singur lui Dumnezeu, dar putem aminti într'ânsa și pe sfinți.

319. Cine se împărtășește de harurile sfintei liturghii?

De harurile sfintei liturghii se împărtășesc toți membri bisericii, atât cei vii cât și cei morți.

* De cele mai multe haruri ale sfintei liturghii se împărtășesc, afară de preot, aceia, pentru cari se aduce sfânta liturghie, precum și cei ce sunt de față.

320. Cari sunt părțile mai de frunte ale sfintei liturghii?

Părțile mai de frunte ale sfintei liturghii sunt următoarele: 1. ieșirea cu sfintele daruri, sau oferirea lor; 2. prefacerea și 3. cuminecarea.

* Domnul Hristos a făcut la cina cea de taină aceleași lucrări și anume: 1: a *oferit* pânea și vinul Tatălui său ceresc; 2 le-a *prefăcut* în trupul și sângele său și 3. a *cuminecat* pe apostolii săi.

* 1. La *oferirea darurilor* preotul oferă lui Dumnezeu pânea și vinul. Și noi să oferim atunci sfânta jertfă pentru un anumit scop.

* 2. La *prefacere* preotul preface cu cuvintele lui Isus pânea și vinul în trupul și sângele Domnului. Stând în genunchi, să adorăm atunci și noi sfânta euharistie, zicând: „Isuse al meu pentru tine trăiesc, pentru tine mor; sunt al tău și viu și mort“.

3. La *cuminecare* preotul se cuminecă. Cel puțin *sufletește să ne cuminecăm* atunci și noi, adecă să deșteptăm în noi dorința vie de a ne cumineca aieva.

* Înainte de părțile mai de frunte ale liturghiei, sunt *părțile de pregătire*. Intre acestea mai însemnate sunt cetirea *Apostulului* și a *Evangheliei*. Acestea trebuie să le ascultăm cu toată grija. — După părțile mai de frunte urmează *părțile*

de încheiere ale sfintei liturghii. Intre acestea mai însemnate sunt *rugăciunea amvonului* și *binecuvântarea din urmă*.

Îndemn. Sfânta liturghie este cea mai sfântă lucrare a legii noastre și cel mai bogat izvor al harului dumnezeesc. Bucură-te, de câteori poți lua parte la sfânta liturghie. Ascultă-o întreagă cu atențiune și cu pietate.

4. Despre penitență.

321. Ce este sacramentul penitenței?

Sacramentul *penitenței* este acel sacrament, în care preotul iartă, ca locțiitor al lui Dumnezeu, păcatele făcute după botez.

322. Când a rânduit Domnul Hristos sacramentul penitenței?

Domnul Hristos a rânduit sacramentul penitenței în ziua învierii sale, când sullând peste apostoli a zis: „Luați Spirit Sfânt. Căroră veți ierta păcatele, vor fi iertate; și căroră le veți ținea vor fi ținute“.

* Puterea de-a ierta sau de-a ținea păcatele a trecut dela apostoli la urmașii lor, la episcopi și la preoți. Aceștia *iertă* păcatele, când în sacramentul penitenței desleagă pe păcătos; iar când deneagă deslegarea, ori o amână, atunci *țin* păcatele.

323. De ce haruri ne împărtășim prin sacramentul penitenței?

Prin sacramentul penitenței ne împărtășim de următoarele haruri: 1. ne curățim de păcate; 2. ne scăpăm de pedeapsa veșnică și cel puțin de o parte a celei vremelnice; 3. câștigăm de nou, ori ni-se înmulțește harul sfințitor și 4. câștigăm harul de-a putea trăi creștinește în viitor.

* Prin sacramentul penitenței putem câștiga iertarea *orieărui* păcat.

324. Ce trebuie să facem, ca să primim cu vrednicie sacramentul penitenței?

Ca să primim cu vrednicie sacramentul penitenței, trebuie: 1. să ne cercăm conștiința; 2. să ne pară rău de păcate; 3. să ne propunem, că nu vom mai păcătui; 4. să ne mărturisim și 5. să ne propunem, că vom împlini *canonul* ce ni-se dă.

* Lucrurile, ce trebuie să le facem, când primim sacramentul penitenței, sunt deci următoarele: 1. cercarea conștiinței; 2. părerea de rău; 3. propusul de îndreptare; 4. mărturisirea și 5. facerea destul (canonul).

S. p. fiul cel rătăcit.

325. Ce trebuie să facem, când ne pregătim să primim sacramentul penitenței?

Când ne pregătim să primim sacramentul penitenței, trebuie să cerem ajutorul Sfântului Spirit, ca să ne cunoaștem bine păcatele, să le urmărim din suflet și să le mărturisim sincer.

* Indrumări și rugăciuni potrivite pentru pregătirea la primirea sacramentul penitenței se găsesc în orice carte bună de rugăciuni.

Indemn. Dumnezeu primește în sacramentul penitenței pe păcătosul ce se întoarce cu aceeași dragoste ca și tatăl pe fiul cel rătăcit. Nu rămânea deci în păcate, ci întoarce-te cu încredere la Tatăl cel ceresc.

a) Despre cercarea conștiinței.

326. La ce ne gândim, când ne cercăm conștiința?

Când ne cercăm conștiința, ne gândim la păcatele făcute după botez.

327. Cum ne cercăm conștiința?

Conștiința ne-o cercăm așa, că: 1. ne gândim, când și cum ne-am mărturisit mai pe urmă și 2. luăm pe rând *poruncile* lui Dumnezeu și ale bisericii și ne însemnăm ce am păcătuțit împotriva lor.

* La cercarea conștiinței ne ajutăm foarte bine cu așa numita *oglină sufletească* (vezi pag. 7), care este o înșirare a păcatelor mai obișnuite. Mult ne ușurăm lucrul prin aceea, că ne cercăm conștiința în toate serile și mai cu seamă prin aceea, că ne mărturisim mai des.

328. Privitor la păcatele de moarte, ce trebuie să ne însemnăm deosebit la cercarea conștiinței?

La cercarea conștiinței, trebuie să ne însemnăm deosebit privitor la păcatele de moarte, că de *câteori* le-am făcut.

* Când numărul păcatelor de moarte, nu ni-l putem aminti cu siguranță, ajunge, dacă ne gândim, că pe ziuă, pe săptămână, ori pe lună, *cam de câte-ori* am făcut atari păcate.

* La cercarea conștiinței trebuie să ne însemnăm și atari *împrejurări*, prin cari un păcat, care altfel ar fi numai păcat ușor, devine păcat de moarte (s. p. dacă cineva a furat *mult*, ori a făcut pagubă *mare*), precum și acele împrejurări, cari păcatului de moarte îi mai adaug o răutate mare (ca bunăoară, când cineva a furat lucru mai mare *din biserică*, ori a bătut greu pe *părinții săi* ș. a.).

Indemn. Când îți cerci conștiința, nu fii din cale afară prea îngrijat, dar nici nu îți-o cerca fără de grijă și nu socoti de păcate ușoare păcatele de moarte. Mai ales nu-ți ascunde păcatele cu cari te-ai obișnuit.

b) Despre părerea de rău.

329. Mai ales de ce trebuie să grijim, când ne pregătim la mărturisire?

Când ne pregătim la mărturisire, trebuie să grijim mai ales de aceea, să ne pară rău de păcatele pe cari le-am făcut.

330. Când ne pare rău de păcate?

De păcate ne pare rău, dacă ne doare sufletul, că am păcătuțit și ne scârbim din inimă de ceea ce am făcut.

S. p. Maria Magdalina.

331. De ce păcate trebuie să ne pară rău în mărturisire?

În mărturisire trebuie să ne pară rău de toate păcatele de moarte, dar e foarte bine, dacă ne pare rău și de păcatele ușoare.

* Dacă cineva nu are păcate de moarte, trebuie să-i pară rău cel puțin de *un singur* păcat ușor, căci altfel primește sacramentul cu nevrednicie.

332. Când trebuie să ne pară rău de păcate?

De păcate trebuie să ne pară rău înainte de mărturisire, ori cel puțin înainte de deslegarea preotului.

* E foarte bine, ca nemijlocit înainte de deslegarea preotului totdeauna să înoinm părerea de rău în sufletul nostru.

333. De câte feluri este părerea de rău, cu care putem primi în mod vrednic sacramentul penitenței?

Părerea de rău, cu care putem primi în mod vrednic sacramentul penitenței, este de două feluri și anume *perfectă* sau deplină, și *imperfectă* sau ne-deplină.

334. Când avem părerea de rău perfectă?

Părere de rău *perfectă* avem atunci, când nu de frica pedepselor ne pare rău de păcate, ci mai ales pentru aceea, că prin ele am vătămat pe Dumnezeu cel nemărginit de bun și vrednic de iubire.

335. Ce trebuie să știm despre părerea de rău perfectă?

Despre părerea de rău perfectă trebuie să știm, că prin ea ni-se iartă păcatele și fără de primirea sacramentului penitenței, dacă aceasta nu s'ar putea face.

* Părerea de rău perfectă se numește foarte potrivit și *cheia de aur a cerului*. Pentru ca să ne folosească, trebuie să o întregim: 1 cu *nădejdea* că Dumnezeu ne iartă și 2. cu *propusul de îndreptare*.

* Mai târziu, dacă ni-se îmbie prilej, trebuie să ne și mărturisim păcatele, cari ni-s'au iertat prin părere de rău perfectă. Propusul de a face această mărturisire trebuie să-l avem de altfel din momentul, când am trezit în noi părerea de rău perfectă; fără acest *propus* părerea noastră de rău nu poate fi perfectă.

336. Ce să facem ca să putem trezi în noi părere de rău perfectă?

Ca să putem trezi în noi părere de rău perfectă, să cerem ajutorul Sfântului Spirit și apoi să ne gândim: 1. cât a pățimit pentru noi Isus și cât de nerecunoscători am fost noi totuși față de el și 2. ce rău și urât lucru este păcatul și ce pedeapsă mare ne așteaptă pentru el în iad, ori în purgator.

337. Când avem părere de rău imperfectă?

Părere de rău *imperfectă* avem atunci, când ne pare rău de păcate mai ales pentru aceea, că, știindu-ne vrednici de pedeapsă, ne temem de Dumnezeu.

* Părerea de rău imperfectă este *necesară*, dar și de *ajuns*, pentru a primi cu vrednicie sacramentul penitenței.

* Dacă părerea noastră de rău pornește din iubire ori din frică față de Dumnezeu, atunci este *supranaturală*. Dacă însă ne pare rău de păcate, pentru că am suferit ceva pagubă, ori ne-a ajuns ceva rușine, avem părere de rău numai *naturală* care ne este de ajuns pentru a primi sacramentul penitenței în mod vrednic.

Indemn. Pentru păcatele făcute deșteaptă în sufletul tău zilnic părere de rău, dar mai cu seamă când vrei să te mărturisești. Iar când conștiința ți-ar spune, că ai făcut păcat de moarte, și nu-l poți mărturisi îndată, deșteaptă în tine părere de rău perfectă cu hotărîrea, că păcatul nu-l vei mai face, și-l vei mărturisi îndată ce se va putea.

e) Despre propusul de îndreptare.

338. Ce înseamnă a avea propus de îndreptare?

A avea *propus de îndreptare* înseamnă a ne hotărî serios, să nu mai păcătui.

339. La ce trebuie să ne hotărîm neapărat cu propusul de îndreptare?

Cu propusul de îndreptare trebuie să ne hotărîm neapărat la următoarele: 1. că nu vom mai păcătui peste tot, ori cel puțin că nu vom mai face *păcate de moarte* 2. că vom încunjura *ocaziunile, cari duc la păcate de moarte* și 3. că vom repara *paguba* ce am făcut.

S. p. sfântul Petru, Zaheiu.

* Celce nu vrea să se lase de vre-un păcat de moarte sau să încunjure vre-o ocaziune, care duce ușor la atari păcate, ori nu vrea să reparaze paguba grea ce-a făcut, acelase mărturisește cu nevrednicie și înzădar, pentrucă Dumnezeu nu-i iartă nici un păcat.

* Cine este mândru pe cineva, nu poate primi cu vrednicie sacramentul penitenței, până nu iartă mai întâiu pe dușmanul său.

340. Cu ce cuvinte putem deștepta în noi părere de rău perfectă și propusul de îndreptare?

Părerea de rău perfectă și propusul de îndreptare le putem deștepta în noi cu aceste cuvinte: „Dumnezeul meu, îmi pare rău din inimă de toate păcatele mele, pentrucă prin ele te-am vătămat pe tine, Dumnezeu meu nemărginit de bun și vrednic de iubire; îmi propun tare, că nu voi mai păcătui și voi încunjura ocaziunile, ce duc la păcat».

* Pentruca propusul de îndreptare de fapt să ne ducă la o viață mai bună, trebuie să-l înținem tot mereu, cerând ajutorul harului dumnezeesc.

Indemn. Dacă cu adevărat îți pare rău de păcatele făcute și le urăști, nu va fi greu să ai propus de îndreptare.

Hotărește-te, să folosești cu drag mijloacele de îndreptare și anume: Că te vei ruga des, că vei asculta sfânta liturghie și predica, și mai ales, că te vei apropia adeseori de sfânta penitență și de sfânta cuminecătură.

d) Despre mărturisire.

341. Ce facem; când ne mărturisim?

Când *ne mărturisim* descoperim cu umilință păcatele noastre înaintea preotului, pentruca să ne deslege de ele.

* Mărturisirea păcatelor este *necesară* din rânduiala Domnului Hristos, fiindcă preotul care are putere nu numai de-a deslega ci și de-a ține păcatele, singur din mărturisire poate ști, dacă cineva este vrednic ori nu, de-a fi deslegat.

342. Ce păcate trebuie să descoperim neapărat în mărturisire?

În mărturisire trebuie să descoperim neapărat *păcatele de moarte* de cari ne aducem aminte, spunând și numărul *de câteori* le-am făcut, precum și *împrejurările* cari schimbă răutatea păcatului.

* *Păcatele ușoare* nu suntem datori să le mărturisim fiindcă ele se pot ierta și *numai* prin părere de rău, dar e foarte bine să le mărturisim și pe acestea, căci așa se iartă mai ușor și mai sigur. Când nu știm, dacă vre-un păcat este păcat de moarte ori păcat ușor, să-l mărturisim și pe acela, cerând lămuriri dela preot.

* *Numărul păcatelor de moarte* trebuie descoperit întocmai. Când asta nu s'ar putea, ajunge dacă spunem *cam* de câteori am făcut (pe zi, pe săptămână, ori pe lună) cutare păcat de moarte.

* Trebuie să amintim și acele *împrejurări*, pentru cari un păcat, care de altfel este numai păcat ușor, devine păcat de moarte, precum și pe acelea, cari unui păcat de moarte îi mai adaug ceva răutate mare deosebită. Împrejurări nefsemnate nu trebuie amintite, iar nume nu-i iertat să amintim niciodată.

343. Cum trebuie să ne mărturisim păcatele?

Păcatele trebuie să ni-le mărturisim *sincer* și *pe înțeles*.

* În sfânta mărturisire putem spune fără frică și *sincer* toate, așa cum s'au întâmplat, pentru că preotul nicicând nu-i iertat să descopere ce știe din mărturisire și mai curând trebuie să-și dea chiar și viața, decât să vatăme secretul mărturisirii, care se numește *sigil sacramental*. Dacă afară de confesar (preotul mărturisitor) mai știe cineva ceva din mărturisirea cuiva, acela încă e dator să păstreze secretul.

S. p. sf. Ioan de Nepomuc.

Ca mărturisirea să fie *pe înțeles*, nu-i iertat să folosim cuvinte generale, cu multe înțelesuri. Spre pildă nu-i de ajuns să spunem, că „am păcătuit în contra celor zece porunci ale lui Dumnezeu“, ori că „nu am iubit pe Dumnezeu“, ori că „am făcut lucruri rele“ ș. a.

344. Ce trebuie să facă celce, fără vina sa, a uitat să spună în mărturisire vre-un lucru însemnat?

Celce, fără vina sa, a uitat să spună în mărturisire vre-un lucru însemnat, trebuie să-l spună în mărturisirea următoare.

* În mărturisire lucru *însemnat* este: păcatul de moarte, numărul lui, ori vre-o împrejurare ce adaugă o răutate nouă păcatului.

345. Ce trebuie să facă celce cu voia a retăcut în mărturisire vre-un păcat de moarte?

Celce cu voia a retăcut în mărturisire vre-un păcat de moarte, trebuie să-l spună în mărturisirea următoare, repeșind întreagă mărturisirea de mai înainte.

* Cine a retăcut cu voia vre-un păcat de moarte, a făcut *sacrilegiu* și *mărturisirea nu-i este bună*. Unul ca acesta nu-i iertat să se cuminece.

* Mărturisirea și atunci e rea și sacrilegă, când penitentul (celce se mărturisește) nu a avut părere de rău și propus de îndreptare. Asemenea păcătuiește penitentul și atunci, când

uită vre-un păcat de moarte din pricina, că și-a cercat negligent conștiința.

346. Cum numim mărturisirea, în care repetăm mai multe mărturisiri?

Mărturisirea, în care repetăm mai multe mărturisiri, o numim *mărturisire generală*.

* La începutul mărturisirii generale descoperim confesurii motivul, pentru care facem mărturisire generală. Dacă am făcut mărturisiri și cuminecări sacrilege, în mărturisirea generală le pomenim mai întâiu pe acestea. Spunem apoi ce am păcătuit dela ultima mărturisire și în urmă repeșim mărturisile de mai înainte.

347. Cine trebuie să facă mărturisire generală?

Mărturisire generală *trebuie* să facă celce s'a mărturisit în mod sacrileg.

* Se recomandă și e bine să facem mărturisire generală: 1. înainte de prima cuminecare; 2. în împrejurări mai însemnate ale vieții și 3. când ne pregătim de moarte.

348. Cum facem mărturisirea?

Mărturisirea o facem așa, că îngenunchind înaintea preotului ne facem cruce și zicem: „Mă mărturisesc lui Dumnezeu și ție părinte, care ești în locul lui Dumnezeu, că dela ultima mărturisire, făcută... (aici spunem timpul, când am făcut ultima mărturisire) — ori: de când am ajuns la anii priceperii — am săvârșit următoarele păcate“. După aceste cuvinte înșirăm apoi păcatele, de cari ne aducem aminte.

349. Ce zicem după ce ne-am mărturisit păcatele?

După ce ne-am mărturisit păcatele, zicem acestea: „De toate păcatele îmi pare rău din inimă, pentru că am vătămat cu ele pe Dumnezeu cel nemărginit de bun și vrednic de iubire; îmi propun tare, că nu voiu mai păcătui și voiu încunjura împrejurările, cari duc

la păcat. Te rog deci, părinte, să-mi dai *deslegare de păcate și canon* de mântuire“.

350. Ce face preotul la sfârșitul mărturisirii?

La sfârșitul mărturisirii, preotul, după câteva cuvinte de îndemn, dă penitentului un *canon* potrivit și apoi îl *desleagă* de păcate.

* *Canonul* ce se dă stă din rugăciuni, sau din alte fapte bune și este mai greu sau mai ușor: după păcatele penitentului, precum și după vrâsta și pregătirea lui.

* La *deslegare* preotul face semnul sfintei cruci și între altele zice: „Eu te desleg de toate păcatele tale în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Spirit. Amin“. Penitentul încă își face cruce la deslegare și numai atunci se depărtează, când preotul îl dimite cu vorba sau cu alt semn.

351. Ce trebuie să facă penitentul dacă preotul îi deneagă, ori îi amână deslegarea?

Dacă preotul îi deneagă ori îi amână deslegarea, penitentul trebuie să se împace cu această hotărâre și să caute a urma întru toate îndrumările lui, venind cât mai curând de nou la mărturisire.

* Ținerea păcatelor în sacramentul penitenței nu atârână dela caprițiul preotului, ci dela rânduiala Domnului Hristos, și de aceea denegarea ori amânarea deslegării trebuie să o primim totdeauna cu umilință, știind că ea este spre binele nostru.

352. Ce trebuie să facem după mărturisire?

După mărturisire trebuie: 1. să mulțumim lui Dumnezeu, că ne-a iertat păcatele și 2. să împlinim canonul ce ni-s'a dat.

Indemn. Nici când nu-ți fie greu a te mărturisi, și în mărturisire nu te rușina a-ți descoperi păcatele, căci e mai bine să mărturisim păcatele părintelui sufletesc, care e legat pe veci cu păstrarea secretului, decât să trăim neliniștit, să murim în păcat, și să fim rușinați cândva, la judecata din

urmă, înaintea lumii întregi. După mărturisire grijește din toate puterile, să nu mai păcătuești.

e) Despre facerea destul.

353. Ce înțelegem sub facerea destul?

Sub *facerea destul* înțelegem împlinirea canonului, ce ni-s'a dat în mărturisire.

354. Pentru ce se dă canon în mărturisire?

În mărturisire se dă canon, pentru ca în schimb Dumnezeu să ne ierte în întregime, ori cel puțin în parte, pedepsele vremelnice, ce ar trebui să mai suferim pentru păcate.

S. p. David.

* Dacă din ceva cauză nu putem împlini canonul, pe care ni-l dă preotul, putem să cerem alt canon. A primi însă canonul cu *gândul de-a nu-l împlini*, este păcat de moarte și face mărturisirea sacrilegă.

* Asemenea este păcat și a nu împlini mai târziu canonul, pe care la început am avut de gând să-l împlinim. Neîmplinirea aceasta a canonului întreg, ori numai a unei părți din el, nu face însă mărturisirea sacrilegă.

* Dacă penitentul a făcut ceva pagubă, de orice natură, pe care încă nu ar fi reparat-o, trebuie să o facă după deslegare. Impunerea acestei reparări nu este însă canon.

Indemn. Împlinește-ți canonul fără amânare și întocmai cum ți-s'a dat; ba nici nu te îndestuli cu ce trebuie neapărat să faci, ci de bună voie fă și alte fapte de pocăință; și mai ales suferințele, ce ți-le trimite Dumnezeu, închină-le ca facere destul pentru păcatele tale.

Despre indulgență.

355. Ce este indulgența?

Indulgența este iertarea *pedepselor vremelnice* afară de sacramentul penitenței.

* Prin indulgință nu se iartă păcatele ori pedeapsa veșnică, ci numai pedepsele vremelnice, rămase după mărturisire, pe cari ar trebui să le suferim în viața aceasta, ori în cealaltă, în purgator.

356. Cum se iartă pedepsele vremelnice prin indulgință?

Prin indulgință pedepsele vremelnice se iartă așa, că biserica, folosindu-se de puterea primită dela Hristos, plătește din comoara bisericii prețul pedepselor de cari ne scăpăm prin indulgință.

* Puterea de-a împărți indulgință a dat-o Domnul Hristos bisericii prin cuvintele rostite către apostoli: „Oricâte veți deslega pe pământ, vor fi deslegate și în ceruri“.

* Puterea dată de Hristos bisericii, de-a ierta în sacramentul penitenței păcatele și pedepsele veșnice, este o putere neasămănat mai mare, decât puterea ce-o are în indulgință privitor la pedepsele vremelnice.

357. Ce înțelegem sub comoara bisericii, din care se plătește în indulgința prețul pedepselor vremelnice?

Sub comoara bisericii, din care se plătește în indulgințe prețul pedepselor vremelnice, înțelegem meritele infinite ale Domnului Hristos, cele ale Preacuratei Fecioare Maria și meritele sfinților, cari au fost mai mari decât vina și pedeapsa acestora.

358. De câte feluri este indulgința?

Indulgința este de două feluri și anume: 1. indulgință *plenară*, când scăpăm cu totul de pedepsele vremelnice și 2. indulgință *parțială*, când scăpăm numai de o parte a pedepselor vremelnice.

* Indulgință parțială este bunăoară indulgința de 100 de zile, când scăpăm de atâta pedeapsă, câtă ni-s'ar fi iertat după legile vechi ale bisericii, pentru o penitență publică de 100 de zile.

359. Ce se cere pentruca să câștigăm indulgință?

Pentruca să câștigăm indulgință se cere: 1. ca sufletul nostru să fie fără păcate de moarte și 2. să împlinim toate condițiunile (faptele bune) prescrise de biserică în scopul acesta.

* Indulgință *plenară* putem câștiga numai așa, dacă ne-am curățit mai întâiu de toate păcatele ușoare.

* Intre *condițiile indulginței plenare* se numără de reguă acestea: Mărturisirea, cuminecarea și rugăciunea pentru intențiunea sfântului Părinte dela Roma. Indulgință *parțială* dă biserica de regulă pentru rostirea anumitor rugăciuni.

* Cele mai multe indulgințe le putem câștiga nu numai pe seama noastră, ci, din îngăduința bisericii, le putem oferi și pentru binele sufletelor din purgator.

Indemn. Biserica, când dă indulgință, nu ne desleagă de datorința pocăinței și a faptelor bune, ci mai vătos ne îndeamnă la ele, ca astfel să ne împărtășim cât mai deplin de meritele Domnului Hristos. Nizuește-te ca cu inimă pocăită să câștigi cât mai des indulgință atât pentru tine, cât și pentru sufletele din purgator.

5. Despre maslu.

360. Ce este maslul?

Maslul este un sacrament, rânduit de Domnul Hristos pe seama celor greu bolnavi, pentru a se împărtăși de harul lui Dumnezeu, spre folosul sufletului și de multeori și al trupului.

* Cuvântul *maslu* este de origine slavonă și înseamnă ungere, care este o parte însemnată a acestui sacrament. La maslu i-se mai zice și *ungere de pe urmă* și *sfântă ungere*.

* Că maslul este rânduit de Domnul Hristos, ne-o spune sfântul apostol Iacob, când zice: „De este cineva bolnav între voi, să chieме preoții bisericii și să se roage pentru dânsul, ungându-l cu unt de lemn, întru numele Domnului; și rugă-“

ciunea credinței va mântui pe cel bolnav și-l va ridica pe dânsul Domnul; și de va fi făcut păcate, se vor ierta lui“.

361. Cum folosește maslul sufletului?

Sufletului maslul îi folosește așa, că: 1. înmulțește harul sfințitor; 2. șterge păcatele ușoare, și — când bolnavul nu le mai poate mărturisi, dar îi pare rău de ele —, chiar și cele de moarte; 3. întărește pe bolnav în suferințe și ispite, dar mai ales în lupta lui cu moartea.

362. Cum folosește maslul trupului?

Trupului maslul îi folosește așa, că alină durerile și, dacă este spre mântuirea sufletului, recâștigă bolnavului chiar și sănătatea.

* Nu-i iertat să ne închipuim, că bolnavul, care a primit maslul, trebuie să moară încurând și pentru aceea nici nu-i potrivită numirea de ungere *de pe urmă*. Dumnezeu mai curând însănătoșează pe acela, care primește sacramentul din bună vreme, mai ales, că bolnavul primind sacramentul acesta, câștigă o mare liniște sufletească, care poate folosi foarte mult boalei sale.

363. Cum se dă maslul?

Maslul se dă așa, că preotul, zicând rugăciunea prescrisă, unge cu oleu sfințit fruntea, ambele părți ale feței, barba, pieptul, mânilor și picioarele celui bolnav.

* Sacramentul maslului îl dă bolnavilor de regulă *preotul rânduit* (preotul, de a cărui parohie se ține bolnavul), fiind însoțit de alți șase, ori mai puțini preoți. Il poate da însă și un singur preot.

364. Cine poate primi maslul?

Maslul îl poate primi orice creștin catolic ajuns la anii priceperii, care este greu bolnav.

* Sub *boală grea* se înțelege o boală trupească, care se poate sfârși cu moarte.

365. Când e bine să primească bolnavul maslul?

Maslul e bine să-l primească bolnavul, când este încă la sine.

* Cel mai cuminte lucru e, să se primească maslul atunci, când *boala începe să devie primejdioasă*, pentru că prin el ni-se dă har și pentru suportarea boalei.

* Rudeniile bolnavului trebuie să chiepe pe preoți chiar și în cazul, când bolnavul și-ar fi pierdut deja conștiința, fiindcă nici atunci nu este încă totul pierdut. Este însă păcat și o mare neglijență de a chiepa pe preoți numai după ce bolnavul și-a pierdut conștiința.

366. Cum trebuie să se pregătească bolnavul la primirea maslului?

La primirea maslului, bolnavul trebuie să se pregătească așa, că: 1. se mărturisește, ori, dacă nu se poate mărturisi, cel puțin îi pare rău de păcatele sale și 2. deșteaptă în sufletul său credința, nădejdea și dragostea, împăcându-se cu voia lui Dumnezeu.

* Încă înainte de a veni preoții, trebuie să așternem o masă cu față curată, pe care se pune crucea, evanghelia, cel puțin o lumânare, și un vas cu făină de grâu, în care se așază un păhărel cu unt de lemn. Trebuie să mai pregătim apoi, după numărul preoților, mai multe ori mai puține luminițe de ceară și tot atâtea lemnuțe, învăluite la un capăt cu bumbac ori cu fulor.

* Bolnavul primește de obicei după o altă trei sacramente și anume: penitența, euharistia și maslul. Aceste trei sacramente se numesc și *sacramentele muribunzilor* (a celor ce mor).

367. De câteori se poate primi maslul?

Maslul se poate primi în fiecare boală grea câte odată, ba și în aceeași boală se poate primi mai de

multe-ori, dacă în decursul ei primejdia de moarte se înoțește.

* Maslul nu este neapărat de lipsă spre mântuire, dar păcătuiește celce în boală grea nu vrea să-l primească.

Indemn. Dacă bunul Dumnezeu te cearcă cu ceva boală grea, nu amâna primirea maslului pe ultimele momente, ci te pregătește din bună vreme pentru drumul și judecata din urmă. Roagă-te des pentru o moarte bună.

6. Despre preoție.

368. Ce este preoția?

Preoția este un sacrament, prin care cei chemați de Dumnezeu în serviciul său se sfințesc, ca să primească dela el putere și har pentru slujba lor sfântă.

* Cei dintâi, cari au primit sacramentul preoției au fost apostolii, pe cari i-a sfințit însuși Dumneul Hristos. Legea Veche încă și-a avut preoții săi, dar puterea acestora a fost neasămănat mai mică decât a preoției din Legea Nouă.

369. Cine poate da sacramentul preoției?

Sacramentul preoției îl poate da singur arhiereul, care a primit această putere prin sfințirea sa întru episcop.

* Sfințirea de preoți se întâmplă prin *punerea mânilor* și *rugăciunea* episcopului. Din numirea grecească a punerii mânilor, preoția se numește și *hirotonie*.

* Preoția are mai multe grade. Celce se sfințește de *preot* a trebuit să treacă prin gradele de *lector*, *ipodiacon*, și *diacon*. Ceice ajung să fie sfințiți de *episcopi*, primesc puteri și haruri noue, prin un nou și cel mai înalt grad al preoției.

370. Ce puteri primesc preoții prin sfințire?

Prin sfințire preoții primesc următoarele puteri: 1. puterea de a aduce lui Dumnezeu sfânta jertfă liturgică; 2. puterea de a da sfintele sacramente și 3. puterea de-a predica cuvântul lui Dumnezeu.

371. Cine poate primi sacramentul preoției?

Sacramentul preoției îl poate primi numai acel *bărbat*, întreg la trup și la suflet, care are vrâsta, știința și alte însușiri cerute de biserică.

* De creșterea candidaților de preoți, cari se numesc *clerici* sau *teologi*, biserica se îngrijește anume prin *așanumitele seminarii și școli teologice*.

Indemn. Cinstește preoții, căci ei sunt servitorii lui Dumnezeu și părinții sufletești ai oamenilor. Nu căuta la scăderile lor, ci te roagă pentru ei.

7. Despre căsătorie.

372. Ce este căsătoria?

Căsătoria este un sacrament, prin care un bărbat și o femeie se unesc într'o legătură nedespărțită și primesc dela Dumnezeu har, ca să poată împlini întru toate datorințele soților de căsătorie.

373. Cari sunt datorințele soților de căsătorie?

Datorințele soților de căsătorie sunt următoarele: 1. să trăiască laolaltă în dragoste și cu credință și 2. să-și crească copiii ce i-ar avea în frica lui Dumnezeu.

374. Cari persoane pot lega căsătorie?

Căsătorie pot lega acele persoane, între cari nu este vre-o piedecă de căsătorie, pusă de Dumnezeu ori de biserică.

* Dintre piedecile de căsătorie unele *opresc* numai căsătoria (*piedeci împiedecătoare*), iar altele o *zădărnicesc* (*piedeci dărâmbitoare*).

* Căsătoria se *zădărnicește* bunăoară dacă una dintre părți nu este botezată, sau este deja căsătorită cu cineva; apoi și atunci dacă părțile sunt rudeni sau cumnați de aproape, ori dacă pe cineva l-au silit la căsătorie. Dela unele

dintre acestea biserica dă *dispensare*, dar numai pentru cauze însemnate.

* *Oprite* sunt căsătoriile, cari se leagă între un catolic și între un necatolic, precum și acelea, cari nu au fost vestite în biserică de trei ori, dupăcum se prescrie. Cine leagă căsătorie oprită, fără *dispensare bisericească*, păcătuiește, dar căsătoria lui este validă (bună).

375. Cum numim căsătoriile oprite, la cari una dintre părți este catolică, iară cealaltă necatolică?

Căsătoriile oprite, în cari una dintre părți este catolică, iară cealaltă necatolică, le numim *căsătorii mixte*, sau mestecate.

376. Pentru ce oprește biserica căsătoriile mixte?

Căsătoriile mixte biserica le oprește pentru că în aceste căsătorii: 1. partea catolică își poate deprinde legea sa numai cu greu, ba poate chiar să și-o piardă și 2. pentru că este primejduită creșterea catolică a copiilor.

377. Pe lângă ce condiții permite biserica căsătoriile mixte?

Biserica permite căsătoriile mixte pe lângă următoarele condiții: 1. ca partea catolică să-și poată deprinde religiunea fără supărare și 2. ca amândouă părțile să promită în scris, că toți copiii și-i vor crește în religiunea catolică.

* Partea catolică mai are în aceste căsătorii și datorința, să cerce a împrietini pe soțul său de altă religiune cu religiunea catolică și a-l întoarce.

* Promisiunea referitoare la religiunea copiilor, numită *reversal*, trebuie făcută prin document public înaintea primarului orașelor, a judecătorului de ocol, a administratorului de plasă, ori a notarului public și anume *înainte* de legea căsătoriei. Promisiunea care nu s'ar face înaintea vre-unuia din aceste oficii, nu are valoare în fața legilor țării.

378. Ce trebuie să facă ceice vreau să se căsătorească?

Ceice vreau să se căsătorească, trebuie să anunțe *logodna* sau încredințarea lor preotului rânduit și să primească sacramentul penitenței și al sfinteii euharistii.

* Sub *logodnă* sau *încredințare* înțelegem promisiunea împrumutată a căsătoriei, făcută de ceice vreau să se căsătorească. Ca un semn văzut al logodirii s'au introdus așa-numitele *inele de logodnă*.

379. Înaintea cui trebuie să se lege căsătoria?

Căsătoria trebuie să se lege înaintea preotului rânduit, ori a celui ce-l înlocuiește.

* Cine leagă căsătorie înaintea unui preot necatolic și astfel permite, ca copiii săi să nu fie creșcuți în religiunea catolică, păcătuiește greu și pentru acest lucru poate fi eschis dintre membri bisericii.

380. Ce slujbă are preotul la legarea căsătoriei?

La legarea căsătoriei, care se face din partea *mirilor* înșiși, preotul are slujba de-a binecuvânta căsătoria acestora.

* După legile lumăști, mirii trebuie să spună mai întâiu matriculantului civil, că vreau să se căsătorească. Aceasta se numește *căsătorie civilă*. Căsătoria civilă însă nu este primirea sacramentului căsătoriei. Pentru aceea catolicii, cari trăiesc numai în căsătoria civilă, înaintea lui Dumnezeu și a bisericii nu trăiesc în căsătorie legiuită. Până când rămân în această stare, ei trăiesc în păcat de moarte, și nu pot fi împărtașiți cu sacramentele bisericii. Iar dacă mor fără de-a se pocăi biserica nu-i înmormântează.

381. Poate-se desface căsătoria creștină după legea dumnezească?

După legea dumnezească căsătoria creștină *nu se poate desface*, căci Domnul Hristos a zis: „Ce a legat Dumnezeu, omul să nu despartă“.

* Din cauze însemnate judecătoriiile bisericești pot permite soților de căsătorie, să nu trăiască la oaltă. Până când trăiesc însă amândoi, nici unul nu poate lega căsătorie nouă.

Indemn. Cine, după cumpănire serioasă, se hotărăște, să se căsătorească, să-și aleagă un atare soț de căsătorie, care să nu-l împiedece, ci mai vârtos să-l ajute la mântuirea sufletului său.

B) Despre sacramentale.

382. Ce sunt sacramentalele?

Sacramentalele sunt *lucrări sfinte* rânduite de biserică și *lucruri* sfintite de ea, prin cari câștigăm vre-un bine sufletesc ori trupesc.

383. De câte feluri sunt sacramentalele?

Sacramentalele sunt de două feluri și anume: *binecuvântări* și *sfințiri*.

* Prin *binecuvântări*, biserica cere ajutorul lui Dumnezeu asupra persoanelor ori lucrurilor. Atari binecuvântări sunt bunăoară înmormântarea (îngropăciunea), binecuvântarea poporului în biserică, binecuvântarea țarinelor, a caselor (sfeștania) ș. a.

* Prin *sfințiri*, biserica ridică dintre celelalte persoane ori lucruri, pe cari le rânduește în mod statornic spre anumite trebuințe bisericești. Sfințire este bunăoară sfințirea lectorului, sfințirea bisericii ș. a.

* Tot între sacramentale se înșiră și *exorcismele*, sau deprinderea puterii bisericii asupra spiritelor necurate, în cazul așanumitelor *îndrăcirii*. În timpul mai nou preoții nu pot deprinde această putere decât cu știrea și învoirea episcopului.

384. Prin ce se deosebesc sacramentalele de sacramente?

Sacramentalele se deosebesc de sacramente prin aceea: 1. că sacramentalele sunt rânduite de biserică, iar sacramentele de însuși Domnul Hristos și 2. că sacramentalele produc numai har ajutător, iar sacramentele și harul sfințitor.

* Pentru câștigarea harului dumnezeesc prin sacramentale, conlucrarea noastră se cere în măsură mai mare decât la sacramente.

Indemn. Pentru ca primirea sacramentalelor să-ți folosească, nu uita a-ți deștepta în suflet virtuțile dumnezești și mai ales virtutea pocăinței.

C) Despre rugăciune.

1. Despre rugăciune peste tot.

385. Ce facem, când ne rugăm?

Când ne rugăm, *vorbim cu Dumnezeu*, pentru a-l *lăuda* și *preamări*, pentru a-i *mulțumi* de cele ce ne-a dat, și pentru a *cere* dela el ce ne lipsește.

386. Pentru ce trebuie să ne rugăm?

Trebuie să ne rugăm: 1. pentru că ne-a poruncit Domnul Hristos și 2. pentru că fără rugăciune Dumnezeu nu ne dă harurile de lipsă.

* Domnul Hristos a zis: „Cereți și se va da vouă, căutați, și veți afla, bateți și se va deschide vouă“.

387. Cum ne putem ruga?

Ne putem ruga: 1. cu cuvintele proprii, ori ale rugăciunilor cunoscute și 2. gândindu-ne asupra adevărilor și poruncilor legii noastre.

* Deosebită putere au rugăciunile scurte potrivite cu singuraticile momente ale vieții.

388. Când e plăcută rugăciunea noastră înaintea lui Dumnezeu?

Înaintea lui Dumnezeu rugăciunea noastră e plăcută, când ne rugăm în numele lui Isus, *cucernic* și cu *smerenie*.

* Rugăciunea noastră e *cucernică*, dacă ne rugăm din inimă și cu gândul la Dumnezeu; iar *smerită* este atunci, când recunoaștem, că suntem nevrednici de harul lui Dumnezeu.

S. p. vameșul în biserică.

389. Cum trebuie să cerem dela Dumnezeu cele de lipsă?

Cele de lipsă trebuie să le cerem dela Dumnezeu:

1. cu încredere; 2. cu statornicie și 3. cu împăcare în voia lui Dumnezeu.

S. p. Isus în grădina Getsimani.

* Dumnezeu une-ori nu ne împlinește rugăciunea, fie pentru că nu ne rugăm cum trebuie, ori nu e spre binele nostru ce cerem, fie pentru că păcatele noastre ne fac nevrednici de cele dorite. Dumnezeu ne vrea însă binele și atunci, când nu ne ascultă rugăciunea, și rugăciunea noastră și în acest caz este folositoare.

390. Ce putem cere în rugăciune dela Dumnezeu?

Dela Dumnezeu putem cere în rugăciune nu numai fericirea de veci și mijloacele cari ne duc la ea, ci și fericirea pământească, cu tot ce poate să ni-o asigure.

* Fericirea pământească și elementele ei: Viața, sănătatea, averea, onorurile ș. a. încă trebuiesc socotite numai ca mijloace ale fericirii de veci și de aceea rugăciunea prin care le cerem, trebuie făcută în spiritul adevărului veșnic, că: „Ce folosește omului lumea toată, de își va pierde sufletul său“.

391. Mai cu seamă când trebuie să ne rugăm?

Trebuie să ne rugăm mai cu seamă, când suntem ispițiți, sau în necazuri; dar e bine, să ne rugăm în toată sara și dimineața, precum și înaintea oricărui lucru mai însemnat.

* Creștinul bun se roagă și înainte și după mâncare.

* Indemnul Domnului Hristos, că: „Se cade în toată vremea a ne ruga“, îl putem împlini așa, că toate lucrurile și gândurile, bucuriile ca și durerile, le închinăm lui Dumnezeu, amintindu-ne cât mai des de prezența lui.

392. Pentru cine trebuie să ne rugăm?

Trebuie să ne rugăm pentru toți oamenii: Pentru prietini și dușmani, pentru vii și pentru morți, dar mai

cu seamă pentru părinții și frații noștri și pentru mai marii noștri bisericești și lumești.

393. Cu ce începem și sfârșim rugăciunea?

Rugăciunea o începem și o sfârșim cu *semnul sfintei cruci*.

* Semnul sfintei cruci ne amintește *crucea Mântuitorului Hristos*, care prin ea a biruit lumea, și de aceea e cea mai puternică armă a noastră. Prin acest semn ne mărturisim *credința în sfânta Treime*, ajutorul căreia nu ne poate deci lipsi.

Indemn. În decursul rugăciunii fii atent și smerit pentru că vorbești cu Dumnezeu. Dar fii și cu încredere, pentru că Dumnezeu ne este tată iubitor. Roagă-te cât mai des și ajutorul lui Dumnezeu nu-ți va lipsi.

2. Despre rugăciunea Domnului.

394. Care este rugăciunea cea mai sfântă?

Rugăciunea cea mai sfântă este *rugăciunea Domnului*, sau „*Tatăl nostru*“.

* Rugăciunea „Tatăl nostru“ o numim rugăciunea *Domnului*, pentru că însuș Domnul Hristos ne-a învățat-o.

395. Cum sună rugăciunea Domnului?

Rugăciunea Domnului sună astfel:

Tatăl nostru, carele ești în ceriuri, sfințească-se numele tău, vină împărăția ta, fie voia ta, precum în ceriu așa și pe pământ. Pânea noastră cea de toate zilele, dă-ne-o nouă astăzi și ne iartă nouă păcatele noastre, precum și noi iertăm greșiiilor noștri și nu ne duce pre noi în ispită, ci ne mântuiește de cel rău. Amin.

396. Din câte părți stă rugăciunea Domnului?

Rugăciunea Domnului stă din două părți și anume: din o agrăire și din șapte cereri.

* *Agrăirea* sună astfel: „Tatăl nostru, carele ești în cere-riuri“. Pe Dumnezeu îl numim „Tată“, pentru că el ne-a primit de fii săi. Fiindcă Dumnezeu ne este tatăl tuturor, noi ca fiii aceluiaș Părinte ceresc, suntem cu toții frați împreună.

* *Cererile* fac a doua parte a rugăciunii Domnului.

Intâta cerere este: „Sfințească-se numele tău“. Prin ea ne rugăm, ca toți oamenii să cunoască și să preamărească pe Dumnezeu.

A *doua* cerere este: „Vină împărăția ta“. Prin aceasta ne rugăm pentru lățirea bisericii, pentru venirea împărăției harului în inimile noastre și pentru dobândirea împărăției cerești.

A *treia* cerere este: „Fie voia ta, precum în ceriu așa și pe pământ“. În aceasta cerem, ca Dumnezeu să ne dea harul său, spre a-i putea împlini voia aici pe pământ, întocmai cum o împlinesc îngerii și sfinții săi din cereșuri.

A *patra* cerere este: „Pânea noastră cea de toate zilele, dă-ne-o nouă astăzi“. Cu aceste cuvinte ne rugăm, ca Dumnezeu să ne dea toate cele de lipsă și de folos pentru viața noastră trupească și sufletească.

A *cincea* cerere este: „Și ne iartă nouă păcatele noastre, precum și noi iertăm greșităilor noștri“. Prin aceasta cerem, ca Dumnezeu să ne ierte, precum iertăm și noi aceora cari ne greșesc nouă.

A *șasa* cerere este: „Și nu ne duce pe noi în ispită“. În ea ne rugăm, ca Dumnezeu să ne dea har și ajutor, spre a ne putea împotrivi ispitelor de orice natură.

A *șaptea* cerere este: „Ci ne mântuește de cel rău“. Prin ea cerem, ca Dumnezeu să ne scutească de toate relele, ori, întrucât ar voi să ne cerce, să ne dea ajutorul său spre a putea suporta încercarea.

* Prin cuvântul „*Amin*“ încheiem rugăciunea Domnului cu dorința, ca toate cele cerute „așa să fie“, adică să se împlinescă.

Indemn. Când rostești cea mai sfântă rugăciune, grijește, în chip deosebit, să nu fii distras.

3. Despre salutarea îngerească.

397. Ce rugăciune zicem de obicei după „Tatăl nostru?“

După „Tatăl nostru“ zicem de obicei *salutarea îngerească*, sau »*Născătoarea de Dumnezeu*«.

398. Cum sună salutarea îngerească?

Salutarea îngerească sună astfel:

Născătoare de Dumnezeu, Fecioară, bucură-te, ceea ce ești plină de dar, Marie, Domnul este cu tine. Bindecuvântată ești tu între muiere și bindecuvântat este fructul pântecelui tău, că ai născut pe Hristos, Mântuitorul sufletelor noastre. — Preasfântă Marie, maica lui Dumnezeu, roagă-te pentru noi păcătoșii, acum și în ora morții noastre. Amin.

399. Din câte părți stă salutarea îngerească?

Salutarea îngerească stă din trei părți și anume: 1. din salutarea arhanghelului Gavrilă; 2. din salutarea Elisabetei; și 3. din cuvintele adause de biserică.

* *Arhanghelul Gavrilă* a salutat pe Preasfântă Fecioară cu cuvintele: „Bucură-te ceea ce ești plină de dar, Domnul este cu tine“. Aceste cuvinte înseamnă, că Preacurata Fecioară Maria a avut dela Dumnezeu mai mult har, decât oricare altă făptură.

* *Elisabeta* a salutat pe maica lui Dumnezeu cu cuvintele: „Bindecuvântată ești tu între muiere, și bindecuvântat este fructul pântecelui tău“. Prin cuvintele acestea se preamărește Preacurata Fecioară, pentru că ea este mama Mântuitorului nostru Ișus Hristos, Fiul lui Dumnezeu.

* *Biserica* a adaus la începutul rugăciunii cuvintele: „Născătoare de Dumnezeu, Fecioară“, iar la capăt: „Că ai născut pe Hristos, Mântuitorul sufletelor noastre. Preasfântă Marie, maica lui Dumnezeu, roagă-te pentru noi păcătoșii, acum și în ora morții noastre. Amin“. Aceste cuvinte, biserica le-a adaus: 1. ca prin ele să mărturisim limpede, că

Maria într'adevăr este maica lui Dumnezeu și 2. ca să cerem ajutorul rugăciunilor ei, cari, mai ales în ceasul morții, ne pot ajuta nespus de mult.

400. Ce este Paraclisul Preasfintei Fecioare?

Paraclisul Preasfintei Fecioare este o serie întreagă de laude și rugăciuni, cari se cântă în cinstea Maicii preacurate.

* Reuniunile mariane, ai căror membri se nizuiesc spre o viață creștină prin rugăciuni și alte acte de pietate mai dese, cântă la întrunirile lor de obicei Paraclisul Preasfintei Fecioare.

Indemn. Preacurata Fecioară Maria e mama noastră a tuturor. Intoarce-te cu încredere fiiască către această prea-îndurată maică, pentru că nime, care a alergat la ea, n'a rămas fără ajutor.

* * *

Indemn de încheiere. Fiind pururea conștiu de aceea, că mântuirea sufletului tău atârnă în definitiv dela harul lui Dumnezeu, cearcă neconținut ca prin rugăciuni dese și umilite să dobândești o cât mai mare bogăție a harurilor, cari se revarsă din sacramentele și sacramentalele așezate în biserica de care te ții.

Cuprinsul.

	Pag.		Pag.
Rugăciuni.		3. Despre religiunea cea ade-	
I. Rugăciunile principale		vărată 17	
Salutarea creștinească	3	II. Despre simbolul credinței.	
Sfinte Dumnezeule	3	Introducere	18
Preamăria preasf. Treimi	3	<i>Incheietura primă</i>	19
Invocarea preasfintei Treimi	3	1. Despre Dumnezeu și însu-	19
Împărate ceresc	3	șirile sale	19
Rugăciunea Domnului	3	2. Despre un Dumnezeu în trei	21
Salutarea îngerească	4	persoane	21
Credeul	4	3. Despre crearea și guverna-	22
Cele zece porunci dumnezeiești	4	rea lumii	22
Cele 5 porunci bisericești	5	4. Despre îngeri	23
Cele șapte taine	5	5. Despre oamenii cei dintâi	25
Adevărurile de căpetenie	5	6. Despre păcatul protopărin-	26
Deșteptarea credinței, nădejzii	5	ților noștri	26
și a iubirii	5	<i>Incheietura a doua</i>	28
II. Rugăciuni și altele pentru		<i>Incheietura a treia</i>	30
mărturisire.		1. Despre întruparea lui Dum-	30
Invocarea Sfântului Spirit	6	nezeu - Fiul	30
Cercarea conștiinței	6	2. Despre viața lui Isus	31
Părerea de rău și propusul de	9	<i>Incheietura a patra</i>	32
îndreptare	9	<i>Incheietura a cincea</i>	34
Mărturisirea	10	<i>Incheietura a șasa</i>	35
Rugăciune după mărturisire	11	<i>Incheietura a șaptea</i>	35
III. Rugăciuni la sfânta cumi-		<i>Incheietura a opta</i>	36
necare.		<i>Incheietura a noua</i>	38
Înainte de sf. cuminecare	11	1. Despre întemeierea și cărm-	38
La sf. cuminecare	11	uirea bisericii	38
După sf. cuminecare	12	2. Despre notele bisericii	41
Catehism.		3. Despre menirea bisericii	42
Introducere	13	4. Despre împărțirea sfinților	44
PARTEA PRIMĂ.		<i>Incheietura a zecea</i>	45
Despre credință.		<i>Incheietura a unsprezecea</i>	46
I. Despre credință peste tot.		<i>Incheietura a douăsprezecea</i>	47
1. Despre credință și izvoarele ei	14	PARTEA A DOUA.	
2. Despre necesitatea și însu-	16	Despre porunci.	
șirile credinței	16	I. Despre poruncile de căpetenie.	
		Introducere	49
		Despre iubirea lui Dumnezeu	50

	Pag.
Despre iubirea de sine și despre iubirea de aproapele . . .	51
II. Despre cele zece porunci dumnezeiești.	
Introducere	53
<i>Despre întâia poruncă dumnezească</i>	54
1. Despre închinarea lui Dumnezeu	54
2. Despre cinstirea sfinților	56
3. Despre cinstirea icoanelor și a moaștelor	57
<i>Despre a doua poruncă dumnezească</i>	58
<i>Despre a treia poruncă dumnezească</i>	59
<i>Despre a patra poruncă dumnezească</i>	60
<i>Despre a cincea poruncă dumnezească</i>	62
<i>Despre a șasa poruncă dumnezească</i>	64
<i>Despre a șaptea poruncă dumnezească</i>	65
<i>Despre a opta poruncă dumnezească</i>	66
<i>Despre a noua și a zecea poruncă dumnezească</i>	67
III. Despre cele cinci porunci bisericesti.	
Introducere	68
<i>Despre prima poruncă bisericască</i>	69
<i>Despre a doua poruncă bisericască</i>	70
<i>Despre a treia poruncă bisericască</i>	71
<i>Despre a patra poruncă bisericască</i>	72
<i>Despre a cincea poruncă bisericască</i>	73
IV. Despre călcarea poruncilor, adică despre păcat.	
1. Despre păcat peste tot	73

	Pag.
2. Despre speciile păcatului	75
3. Despre ispită	77
V. Despre faptele bune și despre virtuți	
	78

PARTEA A TREIA.

Despre mijloacele harului.

I. Despre harni lui Dumnezeu.

Introducere	81
1. Despre harul ajutător	81
2. Despre harul sfințitor	82

II. Despre mijloacele harului.

<i>A) Despre sacrameinte</i>	83
1. Despre botez	85
2. Despre mir	87
3. Despre sfânta euharistie	88
<i>a) Isus este de față în sf. euharistie</i>	90
<i>b) Isus este nutrimentul nostru în sf. cuminecătură</i>	91
<i>c) Isus se jertfește pentru noi în sf. liturghie</i>	97
4. Despre penitență	98
<i>a) Despre cercarea conștiinței</i>	99
<i>b) Despre părerea de rău</i>	99
<i>c) Despre propusul de îndreptare</i>	102
<i>d) Despre mărturisire</i>	103
<i>e) Despre facerea destul</i>	107
Despre indulgență	107
5. Despre maslu	109
6. Despre preoție	112
7. Despre căsătorie	113
<i>B) Despre sacramentale</i>	116
<i>C) Despre rugăciune</i>	117
1. Despre rugăciune peste tot	117
2. Despre rugăciunea Domnului	119
3. Despre salutarea îngerească	121
Cuprinsul	123

